

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 2 (161)
VEEBRUAR
1934

SISUKORD

	Lhk.
Valgest Eestist:	
EKP päevaülesandeid organisatsioonilises töös — KITK 13. pleenumi otsuse alusel. — <i>L. Vinter</i>	1
Laguneb. — <i>N. Karotamm</i>	5
Saaremaa töörahva sõjariistus ülestõusu 15-daks aastapäevaks. — <i>J. Koit</i>	8
Kominterni 15. aastapäevaks:	
Kaks teed. — <i>H. Pöögelmann</i>	12
Mälestusi Kominterni asutamise kongressist. — <i>H. Pöögelmann</i>	18
Kommunistliku Internatsionaali kindlustamine on Lenini testamentliku tahte täitmine. — <i>V. Knorin</i>	22
Kapitalistlikkudelt maadelt:	
Faschism ja üleilmse revolutsiooniliku kriisi valmimine. — * * *	28
Raisakullid lahinguväljal. — <i>E. Alas</i>	31
Nõukogude Liidust:	
Eestimaa kommunistliku partei tervitus ÜK(e)P 17. kongressile	33
Sotsialistlikkude võitude parteikongressile	34
Enamlik programm	36
Suurte tööde enamlik plaan	40
V. I. Lenini surma 10. aastapäeva puhul:	
Kümme aastat ilma Leninita. — <i>A. I. Stetski</i>	43
Võib jõukaks lugeda	52
Valge Eesti elupäevad	55

KLASSIVÕITLUS

Nr. 2 (161)

Veebruar

1934

VALGEST EESTIST

 Et. V. Kõivumägi nim.
 Eesti Vabariigi
 Riigiraamatukogu

Riigiraamatukogu

№

2802

2040

PE 1490

L. Vinter

EKP päevaülesandeid organisatsioonilises töös — KITK 13. pleenumi otsuse alusel

KITK 13. pleenum seadis kõikide kapitalistlikkude maade kommunistlikkude parteide ette peaülesandena praegusel ajajärgul, ajajärgul, mida iseloomustab see, et meie oleme jõudnud vahenditult revolutsioonide ja sõdade teise vooru ette:

„... juhtida hulgalist liikumist võitlusele kurnajate klasside diktatuuri kukutamiseks.“

Nõukogudevõim — see on praegusel ajajärgul Kominterni peajuhtsõna. See juhtsõna määrab ka kõik teised ülesanded ära (sotsiaalfaschismi mõju purustamine tööliste klassis, tööliste klassi enamuse võitmine kompartei poole jm.).

Kuid hulgalist liikumist võib kodanlise korra kukutamisele juhtida ainult siis, kui on olemas kindlad, võitlusevõimelised kompartei organisatsioonid. Kommunistide enamlik töö hulkades tugineb kõigepealt enamlikule organisatsioonilisele tööle oma partei ridade kõvendamiseks. Kui parteis puudub pidev organisatsiooniline töö oma ridade hulgalise ja omadusliku kõvendamise alal, siis ei saa see partei tõelikku enamlikku hulgalist tööd teha, ei saa hulgalist liikumist kodanluse diktatuuri kukutamisele ja nõukogudevõimu maksmapanekule juhtida. Muidugi ei saa ka partei organisatsiooniliste ülesannete lahendamist lahutada partei hulgalise töö küsimustest ja muude ülesannete lahendamisest.

Eriti teravalt seisavad orgtöö ülesanded EKP ees, kes, nagu teada, aasta-paari eest raske organisatsioonilise kriisi läbi elas, mille tagajärjed veel täninigi täiel määral ei ole likvideeritud.

Missugused tähtsamad orgtöö ülesanded seisavad EKP ees seoses KITK 13. pleenumi otsusega?

1. *Vaja on otsustavalt kõvendada parteiorganisatsiooni käitistes.* Käitis, ettevõtte, peab olema partei töö ja tegevuse alus. Kui käitistes ei ole hästitöötavaid, tugevaid, algatusvõimelisi parteirakukeid, siis ei saa olla juttu edukast võitlusest, tööliste klassi enamuse võitmisest EKP poole, siis jääb parteitöö peasjalikult nokitsemiseks. Ilma niisuguste rakukesteta ei saa olla tõsist, edukat võitlust nõukogudevõimu eest, ilma selleta meie ei võida, — seda peab meeles pidama iga kommunist. Parteioorganisatsiooni kõvendamisel tuleb peatähelepanu juhtida kõige tähtsamatele tööstuseharudelé ja nendes omakorda kõige suuremate ja tähtsamate käitiste peale. Seal peab parteioorganisatsiooni kõigepealt kõvendama, kui ta seal nõrk on; seal peab kõigepealt parteirakukeid looma, kui neid seal vähe on, või kui neid seal üldse pole. Niisugused oma erikaalult tähtsamad tööstuseharud on, näiteks, kiutööstus, puutööstus, paberitööstus, metallitööstus, toidu- ja maitseainete tööstus, põlevkivitööstus jt. Sinna on vaja parteioorganisatsiooni kõvendamises peajõud juhtida. See töö lasub kõigepealt kohalikkude parteikomiteede õlgadel (linna- ja raioonikomiteed). Kuid see ülesanne — kõvendada parteioorganisatsiooni käitistes — peab läbistama kogu parteioorganisatsiooni tööd alt kuni üles ja ülevalt alla.

2. *Vaja on kõvendada parteioorganisatsiooni kesklülisid — linna- ja raioonikomiteesid* — nii hulgaliselt kui ka omadusli-

kohes nõrku lüüsid parteiorganisatsiooni töös välja selgitada ning abinõusid tarvitusele võtta, et asja parandada. Ilma niisuguse süstemaatliku kontrollita töötab partelorganisatsiooni juhatus väga suurel määral n. ö. pimesi, — ta ei tea, kuidas antud juhtnõõre teostatakse, missugune parteiorganisatsiooni töö täpne seisukord on. Kõige selle teadmine aga on äärmiselt tähtis.

9. *Süvendada, parandada konspiratsiooni.* Päts-Laidoneri fashistliku terroridiktatuuri maksmapanek ja sellest järgnev uus klassivastuolude teravnemine nõuab parteilt iseäranis suurt tähelepanu konspiratsiooni kõvendamise küsimustele. Selle juures tuleb piinliku hoolega arvestada kõigi mineviku kogemustega EKP enda töös kui ka teiste maade vennaspartei kogemustega sel alal. Peab oma tööviise alati täiendama, parandama, et seks ajaks kui klassivaenlane ühte või teist meie tööviisidest teada on saanud, meie temast juba jälle tüki maad ette oleme läinud. Paigaltammumine tähendab siin partelorganisatsiooni klassivaenlase purustavate löökide alla jätmist. Siin on eriti tähtis legaalse ja illegaalse töökokkukõlastamise küsimus. Peab oskama end hästi konspireerida, kuid peab oskama alal hoida sidet hulkadega, hulkade seas jarelejätmata tööd tegema. Ei tohi nii sügavale põranda alla minna, et partei tööd enam näha ega kuulda ei ole. Kuid ei tohi töötada ka nii, et nuhid ja provokaatorid parteiorganisatsiooni või tema üksikuid lüüsid purustada saaksid.

Seoses põrandaaluse töö tugevama konspireerimise, varjamise, vajadusega on iseäranis vaja lakkamata võitlust pidada provokatsiooni ja provokaatorite vastu. See võitlus, mis mõne aja eest üsna hoogsalt käimas oli, on viimasel ajal soikunud. Kas sellepärast, et kõik provokaatorid töölisteklassi ridadest on välja pekstud? Vaevalt küll. Provokaatoreid leidub siin-seal kahtlemata veel töölisteorganisatsioonides ja mujal. Vaja on nad üles leida, hulkade ees paljastada. Vaja on proletariaadi klassiviha provokaatorite vastu organiseerida. Kommunistid peavad provokatsiooni ja provokaatorite paljastamisel esirinnas olema. Nad peavad alatasa valvel olema, et kahtlasi ollusi nende ridadesse ei tungiks.

10. *Partei põrandaaluse organisatsiooni ehituses ei tohi skematismi olla.* Olukorra muutudes peab muutma ka parteiorganisatsiooni ehituse- ja töövorme. Muutunud oludes vanaviisi töötada tähendab kaotusi parteile. Ei tohi ka mehaaniliselt üle võtta

teiste maade kogemusi parteiorganisatsiooni ehituse ja tööviiside alal. Need organisatsioonivormid ja tööviisid, mis ühel maal head ja kohased on, võivad teisel maal teistes tingimustes kahjulikkudeks osutada. Mõistagi, et organisatsioonivormide muutmisel jne tuleb lähtuda enamlikkudest organisatsioonilistest põhimõtetest (käitise rakuke jne).

Need on peaülesanded, mis praegu organisatsioonilise töö alal EKP ees seisavad, ülesanded, mis järgnevad KITK 13. pleenumi otsustest.

Nende ülesannete täitmine pole mõeldav ilma kõige energilisema võitluseta oportunisti vastu orgtöö küsimustes. See on kõigepealt võitlus parempoolse oportunisti vastu, oportunisti vastu, mis tähendab sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonilise lodevuse traditsioonide komparteisse tirimist, passiivsuse ja isevoolu järgi joondumist. See on võitlus „parempoolse“ oportunisti vastu, mis ilmneb anarhosündikalistlikus parteiorganisatsiooni tähtsuse allahindamises, ning mis lõppude lõpuks samadele tagajärgedele välja viib kui parempoolnegi oportunism.

Nende ülesannete täitmine tähendab iga parteiorganisatsiooni, kogu partei võitlusvõime, ta revolutsiooniliku algatusvõime määratud kasvu. Nende ülesannete täitmine tähendab ka iga üksiku kommunisti kui parteitute töölishulkade, kui kogu töörahvahulkade juhi osa võrratut kõvenemist. Kui partei need ülesanded oma organisatsioonilise töö alal täidab ja teeb seda *lahutamata seoses oma kõigi teiste ülesannete täitmisega*, siis suudab ta likvideerida need organisatsioonilise kriisi jäänused, mis praegu ta tööd mõjutavad, siis suudab ta likvideerida oma mõju organisatsioonilise mahajäämise oma poliitilisest mõjust. Siis suudab EKP likvideerida ka oma organisatsioonilise mahajäämise neist väga vastutusrikastest ülesannetest, mis ta ees seisavad. Veel enam, nende ülesannete täitmine tähendab otsustavat sammu edasi eesti proletariaadi enamuse EKP lipu alla võitmise teel, tähendab otsustavat sammu edasi võitluses Eesti Nõukogude Vabariigi eest. Kui eesti kommunistid täidavad need orgtöö ülesanded, siis on see üheks kõige tähtsamaks eelduseks, et nad suudavad

„...juhtida hulgalist liikumist võitlusele kurnajate klasside diktatuuri kukutamiseks“ (KITK 13. pleenumi otsusest).

Siis on fashismi ning üldse kodanlike korra päevad Eestis loetud.

N. Karotamm

L a g u n e b

Eesti sotsiaalfaschistide partei, ametliku nimega Eesti Sotsialistlik Töölise Partei, laguneb.

Paar sõna sündmuste käigust.

3. veebruaril s. a. tuli Tartus kokku eesti sotsiaalfaschistide partei 8. kongress. Kongress algas nagu sotside kongress kunagi, — jaotati presiidiumis kohad „proportsionaalsuse“ alusel parem- ja „vasem“sotside vahel; sekeldused mandaatkomisjonis, kes ei tahtnud „pahempoolsete“ saadikute volitusi tunnustada jne. Parteis-valitseva „üksmeele“ demonstreerimiseks valiti „pahempoolne“ Mihkel Martna kongressi auesimeheks. Ülemsots härra Rei (kellel, nagu hiljem näeme, ei puudu larkalik-faschistlik „kindel käsi!“) tegi aruande. „Pahempoolsete“ poolt tegi kaasaruande noorhärä (õieti polegi ta enam nii noor!) Nigol Andreesen. Ja siin tulid nähtavale juba esimesed „üksmeele“ tunnused — karjuti, protesteeriti jne. Seekord mõirgas peasjalikult parempoolne tiib, kes nõus polnud mõnede N. Andreeseni väidetega, nagu poleks partei poliitika olnud õige, nagu oleksid paremsotsid Tõnissoni valitsust aidanud sotside võimlemisrühmi likvideerida jne.

Kuni keskkomitee valimiseni läks asi siiski võrdlemisi libedasti. Siis aga tuli mürgel. Paremsotsid ei tahtnud „vasem“-sotsidele KK-s niipalju kohti anda, kui need nõudsid. „Vasemlased“ tõstsid lärmi, — trampisid, kisasid, laulsid „Internatsionaali“ jne. Kuidagimoodi tiris paremtiib läbi otsuse, et vana keskkomitee jääb edasi ametisse. Mürgel läks nii suureks, et sotsfaschistlik ülemdiktator A. Rei kongressi suletuks kuulutas, — olla rahu ja korda rikutud! Isegi resolutsioone ei suudetud vastu võtta.

Nii sündmuste väline külg peajoontes.

Mis sünnib siin aga tööpoolest?

Et eesti sotsiaaldemokraatia *ideoloogilist kriisi* läbi elab, see on meile juba ammu selge. Tema strateegia ja taktika on ta niikaugele viinud, et ta avaliku faschistliku diktatuuri maksmapaneku Eestis teostada on võimaldanud.

Kuid nüüd seltsib sellele ideoloogilisele kriisile ka *organisatsiooniline kriis* (ja teisisi ei saanudki see minna!). Eesti sotsiaaldemokraatia laguneb organisatsiooniliselt, laguneb nagu vana pehastunud ülikond, — kust puutud, sealt rebeneb. Sotsdem. partei ridades on tugev käärimine, mis kohati juba niikaugele on viinud, et parteijuhatus sunnitud on olnud kohalisi parteiosakondi likvideerima. Sotsdem. partei mõju

hulkades on tugevasti langenud. Seda näitasid hiljutised omavalitsuste valimised, kus sotsfaschistid tugevasti lüüa said. Ka reformistlikud Keskkliidust lahkub juba üksikuid ametiühinguid (näit. Tallinna trammi-teenijate am.-üh.).

See *eesti sotsiaaldemokraatia kriis väljendab eesti kapitalismi vastuolude väga suurt teravnemist*. Ta peegeldab valmivat kriisi eesti kodanluse ridades. Kuid mis kõige tähtsam, — ta väljendab *proletaarse revolutsiooni liikumise tõusu* Eestis, väljendab hulkade rahulolematuse kasvu teravat tõusu, annab tunnustust käimasoleva demokraatlikkude illusioonide lahtumise protsessi pinevusest ja kiirusest eesti töörahvahulkades ja kõigepealt eesti töölisteklassi ridades.

Sotsiaaldemokraatia strateegia ja taktika pankrott näitab hulkadele, et mitte sotslikkude „kuldsuude“ partei see ei ole, kes need hulgad kriisist, viletsusest, näljast välja suudab viia. Hulgad, kes sotsiaaldemokraatia järel käivad, pettuvad ikka enam ja enam ning lahkuvad sotside juurest. See eesti sotsiaaldemokraatia kriis on suurel määral kahtlemata ka Eestimaa Kommunistliku Partei õige poliitika tulemus. EKP paljastas ning paljastab sotsfaschiste, näitab hulkadele sotsjuhtide faschistlikku poliitikat.

Muide, „Rahva Sõna“ ütleb, et pea terve see lugu Tartu kongressil olla olnud EKP agentide töö! Justament nii kirjutabki: — EKP agentide töö! Kuid lubage küsida, härrad „Rahva Sõna“ toimetusest, — kust tuli siis korraga see EKP ja ta agendid teie organisatsioonidesse, kuna te ju alles paar kuud tagasi kirjutasite, et mingisugust EKP-d olemaski ei olla?! Et ühisväerinna ettepanekud, mis tegi EKP, olla provokatsioon jne?! Kuidas on siis nüüd see võimalik, et see olemata EKP isegi teie kindlusemüürid suutis alt ära õõnestada?? Kumbal korral teie valetasite? Kas siis või nüüd? Meie aga ütleme: teie valetasite *siis* ja valetate ka *nüüd*! Ilma valeta teie elada ei suuda. EKP on olemas ja teeb põranda all tööd. Ning EKP süüdistamine teie kongressi nurjaajamises on ka tuulest võetud.

Eesti sotsiaaldemokraatia arenemine viimasel ajal (ja üldse) *kinnitab kõige hüljavamalt Kominterni seisukohti* ja eriti KITK XIII pleenumi otsuseid. Sm. Knorin rääkis pleenumil, et igal kapitalistlikul maal on praegu vähemalt kolm sotsiaaldemokraatlikku parteid. Sedasama näeme nüüd

ka Eestis. Ei ole enam olemas ühist, ter-
viklikku ESTP-d. On olemas fraktsioonid
ja fraktsioonide kogu, mis praegu veel näi-
likult ühe mütsi all püsib. Kui kauaks?

Missugused need põhtrühmitused ESTP-s
on?

Esiteks, *äärmine parempoolne vool*, ees-
otsas härrade Rei, Asti ja Joonasega. Nende
härrade seisukohta iseloomustab see, et nad
Karl Asti suu läbi teatavasti juba truudust
vandusid uuele fashistlikule põhiseadu-
sele. Need isandad ühes oma järelkäija-
tega valmistavad ette endi „tasalülitamist“
fashismi võimuletulekul, s. o. valmist-
avad ette avalikku fashismi poole üle-
minekut.

Teiseks, *n. n. „pahempoolsed“*, eesotsas
härrade Mihkel Martna ja Nigol Andree-
seniga. Olgu öeldud, et siin tuleb vahet
teha „pahempoolsete“ (näilikult pahempool-
sete) ninameeste — Andreesen, Martna —
ja ikka enam pahemalepoole minevate sots-
dem. töolistest-liikmete vahel. See hulkade
pahemalepoole nihkumine sunnib osa sots-
fashistlikke juhte omale „pahempoolse“
maski ette võtma, et töölisi revolutsiooni
teele minemast tagasi hoida. Hulkade rõhu-
mise all on nad sunnitud käremaid sõnu
rääkima, parempoolseid „arvustama“ jne.
Ühesõnaga — hulkadele puru silma loo-
pida, nad õigelt teelt eksitada ja nad olu-
korra rahunedes uuesti tagasi Reide-Astide
rütse viia, — see on „pahempoolsete“ nina-
meeste ülesanne. Need „pahempoolsed“
sõnakõlksud, mida Martna, Andreesen jt.
teevad, on hädaohtlikumad kui „pärismus-
tade“ Rei-Asti jutud. Nad võivad ebatead-
likke hulki võrgutada. Sellepärast peab
eesti revolutsioonilikkude töolistest võitlus
praegusel silmapilgul kõigepealt „vasem-
sotside“ vastu olema sihitud. Neid äraand-
likke lobisejaid petiseid tuleb kõigepealt
paljastada, muidugi mitte nõrgestades kogu
sotsiaalfashismi paljastamist.

Andreesenid-Martnad „arvustavad“ par-
tei keskkomiteed, et see ei olevat õiget
poliitikat ajanud, — hinnanud alla fashismi
hädaohtu, toetanud Tõnissoni valitsust jne.
Ühesõnaga, teinud palju sellaseid asju,
et nüüd olla hulkades suur umbusk sots-
dem. partei vastu.

Need on variserijutud! *Needsamad „pa-
hempoolsed“ Martnad ja komp. on kogu
aeg ise teostanud seda sotsdem. partei
äraandlikku liini.* Keskkomitees ja muudel
vastutavatel kohtadel olles on nad käsikäes
töötanud ja töötavad edasi Reidega, Asti-
dega ning teistega. Kas ei olnud Mihkel
Martna see, kes veel mõni kuu tagasi rää-
kis, et Eestis mingit fashismi hädaohtu ei

olla?! Kas ei olnud Nigol Andreesen see,
kes samasugust juttu ajas, kes püüdis „vaba-
dussõjalust“ kujutada mitte kui suurkodan-
luse terroridiktatuuri, vaid kui mingit väike-
kodanluse mässu kodanluse vastu?! „*Pah-
empoolsete“ lääge sõnavulin võitlusest,
tegudes aga tõeliku fashismivastase võit-
luse saboteerimine, — see on kõige suu-
rem kaasaaitamine fashistidele — „vaba-
dussõjalastele.“* „Pahempoolsed“ — need
on „kiskjad hundid lambanahas“. Ei, härrad
„pahempoolsed“ Martnad, Andreesenid ja
teised — teie ei saa jälgi segada! Eesti
töölisklass ei lase teid segada neid teie
tegevuse jälgi, mis näitavad, et teie ühes-
koos Reidega vastutate täiel määral fa-
schismi võimuletuleku eest Eestis, vastutate
eesti töolisteklassi ühise väerinna jõhkra lõh-
kumise eest. Ütelge, kas ei käinud teie juba
Tartu kongressi sulgemispäeva õhtul Reide
ja Astide juures Kanossas, oma pattu kahet-
semas? „Pattu“, mis seisib selles, et teie
ei suutnud parteiliikmete massi rahulole-
matust enam vaos hoida, et see teil vastu
teie tahtmist üle pea kasvas. Teie aitasite
kongressil „vaimude väljakutumisele“
kaasa, kuid ei suutnud neid kongressil enam
oma urgastesse tagasi ajada. Ja see sun-
diski Larka teisikut Reid oma diktaatorikätt
tarvitama ning kongressi laiali ajama. Ei,
eesti töölised ei lase endid teie „pahem-
poolsest“ demagoogiast petta. Nad tunne-
vad *Mihkel Martna* teeneid eesti kodan-
luse kaitsmisel juba enam kui poolteise
aastakümne kestel. Nad tunnevad ka *And-
reeseni* teeneid sel alal. Varem või hiljem
kihutab eesti töolisteklass teid oma hulgast
minema.

Võimalik, kuigi praegu vaevalt usutav
on, et „pahempoolsed“ isegi vormiliselt
uue partei asutamiseni lähevad — ma-
nöövriks. Kuid see ei päästaks neid kuigi
kauaks. Hulkade seast kerkivad *tõelikud
pahempoolsed juhid, revolutsioonilikud
töölised* vabrikust, mõisast, tööbörsest, kes
praegused „pahempoolsed“ härrassotsid kus-
seda ja teist läkitavad ühes kõigi nende
kambameestega.

Nagu kodanlised lehed kirjutavad, *kavat-
sevat „pahempoolsed“ eelseisvaid presi-
dendivalimisi boikoteerida.* See oleks kõige
avallikum töörahva fashismi kätte mängi-
mine. Selle boikoti otstarve seisab selles,
et hulki passiivseks teha, kõrvaltvaataja
ossa asetada, kuna Pätsid — Larkad —
Laidonerid — Reid siis rahulikult pirukat
nosiksid, fashistliku diktatuuri maksuma
paneksid. Vaat' mida tähendab Martnate —
Andreesenite „pahempoolsus“. Eesti töö-
rahvas ei jää käed taskus pealt vaatama.

Ta ei saa valimisi boikoteerima. Ta ei anna ka ühtki häält kodanliste parteidele, olgu need siis „vabadussõjalased“, pätsimehed, sotsid või mõned muud. *Eesti töörahvas hääletab presidendivalimistel demonstratiivselt EKP kandidaadi eest.* See on töörahva kõige parem vastus igasugustele „pahempoolsetele“ ja muudele mustkollastele noodavedajatele.

On olemas eesti sotside peres veel kolmas grupp, kes n. ö. kahe eelmise vahepeal asetseb. Ta püüab leplik olla mõlema suhtes, kaldub aga siiski tugevalt parema tiiva varju alla.

Kodanline ajakirjandus räägib koguni neljast rühmitusest sotside seas, mis olla tekkinud presidendikandidaadi küsimuses. Muuseas on huvitav märkida, et üks neist vooludest saavat *toetama K. Pätsi* kandidatuuri presidendivalimistel. (See on vist midugi siis jälle „vähem pahe“ Larkaga võrreldes! Hindenburg oli saksa sotsidel ka „vähem pahe“ Hitleriga võrreldes!.. Hindenburg aga aitas Hitleri pukki..)

Vormiliselt on parempoolsed praegu parteis peremehed (ja tegelikult ka). See, et kongress mingisuguseid resolutsioone vastu ei võtnud, on KK-le väga meeltnõõdagi. Ja kongressi laialisaatmine Rei poolt peale seda, kui mingi kriukaga vana KK uuesti tagasivalituks kuulutati, seda kätte saada püüdiski, et kongress, kus pahempoolsete mõju kasvas, mingisuguseid niisuguseid resolutsioone vastu ei võtaks, kus kas või sõnadeski pahempoolseid asju oleks öeldud, mis KK tegevust fashismile teetasandamisest kuidagi oleks takistanud. Nüüd, kus mingisuguseid otsuseid vastu ei võetud, on KK-l täielik tegevusevabadus!... Reid—Astid jt. võivad nüüd Larkade—Pätside—Laidoneridega kokku mängida — kui süda soovib! Martnad ja Andreesenidki on nüüd vabad oma tegevuses — neidki ei seo mingid otsused ega seadused. Parempoolsed rõõmustavad selle üle avalikult. „Pahempoolsed“ kihistavad heameele pärast palitukraesse naerda. See kõik saab ESTP organisatsioonilist ja ideelist kriisi veel enam süvendama. Kuid siin tuleb teravalt alla

kriipsutada seda, et *sotsfaschistlik partei iseendast hoopis kokku ei varise.* Eesti revolutsioonilikkude tööliste ülesanne on teda *purustada.* Seda tuleb meeles pidada. Seda tuleb teha.

Kuhu lähevad need hulgad, kes sotside juurest lahkuvad või lahkumas on? See oleneb väga suurel, võiks öelda: otsustaval määral EKP-st. Suudab EKP kõik võimalused ära kasutada, siis tulevad need hulgad põhimassis tema poole. Ei suuda ta seda, siis lähevad need hulgad ajutiselt suurel osal fashismi laagrisse, või jäävad teatud ajaks eemale, n. ö. „erapooletuks“. Osa aga tuleb kahtlemata EKP lipu alla.

Nende pahempoolsete tööliste vastu aga, kes sotsdem. parteis on ja kui nad tõeliku revolutsiooniliku klassivõitluse teele lähevad, saab kodanlus ühes parempoolsete sotsfaschistidega kõiksugu surveabinõusid tarvitama (nagu nad sulgesid sotside „üle-käte“ minevad võimlemisrühmad). „Vabadussõjalased“ saavad Tartu mürgelt kahtlemata oma „marksismivastase“ agitatsiooni kõvendamiseks ära kasutama.

Klassivastuolud teravnevad. Teravneb klassivõitlus. Ja eesti töölistehulgad õpivad neis võitlustes. Valmivad, kuigi pikkamisi, laiaulatuslikumad töölisteklassi väljaastumised. Äsja lahtipuhkenud hädaabitööliste streik Tallinnas on esimene kõuekõmin, mis lähenevaid äiksetorme kuulutab. Eestigi kohta maksab kõige suuremal määral see, mida ütles KITK XIII pleenum: — meie oleme vahenditult revolutsioonide ja sõdade uue voo eel. Ning just subjektiivse teguri arvele (eestikätt EKP nõrkuse arvele praegusel silmapilgul, võrreldes ta ees seisvate hiiglasuurte ülesannetega) tuleb kirjutada see, et need äiksetormi lähenevad kõuemürinad veel küllalt tugevad ei ole, et meie alles üsna kaugel oleme sellest, kus revolutsiooniliku liikumise tõusev laine ära pühhib kodanlise Eesti ning maksma paneb Nõukogude Eesti.

• Kuid see silmapilk läheneb...

Ja praegustes tingimustes arenevad sündmused kiiremini kui vast kunagi varem.

J. Koit

Saaremaa töörahva sõjariistus ülestõusu 15-daks aastapäevaks

1914—1918. a. a. ilmasõda vapustas üldilmsel kapitalismi kogu süsteemi ja pani alguse tema üldise kriisi ajajärgule. Imperialismi kõdunevas ja mädanevas kehas lõi tormilainena liikuma võimsaks kasvanud uus ühiskondlik jõud — tööliklass, kuulutades rahvusvahelise proletaarse revolutsiooni algust.

Vägevate ühiskondlikkude vapustuste ja klasside avalikkude kokkupõrgete alusel sündis Oktoobrirevolutsioon Venemaal, millele järgnes 1918. a. jaan. töölisrevolutsioon Soomes; 1918. a. nov. revolutsioon Austrias ja Saksamaal, mis poolfeodaalse ainuvalitsusliku korra kukutas; 1919. a. märtsis proletaarne revolutsioon Ungaris jne.

Selles kapitalismi süsteemi üldise kriisi tagaseinal sündinud esimeses revolutsioonide voores veeres ka Eestimaast kodu-sõja laine üle, mille keerises 15 aastat tagasi Saaremaa töörahva sõjariistus ülestõus aset leidis.

Nagu kodanlus alati ja igalpool töörahva väljaastumisi püüab väljast sissesõitnud kommunistlikkude ässitajate kihutustöö viljaks ja „Moskva kätetööks“ tembeldada, nii tegi seda valge Eesti kodanlus ka Saaremaa ülestõusu puhul. Eesti kodanlus kisas ühes oma kannupoiste sotsidega kõigest kõrist, et mannermaa enamalad eesotsas Kingissepaga olevat Saaremaal mässu tegemas kälnud, et saarlaste vastuhakkamine olevat väljast sissetoodud kaup olnud jne. Ometi ei leidnud kodanlised timukad saartelt ühtegi väljast sissesõitnud „ässitajat“, ja sm. Kingissepp tunnistas hiljem avalikult, et Eestimaa kommunistlik partei, *kahjuks*, seda ülestõusu juhtimas ei olnud; kodanlusel oli aga seda valet ja lärmi selleks vaja, et oma kurnamiskorra sisemisi vastuolusid kinni katta ja selle varjul saare töörahva kallal metsikut lihunikutööd korda saata.

Tegelikult olid need sisemised vastuolud selles „iseseisvas“ Eestis juba ta sündimisest peale niivõrd suured, et juba ta esimesel eluaastal Saaremaal kodusõda lahti puhkes. Saaremaa töörahva viha oma kurnajate vastu lõi peale 1905. a. revolutsiooni jälle kord leegitsema, ta kannatus katkes, ja loodusjõuliselt tormas ta vene tsaari ja saksa imperialistide vägivalda asemele astunud oma „suguvendadest“ kur-

najate ikke purustamisele. Klassivastuolud olid arenenud oma kõrgema tipuni — sõjariistus võitluseni.

Muidugi ei tule Saaremaa ülestõusus näha otsekohest proletariaadi diktatuuri maksmapanemise katset, sest puudus seal ju selleks juhtiv jõud tööstusproletariaadi ja tema klassi partei näol. See oli vaid stüühiliselt lahtipuhkenud partisaansõda, kus maatöölised juhtivat osa etendasid. Kuid ka niisugusena on proletariaadil ja ta parteil sellest võitlusest kogemuste hankimise eesmärgil nii üldpoliitilisest, taktilisest, kui ka sõjalisest küljest paljugi õppida.

Kõigepealt tuleb meil alla kriipsutada seda tähtsat asjaolu, et me Saaremaa ülestõusust leiame praktilise kinnituse marksismi-leninismi seisukohale talurahva küsimuses proletaarne revolutsioonis. Ja kõige nurjatum revolutsiooni äraandmine ning kontrrevolutsioonilikkus on see, kui eesti sotsid, rahvudemokraadid ja mitmesugused oportunistid veel peale seda sõandavad kisada, et Eestis ei olevat proletaarne revolutsiooni teostamiseks sisemisi jõudusid, sest tööliklass olevat seal liig väike ja nõrk. Eitades täiesti maatööraha revolutsioonilikke suuteid heidavad need juudased üle parda proletaarne revolutsiooni lähema reservi maatameeste ja kehvtalurahva näol, et sellega proletaarne revolutsiooni teostamise võimatust tõestada ja tööliklassi ridasid desorganiseerida. Rusikahoobiks silmaauku on Saaremaa ülestõus neile kodanluse agentidele, sest siin näitas maatöörahas ise, et ta valmis on ühes proletariaadiga kodanluse vastu võitlema, et proletariaadil selles võitluses kindel liitlane on.

Silt tuleb aga proletariaadil omalt poolt järeldus teha. Tal tuleb oma liitlase võitlust mitte ainult toetada, vaid selle etteotsa astuda. Veel enam, proletariaadil tuleb kehvtalurahvast ja maatamehi võitluseks organiseerida, neid võitlusele viia; sest ka kodanlus tegutseb igasuguste abinõudega, et oma mõju talurahva üle alal hoida, ning seega on maatöölised ja kehvikud väga harva iseseisvalt suutelised võitluse astuma, veel vähem seda võitlust võidule viima.

Tööraha hulgaline võitlus loob tihti ise ka uued ja otstarbekohased revolutsiooniliku võitluse vormid, ja neid ei tohi

proletariaat lasta kaduma minna. Järelikult tuleb meil ka sellest küljest Saaremaa ülestõusu tundma õppida. Ülestõusuks paraja silmapilgu valimine (valgesse väkke mobiliseeritute kokkukäsitamise silmapilk), otsustav ülestõusu algus, ülestõusjate poolt väljakuulutatud sunduslik mobilisatsioon jne — kõik need sammud tulevad edaspidiste võitluskogemuste rikastamiseks läbi vaadata ja arvesse võtta. Samuti tulevad ka kõik võitluse käigus ettetulnud vead välja selgitada, et nende kordumist tulevikus ära hoida¹.

Saaremaa ülestõus lõppes kaotusega. Kaotuse põhjused ei olenenud seal aga mitte sedavõrd ülestõusu käigus tehtud vigadest — sest oma Saaremaa sisemise vastasega, käputäie kaitseliitlaste ja parunitega, oleks ülestõusnud saare töörahvas kahtlemata toime saanud; otsustajaks sai seal üldine poliitiline ja sõjaline seisukord kogu Eesti piirides ja ka väljaspool neid piire, kuivõrd eesti kodanluse seisukord selleks ajaks inglise kuulipildujate ja kaurite ning soome pussimeeste, daani ja rootsi vabatahtlike salkade toetusel oli kindlunenud ning tal sellega jõudu ja julgust jätkus timukate salka Saaremaad „rahustama“ saata.

Tallinnast saadetud timukate salk uputas veresse saartel leegitsema lõõnud revolutsioonitule, tappes mõrtsukalikult üle kahe ja poole saja saarte eesrinna võitleja, topides türmidesse hallitama teisi sadandeid.

Selles veresaunas sai saarte töörahvas veel kord kinnituse, et ta ei eksinud, kui ta sõjariista haarates Eesti valitsuse kui parunliku valitsuse vastu üles tõusis; sest oma „suguvendadest“ karistussalgad jagasid nimelt just parunite näpunäitel nüüd vallamajades isegi palju jõhkramalt ihunuhtlust, kui seda 1905. a. karistussalgad samuti parunite juhatusel töötades mõisa õues olid teinud.

Vaevalt võimule pääsnud eesti oma soost kurnajad tõttasid aegsasti näitama, et nad tsaarivalitsuse timukatöödest sugugi maha ei jää, vaid pussivarraste ja kuulipildujate tarvitamises viimased isegi mitu korda üle lõõvad.

Hambaid kiristades pidi saarte töörahvas kõik need jõhkruksed ja kibedused alla neelama, sest timukate poolt kordasaadatud määratu verevalang võttis talt jõu sõjariistust võitluse jätkamiseks. Tal tuli oma vintpüss hoolikalt kindlasse kohta peita,

teadmises, et võitlus veel kaugeltki lõppenud ei ole, et otsustavad võitlused veel ees seisavad, mil püss tuleb uuesti pihku haarata. Seekord kihutati aga veristatud „mässulised“ saarlased väerinnale punaste vastu sõtta.

Varsti peale ülestõusu mahasurumist asus eesti kodanlus ka Saaremaal mõisate võõrandamisele ja hakkas maasoovijatele maad andma. Maad said esialgu ka mõisamoonakad ja maatöölised, ning arvestades saarlaste „kommunistlikkude“ püüetega, andis kodanlus neile algul osa mõisaid isegi ühiseks tarvitamiseks. Sarnase sotsialismi propageerimiseks oli kodanlus sotsid eriti agarasti ametisse pannud.

Et maatameestel endil inventar ja loomad maaharimiseks puudusid, siis nõudsid nad valitsuselt mõisa inventari enda kätte andmist. Kodanline valitsus oli ka siin sunnitud neile järele andma ja ta müüs neile lühiajalise järelmaksuga mõisa inventari kui ka loomi. Loomulik, et moonakad kohe algul sellega suurtesse võlgadesse langesid; ja et valitsuse-asutuste poolt nende artellidele igati takistusi tehti ning kaikkaid kodaratesse loobiti, siis ei võinud ka sellest sotsialismi kapitalismisse istutamisest midagi välja tulla, ja paratamatuks tulemuseks oli see, et aasta pärast pea kõik need artellid lagunened olid. Selles kodanluse artellide poliitikas oli peamiselt kaks eesmärki: esiteks pidi see maatööraha usku ühismaapidamisse kaotama ja seega moonakatest „kommunistlikud“ püüded välja tõrjuma, ja, teiseks, näitama, et ilma inventarita vaesest moonakast ja popsist üldse iseseisvat maaharijat ei saa. Peale selle hakati maid jagama, ja nüüd said seda eestkätt juba puumameeste (jõukate talupidajate) pojad „vabandussõja kangelased“ — need, kellel maaharimiseks jõudu ja inventari oli. Jagamisel said maad ka osa moonakaid, vabadikke ja poppe, kuid suurem osa neist sattusid varstikitsikusse ja võlgadesse ning paljudel tuli peagi ise maast lahti ütelda ehk see võeti neilt ära. Need maast ilmajääjad heideti uuesti palgatöölise ridadesse.

Kapitalismi osaline stabilisatsioon, mis ka põllumajandusse elavnemist tõi, võimaldas ka saare töörahval kuidagi ära elada. Vaba tööjõud leidis rikkamate asunikkude ehitustel tööd, maaparanduste läbiviimisel leidsid paljud saarlased ka mannermaal kraavikaevamise töid, käidi metsatöödel jne. Kuid kauaks seda oli?

Tuli üleilmne majanduslik kriis, mis ka Eesti enda küünte vahele haaras; see tõi

¹ Pikemalt selle kohta vt. sm. H. Tummeltau artikkel: „Saaremaa õppetunnid“ — „Proletaarne revolutsioon Eestis“, nr. 7 — 1929.

ka saare töörahvale uued puudused ja viletsused kaela. Kehvemad asunikud kui ka endised väikemaapidajad langesid kriisi tagajärjel veel suurematesse raskustesse. Võlad suurenesid, maksukoorem kasvas ja oksjonihamer hakkas ikka tihedamini küllades kolksuma. Kihinemine külas võttis suuremat hoogu. Osa puumaameeste ja nende võsude asunikukohtadest parematel mõisapõldudel kasvasid sulaste ja vabadikkude higest ja vaevast tugevad kulaklikud majapidamised. Need ahmivad ka enamiku oksjoni alla läinud asunikukohti endi kätte. Kõigele sellele lisaks annab neile veel riik omalt poolt igasuguste preemiade näol toetust.

Nagu teada, tõi see kriis endaga kaasa ka tööliste arvu kiire vähendamise pea kõigis tööstuseharudes. Laevadel sõitnud saarlased ei leidnud seal enam endisel arvul teenistust, põllumajanduse saaduste hindade langemisega ja sellest tekkinud rahapuudusel jäid asunikkude ehitused pooleli, uute ehitamisest põlnud aga jutugi; saare ehitustöölisel tuli kirves ja saag õlale võtta ja mujalt tööd otsima minna, kuid teda polnud ega ole kusagilt leida. Ka kraavikaevamise tööd „suurelmaal“ vähenesid, ja saarlasel tuli sealtki oma labidaga kõmpima hakata. Määratu-suured töötute hulgad, kes puuduses ja näljas ka kõige odavama palga eest valmis on tööle hakkama, võimaldasid tööjõu kurrajatel korduvalt nii linnas kui ka maal tööliste palkasid kärpida. Olukord muutus niivõrd viletsaks, et isegi eesti kodanluse oma lehed sunnitud olid kirjutama, et räbalates saarlased käivad ennast ainult sõõgi eest „suurelmaal“ tööle pakkumas. Muidugi kasutab ka Saaremaa oma tõusikukulak seda olukorda, ja vaba tööjõu ülikülluses võib ta jällegi ainult kartuli, silgu ja hapu kalja eest sulast pidada, nagu puumaamehed seda 1919. a. enne Saaremaa ülestõusu tegid, mil saarte töörahval samuti suur tööpuudus oli.

Need põhjused, mis 1919. a. Saaremaa töörahva sõjariistus ülestõusu esile kutsusid, pole sugugi kõrvaldatud, vaid nad on jällegi teravalt üles kerkinud, on oma küpsuseni valmimas. Siis sündis see sõjale järgnenud üldise kapitalismikriisi esimesel vapustuste ajajärgul; nüüd on aga kapitalism peale osalist ja ajutist stabilisatsiooni uude, veel sügavamasse kriisikuristikku langenud. Enam kui neli aastat on see kriis juba kapitalismi kõdunevat keha purenud, kogu kapitalismi süsteemi ja selle majandust põhjani vapustanud, mille tagajärjel kapitalistliku korra vastuolude teravnemine

ühes ja teises kapitalistlikus riigis juba otsekoheste kokkupõrgeteni on läinud (hiljutised sündmused Prantsusmaal, Austrias jm.).

Kapitalistid ei suuda niisuguses olukorras enam vanade parlamentlike ja demokraatlike meetoditega valitseda, vaid need meetodid muutuvad tal nii sise- kui välispoliitikas otsekoheks takistuseks. Sellepärast läheb kapital sotsfaschistide otsekohele kaastegevusel üle faschismile, s. o. avalikule terroristlikule diktatuurile sisemaal ja ohjeldamatule marurahvuslusele välispoliitikas. Faschiseerimisega tahab kodanluskapitalismi kokkuvarisemisest päästa, mille juures ta töötavatele hulkadele määratud kriisiraskused kaela vinnab, tööliklassi organisatsioonide purustab ja revolutsioonilikke töölisi metsikult hävitab, neid kontsentratsiooni laagritesse saadab jne, ning lõpuks uude imperialistlikku sõtta tormab, et maailma ümberjaotust läbi viia. Kõigest sellest annab elavat tõendust faschismi tegevus Saksamaal ja reas teistes kapitalistlikkudes riikides.

Kuid faschism ei ole mitte üksi imperialismi teravnevate vastuolude ja laguneva kapitalismi saadus, vaid ta süvendab omakorda veel enam kapitalismi üldist kriisi, toob sellesse veel enam korralagedust ja segadust. Faschistlik diktatuur on tegelikult vahejaamaks üksikutele maadel revolutsiooniliku kriisi eeltingimuste kasvamisest ja selle küpsemisest. Juba praegu on kapitalismi süsteemi nõrgemates lülides lagunemine niikaugele läinud, et seal latvade valitsemises kriis nähtavale tuleb.

Kõige selle alusel võis KITK XIII pleenum konstateerida, et maailm otsekohe uute revolutsioonide ja sõdade voo lävele on jõudmas.

Sm. Manuilski oma kõnes ÜK(e)P XVII kongressil rääkis, et viis aastat maailmajanduse kriisi on kapitalistliku süsteemi lagunemise niikaugele viinud, et kapitalismi süsteemi nõrgemates lülides — asumaadel ja sõltuvatel maadel — revolutsiooniliku kriisi objektiivsed eeltingimused juba on valminud, kuna Kesk-Euroopas (Saksamaal, Austrias, Tsheho-Slovakkias), Balkanitel, Poolas ja Baltimaadel nad peaaegu valminud on.

Nagu sellest näeme, kuulub ka Eesti nende maade hulka, kus revolutsiooniliku kriisi objektiivsed eeltingimused valmimas on. Et see nii on, seda tõendab praegune tegelik olukord Eestis.

Pikaleveninud ja sügav majanduslik kriis on ka Eestis sisemised vastuolud niivõrd teravaks ajanud, et kodanlus seal enam

endiste demokraatlikkude meetoditega valitseda ei suuda. Saksamaa eeskujul ja osalt tema mõjul, kuigi teistsugustes vormides, tüürib ka eesti kodanlus avalikule terrorivalitsusele — fashismile. Tõsi, et siin eesti kodanliste parteide vahel lahku minekuid on, et näaklemist kuuldu ja lärmi lüüakse; kuid see kõik sünnib ainult fashismi teostamise meetodite ja vormide ümber. Kodanlised parteid tahaksid igaüks omameest presidendina, s. o. fashistliku diktaatorina näha, et presidendivõimu oma kitsa kildkonna huvides ära kasutada; ja ainult sel pinnal tõstsid nad hitlerlaste ja „vabadussõjalaste“ vastu lärmi. Kuid see oli ja on vaid kildkondlik demagoogia, mille varjul kõik kodanlised parteid, seal hulgas ka sotsiaaldemokraatia, ühise kur-siga fashistlikule diktatuurile purjetavad.

Nagu mujal, nii sünnib ka Eestis fashiseerimine kiire sõjale ettevalmistamise tähe all ja annab hoogu töölisklassi revolutsiooniliku liikumise tõusule, kusjuures töölisklassile järjesti uusi raskusi turjale laotakse. Kuna aga Eestis tööliste palgad ja elamistase juba ennegi teiste kapitalistlikkude maadega võrreldes kõige madalaimad on, siis ähvardab fashistliku diktaatori teostamine seal töörahva soontest viimase elumahlala välja pigistada.

Töötatõelisi püüavad „vabadussõjalased“ terrori ja demagoogia abil endi mõrda tõmata, tehes ühtlasi eeltööd, et neid kui soovimata elemente linnast maale sunniasumisele saata, mis hallparunitele odava tööjõu kindlustaks. Et siingi jälle sots-fashistid kodanlusele fashismi teostamises agaramateks abimeesteks on, tõendab A. Oina ülesastumine 24. jaanuaril 1934. a. riigikogus, kus ta vähemalt 10.000 töötua maalesaatmist nõudis.

Eesti fashiseerub ja seab valmis hüppelauda, millelt ta ühes Lääne-Euroopa imperialistlikkude suurröövikutega kavatseb NSV Liidu kallale tormata. Silmapilk, mil eesti kodanlus uuesti võib töörahvast vennatappasse sõtta mobiliseerida, nagu ta seda 1919. a. tegi, ei ole kaugel. 1919. a., mil klassivastuolud ei olnud kaugelki praeguse

teravuseni ja selguseni välja arenenud, mil kodanlus töörahvast veel iseseisvuse lubadustega toitit ja punaste röövlitega hirmutas, vastasid saarte maatõelised ja kehv-talurahvas sellele mobilisatsioonile sõjariistus ülestõusuga. Nüüd aga, mil klassivastuolud on äärmise teravuseni välja arenenud, mil fashiseerual kodanlusele peale verise terrori ja armetu demagoogia midagi pole töörahvale pakkuda, — nüüd võib kodanlus punastega iseennast hirmutada, kuna laialistele töörahvahulkadele NSV Liit vaid elavaks eeskujuks ja võitluse eesmärgiks on. Kui nüüd kodanluse peaks julgema jällegi töörahvast vennatappasse sõtta mobiliseerida, siis on kõik objektiivsed eeltingimused selleks olemas, et Saaremaa töörahva ülestõus 1919. a. eeskujuna kümneja sajakordset järeltegemist leiab, mille tulemusena siis juba kahtlemata kodanluse vägivalla lõpulik häving on.

Sündmuste arenemine kapitalismi üldkriisi tagaseinal on praegusel ajal niivõrd kiire, et äärmuseni üleskruvitud klassivastuolud võivad siin ehk seal ootamatult avalikkude kokkupõrgeteni viia. Selleks annavad meile elava tõenduse käesoleva aasta veebruarisündmused Prantsusmaal, need kindlades kapitalistliku süsteemi lüüsis äkitselt lahtipuhkenud võitlused, mis Pariisi uulitsatel barrikaadideni viisid. Seda tõendas veel teravamalt Austria kangelasliku proletariaadi sõjariistus ülestõus.

Ei tohi aga minutikski unustada, et kõik need sündmused ei arene mitte isevoole teel, et kodanline kord ei varise mitte ise hauda, vaid võitluse tulemused olenevad nimelt proletariaadi ja ta partei jõust ja valmisolekust. Sellest välja minnes peab ka EKP töölisklassi ridades oma organiseerimistööd laiendama, süvendama ja kindlustama, peab ühise väerinna loomisega alt töölisklassi enamuse oma poole võitma, sotsfashismi mõju purustama ning eriti maatõeliste ja kehv-talurahva hulgas oma tööd ja mõju kõvendama. Ainult seesugusel lool suudab EKP nende ülesannetega toime saada ja proletariaadi Eestis, kehv-talurahvahulkade toetusel, võidule viia.

H. Pöogelmann

K a k s t e e d

(Kommunistliku Internatsionaali 15-daks aastapäevaks)

Mäherdune põhjatu kuristik lahutas seda kahte rahvusvahelist esinduskogu, millest üks veebruari algul Bernis (Schveitsis), teine märtsi algul Moskvast — viisteistkümmend aastat tagasi — oma koosolekuid pidasid, olgugi et mõlemad endid — tööliste internatsionaaliks nimetasid. Esimene neist — II Internatsionaali konverents — tervitas Ameerika Ühendriikide kapitalismi poliitilist esindajat Woodrow Wilsoni kui maailma õnnistegijat ja ruttas oma saatkonnaga Pariisi, kus ilmasõja võidurikka imperialismi esindajad koos olid, et teid otsida, kuidas võidetud maid ja rahvaid oma saagijanu kustutuseks verest kuivaks imeda; saatkonna ülesandeks oli konverentsi nimel Wilsoni teeside teostamist nõuda. Imperialistid tunnustasid II Internatsionaali suuri teeneid ilmasõjas — kapitalistidele muidugi, — ja jõhkramatest jõhkram töörahva vägistaja ja veristaja Clemenceau (Klemanssoo) kutsus II Internatsionaali saatkonna — imperialistide saagijagamise konverentsi tegevusest osa võtma!

Samal ajal kuulutas Moskvast Kommunistliku Internatsionaali asutamise kongress oma manifestis:

„Oma aja äraiganud ametlike sotsialistlike parteide poolikust, valet ja mädanust kõrvale heites tunnustame meie, III Internatsionaalis ühinenud kommunistid, endid pika rea revolutsioonilikkude sugupõlvede — Baboefist (Baböfist) kuni Karl Liebnechti ja Rosa Luxemburgini — kangelaslike jõupingutuste ja piinakannatuste otsesteks jätkajateks...“

Sotsialistlik arvustus on kodanlik ilma korda küllalt piitsutanud. Rahvusvahelise kommunistliku partei ülesanne seisab selles, et seda ilmakorda uperkuuti lüüa ja tema asemele sotsialistliku korra hoone üles ehitada.“

Ja Kommunistliku Internatsionaali esimese kongressi lõpetas sm. Lenin sõnadega:

„Las' mässata meeleetus vihas terve ilma kodanlus edasi, las' ta saadab spartaklasi ja enamlasti maalt välja, topib

neid türmidesse, tapabki neid, — kõik see teda enam ei päästa. See vaid selgitab hulkade silmi, vabastab nad vanadest kodanlis-demokraatlikkudest eelarvamustest, karastab neid võitluses. Proletaarse revolutsiooni võit on terves ilmas kindlustatud. Tuleb rahvusvahelise sotsialistliku vabariigi asutamine.“

Mitte üle-öö polnud see täielik vastupidisus kahe Internatsionaali poliitikas ja tegevuses sündinud, mis nüüd ühe neist imperialistlike suurröövivate pessa, nende tiiva alla viis, teise — nõukogude lipu alla koondas. Juba enam kui kümme aastat enne seda, 1908. a., oli Lenin kirjutanud:

„See, mida meie nüüd tihtipeale ainult ideeliselt läbi elame: vaidlused teoreetiliste paranduste vastu, mis Marxi õpetuses tehakse, — see... tuleb tööliste klassil veel tingimata läbi elada võrdlemata suuremas ulatuses, kui proletaarne revolutsioon kõik vaidluse all olevad küsimused teravaks ajab, kõik lahkumineku neile punktidele koondab, millel kõige otsesem tähtsus on hulkade käitumise määramises, ja võitluse palavuses sunnib vaenlasi sõpradest eraldama, pahu liitlasi välja viskama, et vaenlasele otsustavaid hoobe anda.“

Revolutsiooniliku marksismi ideeline võitlus revisjonismiga 19. sajandi lõpul on vaid sissejuhatuseks proletariaadi suurtele revolutsioonilikele võitlustele, mille kaudu proletariaat edasi läheb oma asja täielikule võidule — väikekodanluse kõigi kõikumiste ja nõrkuste kiuste.“ („Marksism ja revisjonism.“)

Teise Internatsionaali ajajärk töölistelikkumises (1889—1914), mis ühtaegu oli ka kapitalismi kõrgemale arenemisastmele jõudmise ajajärk, kus ta seesmiselt juba lagunema ja mädanema hakkas, s.o. tööstuskapitalismi imperialismiks ümberkasvamise ajajärk, — see ajajärk kasvatas töölistelikkumises tugevaks oportunisti, tuues siia suurel hulgal väikekodanlist ollust ja väikekodanlisi vaateid ning püüdeid, mis

siin edasi arenedes kodanluse mõju tööliste ridades laiutasid ja töölisteliikumise õige suurel osal kodanluse ideoloogiasõiduvette juhtisid. Niikaua kui vältas „rahulik“ võitlus, varjati seda töölisteklassile võõrast ja vaenulikkude suunda revolutsioonilikkude kõlksudega; kui aga ühiskondlik võitlus sundis selgelt ja otsustavalt seisukohta võtma, siis varises kõik see kõlksude pilbasmaja kokku ning nähtavale tuli alasti oportunism, äraandlus.

See sündis imperialistliku ilmasõja lahtipuhkemisel, mil pea viimseni kõik II Internatsionaali sotsialistlikud parteid rahvusvahelise ühistunde lipu porisse heitsid, Internatsionaali hüüdsõna „Kõigi maade proletarlastel, ühinege!“ kolikambri viskasid ja igaüks kodus oma kodanlusega „kodu-rahuh“ tegi, et üheskoos teiste maade proletariaadi kallal veresauna toime panna. Imperialistlik ilmasõda, mis alguse pani üleilmsele kapitalismile kriisile, mis jaotas maailma kaheks risti vastamisi seisvaks osaks: kapitalistlikuks ja sotsialistlikuks, sellega avades üleilmsete proletarsete revolutsioonide ajajärgu, see sõda viis otsustavalt lahku ka töölisteliikumise kahe voolu teed. Üks neist muutus nüüd täielikult kodanluse poliitika haruteeks, mille suund ja käännud olenesid otseselt kodanluse huvidest; teine kuulutas kodanlusele ilmale lepitamatu sõja elu ja surma peale. Need kaks teed olid II Internatsionaali tee ja III Internatsionaali tee, proletariaadi äraandmise tee ja proletariaadi revolutsiooniliku võitluse tee.

Teoreetiliselt andis selle kahe tee analüüsi ja II Internatsionaali tee ning poliitikasildi purustava arvustuse Lenin Kominterni I kongressi teesides „Kodanlise demokraatia ja proletariaadi diktatuuri“ kohta. Sest nimelt „demokraatia“ sildi ail ja nimel püüdis ja püüab II Internatsionaal oma kodanluse toetamise poliitikat, oma töölisteklassi äraandmise teed õigustada. „Demokraatia“ kuulutatakse mingiks ebajumalaks, mida, maksku mis maksab, tuleb kaitsta ja hoida; demokraatia vastandiks seatakse diktatuur kui vägivaldavalitsus — ka proletariaadi diktatuur seal hulgas —; demokraatia alalhoidmise ettekäändel toetatakse siis kord ühte, kord teist kodanlist erakonda... „taguruse“, fashismi jne vastu, mida suuremaks paheks peetakse ja seletatakse kui „demokraatlikumate“ kodanliste parteidega koostöötamist. Demokraatia pidavat viimaks ühiskonna niikaugele kasvatama, et ta järkjärgult, pikka-mööda sotsialismi teostama võib hakata, ilma et tarvis oleks vägivalda tarvitada või

koguni veriseid võitlusi pidada, nagu Venemaal 1917. a. Seesugune võitlus rüüstavat maad ning tegevat takistust valmistusele, toovad raskusi töörahvale, mida mingil tingimisel ei tohtivat lubada; sotsialismi teostamine pidavat ilma igasuguse valmistusliku tagurpidimineku ta sündima. Venemaa oktoobrirevolutsiooni ei saavat sellepärast üldse sotsialistlikuks revolutsiooniks pidada, et ta suurtööstuse olevat hävitanud! (Kautsky.)

Lenin purustas selle äraandliku sotsialismi varjukatte eestkätt sellega, et „demokraatia“ ebajumala kui kodanlise demokraatia paljastas, mis tõelikult üks kodanluse diktatuuri vormidest on. Teiselt poolt ei saa diktatuurist „üldiselt“ kõnelda, vaid ainult teatud klassi diktatuurist. Nõukogudevõim on nimelt proletariaadi diktatuur, mis teostab ka demokraatiat, kuid demokraatiat töörahvale, mis on kõige laiem demokraatia; sest esiteks on töörahvahulgas kõige laiem ühiskonnakiht, teiseks ei sisalda töörahva demokraatia mitte ühegi teise ühiskonnakihi kurnamise mõtet, mis on kodanlise demokraatia peasisuks. Kõike seda demokraatia ja diktatuuri sisu II Internatsionaali sotsialistlikud töörahva äraandjad aga salgasid ja salgavad. Nad ei võinud ega või töörahva ees avalikult ütelda, et nad kodanlist demokraatiat toetavad, ja seega — kuivõrd see tõelikult kodanluse diktatuur on, — ka kodanluse diktatuuri; nagu nad ei või töörahvale seletada, et nende vihatud nõukogude diktatuur — proletariaadi diktatuur on, mis proletariaadile ja kogu töörahvale kõige laiem demokraatia, nimelt demokraatia töörahvale annab.

„Demokraatia rahva hii-laenamusele ja rahva kurnajate, rõhujate mahasurumine jõu abil, s. o. nende väljaheitmine demokraatiast, — vaadake niisugune on demokraatia muutus kapitalismilt kommunismile üleminekul“ (Lenin, „Riik ja revolutsioon“).

II Internatsionaali sotsialistide häda- ja vihakisa diktatuuri vastu ning küürutamine demokraatia ees oli seega tegelikult nende sotsialistide täielik üleminek kodanluse leeri. „Vahid kodanluse Siioni väravas“ — niisugune on sel teel sotsialistide seisukord, nagu piltlikult seda iseloomustas eesti „pahempoolne“ sots M. Martna Eesti „iseseisvuse“ esimestel aastatel juba. See tähendab: kodanluse õuekoerad, kes teadlikult oma peremehe vara ja julgeoleku üle valvavad, ja teadlikult iga hädaohtu, mis peremehe elu või varandust ähvardab, püüavad kõrvale saata. „Su valu südames mul keeb, su õnn ja rõõm mind rõõmsaks

teeb" — laulavad sotsid nüüd Koidula järele kodanluse jalge ees, peremehe iga soovi ta silmist lugeda püüdes.

Viisteistkümme aastat on mööda sellest konverentsist, kus II Internatsionaal enese avalikult kodanluse teenistusse pakus, kust peale ta saatus kõige tihedamalt seotud on rahvusvahelise imperialismi saatusega, ja viisteistkümme aastat on möödas sellest ajaloolikust silmapilgust, mil uus Internatsionaal, Kommunistlik rahvusvaheline töölisteühendus, loodi ja mil ta kogu ilma revolutsioonilikkude töörahvast oma lipu alla hakkas koondama, et purustada kodanluse võimu, ja Venemaa proletariaadi esekujul maksma panna proletariaadi diktatuur, et asuda sotsialismi ülesehitamisele terves maailmas. Viisteistkümme aastat on ajaloos hiiglamõõtude järele õige ja õige lühike ajavahemaa, kuid üleilmse ulatusega ja maailmaajaloolise tähtsusega revolutsioonikeerises on see küllalt pikk ajajärk, et seda kahte lahkuläänud teed, selle kahe, ülepeaäsmatu kuristikuga lahutatud poliitika tagajärgi iseloomustada ja hinnata.

Nagu Lenin Kominterni I kongressi lõpetades ütles: „Meil tuli siin vaid seda üles kirjutada, mis hulgas oma revolutsioonilikus võitluses juba on kätte võitnud“, nii „kirjutatakse“ ka II Internatsionaali Berni konverentsi vaid seda maha, mis üksikute maade sotsiaalaarandjad juba praktikaks olid teostama hakanud. Saksa sotsiaaldemokraadid olid Berni konverentsile tulnud Rosa Luxemburgi ja Karl Liebknechti värskest valatud veri käte küljes. Scheidemannid, Ebertid, Nosked ja nendega käsikäes Kautskyd, Hilferdingud, Dittmannid olid oma sotsjuudaseliku pettuse piksevarda kaudu laialiste töörahvahulkade vihavälgud kodanlusest mööda juhtinud, olid revolutsioonivõitluse tule oma juudaseliku „sotsialistliku“ valituse loomisega lämmatanud, et selkombel päästetud kodanlist riiki hiljem ühes petetud proletariaadiga kodanluse kätte üle anda. Proletariaadi võidu mängisid need äraandjad ja töölistetumukad „sotsialisti“ nahas — kodanluse kätte. Luxemburg, Liebknecht ja tuhanded teised proletaarlased tapeti selleks, et kodanluse diktatuuri kindlustada.

Ja mitte saksa sotsiaaldemokraatia ükski ei osutunud kodanluse diktatuuri kaitsevaliks, — terve II Internatsionaal, kõik ta koostavad sotsialistlikud erakonnad sidusid oma saatuse lahutamatu oma maa kodanluse saatusega, asusid täie andumusega ja õhinaga kodanluse väerinna võitlusliinile — töörahva vastu. Eesti sotsiaaldemokraadid ei seisnud selles töörahva vastases võitlu-

ses mitte viimastes ridades. Vastupidi: nad kinnitavad avalikult, et kodanlus klassisõjas (1918—20) saadud võidu eest — sotsidele tänu võlgneb, et eesti kodanline demokraatia (loe: kodanline diktatuur) olemas on — sotside armust.

Tõepoolest; sotsid olid need, kes veel enne kui kodanlus saksa okupatsiooni võimudele oli valitsuse üle võtnud, töölisi inglise okupatsiooniga, inglise karistussalkadega kollitama hakkasid, kes tööliste tähelepaneku poliitiliselt võitluselt kõrvale juhtisid. Sotsid olid need, kes imperialistide ukse ees ühes kodanlusega enamlaste vastu sõjariistus abi mangesid; sotside ninamees A. Rei oli see, kes Soomest pussimehed eesti töörahvast veristama tõi, ja, nagu teada, olid just need lihunikud salgud, kes kodusõja käigusse pöörded töid — eesti kodanluse kasuks: tuhat meest vilunud töölistetumukaid, tuhat väljapuhanud pussikangelast värske jõuna väiksearvulise väsinud punaväe vastas, see oli jõud, mis punaväe võimed ületas. August Rei, sotside partei, oli kodanluse võimu päästnud.

Sellel sotside teenused kodanluse diktatuuri kindlustamises muidugi ei lõppenud. 1919. a. kevadest saadik olid sotsid valitsuses ja asutas kogus tooniandjad. Ja kes ei mäletaks nüüd, kuidas just sotside ninamehed ühestküljest tööliste vastu kõige pöörasemat terrori tarvitades neid otsekohe hävitasid, teisestküljest kõiksugu pööraste provokatsioonidega proletariaadi rüüstamisele ässitasid. Auväärt sotslik minister Aleksander Oinas oli see, kes avaliku *valega*, nagu oleksid töölised Eestis „Moskvalt“ 4 miljoni marka saanud, et Eesti riigi vastu äraandmisetööd teha, — sots Oinas oli see, kes seesuguse provokatsiooniliku laimuga tööliste kallal veretöödele ässitas. Ja teine sotslik minister Aleksander Hellat oli see, kes Oina provokatsiooni tegelikult lõpule viis, kes 102 aktiivset töölisteklassi tegelast väerinnale valgete timukate kätte toimetas; mitte Hellat polnud selles „süüdi“, et neist „ainult“ 25 tapeti! Hellat oli *oma töö* töölisteklassi veristamises teinud — oli ohvrid timukatele kätte toimetanud. Ja Laidoner tunnistas hiljem väerinnale oleksid sattunud, muidugi oleksid kõik 102 tapetud... Ja Hellat — sotsiaaldemokraat! — nagu tasuks selle eest, et kõik väljavalitud ohvrid väerinnal polnud veristatud ning kodanluse verejanu rahuldatud ei saanud, lõi kodanlusele diktatuurile aparaadi, asutuse, mis sotside algatud veristamistööd pidi jätkama, ja nimelt alaliselt: *Hellat lõi Eesti kaitse-*

politsei, kurikuulsa kapo, mis enam kui ühe tuhande eesti tööliste on teise ilma saatnud; ja sotsid on aeg-ajalt, kui kapo verine tapakirves, ta elektrivoodid ja kumminuiad mitte küllalt energiliselt pole suutnud revolutsioonilikkude vaimu töörahva hulgast välja peksta, sotsid on siis aeg-ajalt ikka jälle kodanlust oma etteheidetega takka õhutanud kõienõõri tööliste kaela ümber pingutama.

Seda töölisteklassi võitlusetahte lammatamist, tööliste jõu killustamist, halvamist, hävitamist, tööliste revolutsiooniliku meeoleu mahasurumist, kui mitte muidu, siis kõige metsikuma terrori ja verise vägivalgaga, jatkas II Internatsionaal edasi kodanluse huvides nii ühes kodanlusega kui omaette ka pärast sõdade ja revolutsioonide esimese voo vaibumist, kui kodanlus kodus oma jalgealust uuesti kindlustama hakkas, kapitalistlik majandus nõndanim. stabilisatsiooni ajajärku jõudis ning revolutsioonilaine kaugemale — asumaa-tele ja poolasumaadele — vajus. Nüüd laulis II Internatsionaal kiidulaulu kodanlise korra õitsengule, kuulutas selle õitsengu jäädavat püsivust ja pidevust (olugugi et kapitalistlikkudel maadel miljooneid töölisi tööpuudust kannatas), lõi kogu kriiside ajajärku lõppemise „teooria“ ja vedas nende variseeriliku lakutud ning juudaselikult maksetud sõnakõlksudega töörahvast kodanlise diktatuuri tapalavale. Samal ajal õnnitles II Internatsionaal kõike seda verist vägivalda, mida kodanlised imperialistid ühes sotsiaalimperialistidega asumaa- ja poolasumaade revolutsioonilikkude hulkade mahasurumiseks, nende vabastusevõitluse lammatamiseks tarvitusele võtsid. Tuntuud Hiina töölistetumuk Tshan Kai-schi on samati II Internatsionaali vaimuilmast pärit, kui olid Kerenskid, Tshernovid, Lieberdanid ja komp. Vene- maal.

•Eesti sotsiaaljuudastel olid sel ajajärgul veel erilised ülesanded kodanlise diktatuuri kaitse alal täita: 1. detsembri ülestõus 1924. a. oli kodanlusele kohutavalt näidanud, mäherdune viha ja rahulolematuus töörahvahulkades kodanluse vägivaldavalitsuse vastu maad oli võtnud. Sotsiaaljuudastel oli siin eriline tööpõld — oma jõhkra peetusemulinaga püüda töörahvast uuesti oma lõja otsa meelitada ja sellega — kodanluse lõja otsa. Ei ole Eestis metsikummat soppa ja jälkust iialgi revolutsiooniliku töölisteliikumise ja töölisteklassi partei — kommunistliku partei — pihta loobitud kui nüüd sotside suu läbi, kelle silmapaistev tegelane Karl Ast otse ko-

danlise diktatuuri verise ministeeriumi propagandaministriks määrati! Kuna sotsid aga väga hästi teadsid, et ka kõige jõhkram sopaloopimine, kõige rüvetum laim kommunistide aadressil töölistehulkasid juudaste mõrda ei vii, siis võeti teistkätt mõjuvamad abinõud töölisteklassi revolutsiooniliku jõu purustamiseks käsile: avalikult loodi organisatsioonid, kuhu väikearvuline sotside mõju all seisev töölistekiht koondati ja need organisatsioonid siis — esimest korda eesti töölisteliikumise ajaloos! — juudaste Amsterdami-Internatsionaali alla viidi; igasugused protestikatsed revolutsioonilikkude tööliste poolt suruti politseiliku vägivalgaga maha — selleks andis kodanlus oma kaitseväge kõige lahkemalt juudastele kasutada. Salaja „põranda all“ organiseerisid sotsiaaljuudased ühes kodanlusega kõige alatumat provokatsiooni: verise terrori, piinamise, surmaga ähvardamise jne teel ühelt poolt, revolutsioonilikule liikumisele kadu kuulutamise teisel poolt sunniti töölisi kapo teenistusse ja tungiti selkombel põrandaalustesse töölisteorganisatsioonidesse, et neid seespidi laostada ja kaitsepolitsei timukatele võimalust anda neid organisatioone iga silmapilk hävitada. Sellest kõige jälgimast ja rüvetumast võitlusest töölisteklassi vabastusepüüete vastu võtsid sotsiaaljuudased täie teadmise osa; veel enam — seda provokatsiooni teostati ja arendati nii mõnigi kord — eriti kui sotsid valitsuses olid või koguni valitsuse eesotsas seisid — otse *sotsiaaltimukate juhtimise all*. Mitte ainult klassisõja väitel terrori ohvriks langenud tuhandete tööliste ja maakehvikute veri ei kata korbana sotsiaaltimukate käsi, vaid nende käte külge on korbatunud ka sm-te Viktor Kingissepa, Georg Kreuksi, A. Leineri, Ristmetsa, Järna jt. äraandlikult valatud veri: ei makstud ju mitte asjata sm. Kingissepa mõrtsukaliku tapmise puhul erilisi autasusid ka sotsidele; mitte ilma teeneteta ei seisnud nende autasu saajate nimekirjas ka „pahempoolse“ sotsjuudase Mihkel Martna nimi! — —

See sotsjuudaste alaline lähenemine kodanlusele, viimasega ikka enam ja enam kokkukasvamine nii teoorias kui klassivõitluse praktikas ei olenenud muidugi mitte isiklistest kalduvustest ja püüetest, vaid see protsess arenes sedamööda ja sedavõrd, kuidas kasvas revolutsioonilik meeoleu ja võitlusetahe proletariaadi ridades üle terve maailma ja kuidas eriti tugevnes üleilmse revolutsiooniliku töörahva kindel kants — Nõukogude Liit, kuidas

üksteise järel kokku varisesid kõik kodanluse maailma — ja seal hulgas sotsiaalsuuduste — lootused, et nõukogudevõim hävineb, et ta seesmiselt kokku langeb. See lootuste nurjumine sotsialismi ehitamise järjesti kasvavate tempode ja ikka suuremate saavutuste ees Nõukogude Liidus undisid kogu maailma imperialiste — seal hulgas sotsiaalimperialiste, II Internatsionaali töolistetimukaid — uuesti selleks ette valmistuma, et üleilmse sotsialistliku revolutsiooni, s. o. tööliste vabastamise võitluse keskkoha ja kindlust — Nõukogude Liitu — sõjariistus jõuga hävitada. Sotsialistide protsess Moskvas näitas, et II Internatsionaali „kangelased“ selles Nõukogude riigi, selles töolisteklassi võimu vägivaldses, sõjalise jõuga, interventsiooniga hävitamises mitte ainult kodanlusega käsikäes plaane ei septsenud ja jõude organiseerinud, vaid pealeselle veel omaette, oma organisatsioonide kaudu proletaarset riigi veresse lämmitamiseks ja töörahva timukalikuks hävitamiseks laialisi eeltöid tegid. II Internatsionaal püüab ennast võimalikult suuremate töölisvere laintega uhada, et kaotada enda küljest selle organisatsiooni kunagi revolutsiooniliku traditsiooni lehk ja seega kõlbulik olla kodanluse salongidesse vastuvõtmi-seks.

Kapitalistliku süsteemi kriis, mis näilise stabilisatsiooni all ühiskonna sisemised vastuolud järjesti teravamaks ajas, ja selle kriisiga ühes kasvav revolutsioonimeeleolu, — need olid, mis II Internatsionaali erakondi sel teel, kuhu nad proletariaadi äraandmisega olid astunud, ikka kaugemale viis proletariaadi vabastusevõitlusest, ikka kaugemale töörahva revolutsioonist, ikka kaugemale sellest teest, kuhu teine osa, kapitalistlikust maailmast eraldunud osa maailmast — Nõukogude Liit — oli pööranud. Nõukogude Liidu tugevnemisega ja sotsialistliku ühiskonna ehitamisega üht-aegu sünnib II Internatsionaali parteide lähenemine kodanlusele, sünnib nende parteide muutumine kodanlisteks parteideks.

Majanduslik kriis, mis kapitalismi üldkriisi alusel 1929. a. lahti puhkes ja ühe maa, ühe riigi teise järel oma küüsi haaras, kõigile majanduseharudele laienedes, ajas kapitalistliku ühiskonna vastuolud veelgi ja järsult teravamaks, tegi kodanlusele ikka järjesti raskemaks endisel viisil, endiste meetoditega — parlamentlikul kujul — oma diktatuuri teostada. Kodanlus oli ja on sunnitud ikka enam avaliku terroristliku diktatuuri poole pöörama, ühest küljest avaliku ja kõige verisema terroriga,

teisest küljest kõige jõledama demagogiaga, pettusega, võimatute lubadustega oma võimu alal hoidma. Seesuguse terroristliku diktatuuri abil loodab kodanlus oma jalgealust kindlustada, see diktatuur — fashism — on tal veel lootuseankruks, et hingelämmitavast kriisist pääseda. Fashismi abil loodab ta teostada need abinõud, mis kriisist pääsmist töötavad: — töörahva kõige metsikuma kurnamise, ettevalmistuse uuteks imperialistlikkudeks sõdadeks maakera ümberjaotamise eesmärgiga ja ettevalmistuse Nõukogude Liidule sõjaliseks kallaletungimiseks.

Missuguse suuna pidi võtma nüüd II Internatsionaali parteide tee? Kas võisid nad nüüd minna mõnda teist teed kui seda, mis viimane pääsetee paistis olevat kodanlusele? Muidugi ei võinud. Igatahes tegid sotsialistid suuri sõnu edasi „demokraatiast“, näitasid, nagu võitleksid nemad demokraatia eest, mis kord ühiskonna sotsialismile peab viima jms., „arvustati“ ränkade sõnadega fashismi, kuid — fashismi vastu võitlemise lipu all ja näiliselt selle ettekäändega... toetasid nad kodanlust, kes ise üldiselt ikka enam ja enam fashismile nihkus, kes ise ikka suuremal hulgal muud teed lämmitavast kriisist pääsmiseks ei näinud ega näe, kui — fashism. Ja samal ajal kui sotsialistid fashiseeruvat kodanlust toetasid — seletades, et demokraatliku kodanluse toetamine fashismi vastu... „vähem pahe“ olevat kui päris fashism — samal ajal, või, õigemini, sellesama toetamisega võitlesid nad proletariaadi vastu, kes oma kommunistliku partei juhtimisel kui ainuke järjekindel jõud fashismi vastu võitlust pidas.

Mis sünnis siin? Sotsiaaldemokraatidel II Internatsionaalist oli, kui kõlksud „demokraatiast“ kõrvale heita, millest kodanlus samm-sammult loobub, sotsidel oli valida ainult kahe tee vahel: kas fashiseerumise, fashistliku diktatuuri tee, s. o. üks tee kodanlusega neil maadel, kus kodanlus sunnitud oli fashistlikule diktatuurile minema; või — proletariaadi revolutsiooniliku võitluse tee. Viimasele kutsus II Internatsionaali parteisid Komintern oma kohalikkude osakondade — üksikute maade kommunistlikkude parteide — kaudu, kes sotsiaaldemokraatidele ettepaneku tegid ähvardava fashismi tagasitõrjumiseks ühist võitlusväerinda luua. Kuid sotsid lükkasid selle ettepaneku jultunud hirvitusega ja uute sopavalingute saatel tagasi. Mis võisidki need sotside kodanlustunud kihid, kes sotsiaaldemokraatlikke parteisid juhivad, muud teha! Liig tihedalt olid nende

huvid kodanluse huvidega kokku kasvanud, liig kaugele teispoole klassivahe kuristikku oli neid viinud pikk ja vihane võitlus kodanluse huvide kaitseks ja proletariaadi vastu.

Ja tõelikult ning tegelikult järgnes siis, et II Internatsionaali sotsialistlikud parteid neil maadel, kus kodanlus juba fashistliku diktatuuri on teostanud või kus ta selle teostamise poole liigub, kõigest suuresõnalisest „fashismi vastu võitlemisest“ hoolimata, otse teed valmistavad fashistlikule diktatuurile. Veel enam: kuna fashism kõik teised kodanlised erakonnad hävitab, et „üldrahvuslikku“ ideed võidule viia, seda marurahvuslust kehastades, mis fashistide demagoogias üks suuremaid trumpe on, siis tüüris sotsiaaldemokraatia, endagi parteilikku otsa ette nähes, otse fashismiga ühtesulamise poole. Teiste sõnadega: sotside tee fashistliku diktatuuri teostamise maadel läheb järjekindlalt selle poole, et fashistidega ühte sulada. Meie nägime seda Saksamaal, kus fashistliku diktatuuri maksmapanekul sotsiaaldemokraatlik partei lagunes, tema üksikud organisatsioonid ilma vähemagi võitluseta endid likvideerisid ja sotsiaaldemokraatlikud parteitegelased üksteise järel fashistide leeri läksid. Meie nägime selletaolist hiljuti Austrias, kus sotsiaaldemokraatliku partei juhtivad tegelased silmapilgul, mil hulgad fashismi vastu, sõjariist käes, võitlusesse astusid, kas endid ilma vähemagi vastupanekuta vangistada lasksid (on igaks juhtumiks julgem!), või aralt väljamaale põgenesid. Üks kui teine taktika on parteihulkade äraandmine, nende täielik fashismi ohvriks jätmine, nende kõige hirmsam petmine; sest hulgad, kes võitluses oma juhtidelt juhatast olid oodanud, jäid nüüd nagu ilma peata, ja me teame, et Austria proletariaadi verise lüüasaamise üks peapõhjusi just juhtimise puudus oli. Isegi Viini proletariaat võitles üksikute laiali olevate salkadena, mis võimatuks tegi jõudusid ratsionaalselt kasutada. See sotsiaaldemokraatlikkude juhtide äraandmine just võitluse silmapilgul on otsekohene kaasaaitamine fashistliku diktatuuri teostamisele.

Sedasama fashistliku diktatuuri teevalmistamist sotside poolt oleme näinud ka Eestis. Juba 1931. aastast töötasid sotsid kaasa uue põhiseaduse väljatöötamisel, mille eesmärgiks pidi olema fashistliku diktatuuri teostamine. Ja kui viimaks hitlerikkude „vabadussõjalaste“ põhiseaduse kava rahvahääletusel oli vastu võetud, siis tõttasid sotside ninamehed Karl Asti suu läbi kuulutama, et nemad — sotside pea-

mehed — täiesti lojaalselt tahavad uut põhiseadust teostada, s. o. teiste sõnadega: fashistlikku diktatuuri teostada! Tegelikult olid nad juba ennem samas sihis rea samme astunud: Pätsi valitsuse ajal olid nad kodanlusele täieliku vabaduse annud tööliste palkasid armutult kärpida; Tõnissoni valitsuse ajal 1933. a. olid nad seda valitsust toetanud, kui see revolutsioonilikkude töölisteorganisatsioonid sulges; isegi noorsotside ja sotside partei võitlussalkade kinnipanekule olid nad oma õnnitluse annud — et aga igasugused vähegi kahtlased või kahtlasteks muutuda võivad organisatsioonid teelt ära oleksid koristatud, kui fashistliku diktatuuri vahenditu teostamine algab.

Eriti alla kriipsutada tuleb siin seda sotsfashistide kõige jõhkramat ja kardetavat äraandmisetööd, mis nõndanim. „pahempoolsuse“ lipu all sünnib ja mis selles seisab, et väga „käredate“ ja „revolutsioonilikkude“ kõlksudega, sotside partei taktika näiliku arvustamisega, isegi nõukogudele silmade tegemisega püütakse töölistehulkasid, kes sotsfashistide juudasetöös pettunud ja hakkavad revolutsioonilikkude pääseteed otsima, sellest teest eemale hoida, et neid tagasi kodanluse ikke alla ja fashismi ohvriks viia. Niisugune oli Austria „marksistide“ poliitika ja selle tagajärg; niisugust juudasetööd teevad Saksamaalt välja põgenenud sotsfashistid, kes fashistide verise tapakirve alla viidud saksa proletariaati nüüd väljastki veel oma demagoogiliste kõlksudega püüavad revolutsioonilikkude võitlusest — fashismi vastu — tagasi hoida. Niisugust teed käib ka eesti „pahemsotside“ kildkond eesti tööliste juudastepartei ja seega fashismi teostava kodanluse ikkes hoides.

Kõige eredamaks näiteks, kuhu see II Internatsionaali tee välja viib, on siiski vast Saksa sotsiaaldemokraatia silmapaistva juhi, Saksa riigipäeva (parlamendi) endise sotsialistliku esimehe Löbe „saatus“. See „fashismi vastu võitleja“ pandi fashistliku diktatuuri teostamisel puuri. Kui ta sealt mõni aeg hiljem vabastati, siis seletas ta, et sotsiaaldemokraatia omaga täiesti pankrotti on jäänud ja tema, Löbe, täiesti järjekindlalt — natsionaalsotsialistide, s. o. fashistide, leeri on läinud!

Pilt kahe tee arenemisest on selge. Üks tee, mida sammus võitlev proletariaat oma revolutsiooniliku erakonna juhtimisel; tee, mida mööda läks ja läheb proletariaat Venemaal esiti Lenini, nüüd Stalini kindlal juhtimisel, kaasa tõmmates kõiki teisi töörahvakihte; see tee viis kodanluse võimu

purustamisele, Nõukogude riigi, proletariaadi diktatuuri loomisele, sotsialistliku ühiskonna loomisele. See tee on annud töörahvale määratud võite võitluses oma klassivaenlastega sees- ja väljaspool, ja mitte vähem määratud saavutusi sotsialismi ülesehitamise alal. Sel teel on Nõukogude Liidu töörahvast üles ehitatud kindla majandusliku aluse sotsialismile, on sel alusel otsustanud küsimuse „kumb-kumma“ — sotsialismi kasuks; sel teel on Nõukogude Liidu töörahvast, eesotsas oma kommunistliku partei ja tema juhi sm. Stalini, ehitamas klassideta sotsialistlikku ühiskonda. Sel teel sammub Nõukogude Liidu töörahvast linnas kui maal järjekindlalt ja ennenägematu kiirusega ühelt majanduslikult ja kultuuriliselt võidult teisele, parandades seejuures oma ainelist elujärge, samal ajal kui kapitalistlike maade töörahvast siamaani nägematu tingimustes kilduneb ja hääbub, siamaani kuulmatu metsikutes tingimustes peab orjama, kuna 50—60 miljoni töölise üldse mingit tööd ei leia ja osalt otse näljasurmale on mõistetud.

Põhjatu sügav majanduslik kriis, kapitalismi üldkriisi tagaseinal, ühelt pool, ja sellega käskäes töölisklassi ja üldse töörahvast kõige metsikum kurnamine, kõige pöörasem orjastamine; mitmes riigis avaliku terrorivalitsuse — fashistliku diktatuuri — teostamine kõigi nende koledustega, mis see töörahvast kaasa toob (vaata Saksamaal!), ja peadpööratav ettevalmistamine imperialistlikele sõdadele teiste kapitalistlike riikidega, samuti Nõukogude Liidule kallale tungimiseks; kõige selle tagajärjena proletariaadi revolutsiooniliku meeleolu, võitlustahte ja revolutsiooniliku seisukorra (situatsiooni) kasvamine... Teiselt pool — Nõukogude Liit kõigi oma ennenägematute majanduslike saavutustega, kul-

tuurilise eduga ning rahvusvahelise poliitilise mõju ja tähtsuse tõusuga, — need on praegusaja arenemisastmed sel kahel teel, mida Lenin Kominterni I kongressil teravalt iseloomustas ja piiratas — II Internatsionaali ja III Internatsionaali teel, ehk kodanliku demokraatia ja proletariaadi diktatuuri teel.

Ühelt pool sammub proletariaat võiduteed, sotsialistliku klassideta ühiskonna ehitamise teed; teiselt pool vajutab kapitalistlik kurnajatekiht teda põhjatusse kuristikku, et tema turjal, teda loomulikult kurnates ja rõõvsõdades suurtükilihaks kasutades kõrikägistavast kriisist pääseda.

„Kuid kui kodanlus sõjatee valib, siis astub kapitalistlike maade töölisklass, kelle nelja-aastane kriis ja tööpuudusmeeletuseni on viinud; — revolutsiooni teele.“ (Stalin.)

See tee on proletariaadile ainuke pääsetee. Seda teed võidurikkalt sammuda võib ta kapitalistlike maadel aga ainult siis, kui ta on purustanud kõik need võrgud, kõik selle udu, selle pettusloori, mis töölisklassid ühel või teisel määral veel II Internatsionaali äraandlike juhtide teel kinni hoiab. Neid võrkusid ja kütkeid purustavad kommunistlikud parteid üksikute maadel, milleks kaasa aitab revolutsiooniliku seisukorra kasv, sotsiaalfaschistide ikka avalikum äraandmine, ikka silmanähtavam kaldumine fashistide leeri. Et see tee, see töö rahvusvahelise proletariaadi võidule viib, seda tagab Kominterni juhtivus, seda tagab asjaolu, et üleilmse revolutsiooniliku töörahvast eesotsas sammub seesugune kindel, kogenud ja sihiselge juht, nagu — sm. Stalin... Tema juhtimisel viib Komintern terves maailmas võiduteed *proletariaadi diktatuuri teel*.

H. Pöögemann

Mälestusi Kominterni asutamise kongressist

Juba 1918. a. lõpul oli Moskva „Pravdas“ VK(e)P keskkomitee raadiogramm ilmunud, milles — ühes Leedu ja Valge-Venemaa, Ukraina, Poola ja Hollandi kommunistlike parteidega — avalikult lahti üteldakse sotsiaaläraandjate kavatsusest II Internatsionaali, sotsiaalimperialistide Internatsionaali, mis 1914. a. imperialistliku sõja algul rusudeks oli varisenud, uuesti ellu kutsuda. Samas näidatakse, et revolutsiooni edasarendamiseks kõigi maade kommunistidel vaja on tihedalt ühi-

neda, kokku liituda. Konkreetset uue ühenduse loomist aga veel üles ei seata.

Kuu aega hiljem, 24. jaanuaril 1919. a., ilmub aga Pravdas juba üleskutse: „Kommunistliku Internatsionaali I-seks kongressiks“. Üleskutses märgitakse uue, Kommunistliku Internatsionaali loomise vajadus, tähendatakse, et isegi ta äärjooned (kontuurid) juba välja on kujunenud, antakse uue organisatsiooni eesmärk ja taktika üldjooned, isegi põhijooned ta organisatsioonilise ehituse kohta. Ühtlasi mär-

gitakse missugused parteid ja teised töölisteorganisatsioonid uue Kominterni loomisest peaksid osa võtma. Üleskutsed on vormilik, alla on kirjutatud kaheksa parteid: VK(e)P, Poola Kommunistlik tööliste-partei, Ungari KP, Saksa-Austria KP, Läti KP, Soome KP, Balkani revolutsioonilik sotsiaaldemokraatlik föderatsioon ja Ameerika sotsialistlik tööliste-partei.

Kongressile kutsutavate nimekirjas oli ka Eestimaa Kommunistlik Partei. See oli vist esimene kord, kus Eestimaa enamlikku parteiorganisatsiooni ametlikult iseseisva kommunistliku parteina nimetati; meie seltsimehed ise olid sinnamaani tagasihoidlikumad olnud ja endid lihtsamalt kommunistliku partei Eestimaa organisatsiooniks nimetanud, mis igatahes küll ebamääraseks jäi, sest ta ei määranud ära missuguse maa kommunistlikust parteist jutt oli; mõeldi muidugi VKP-d, mille eraldist Eestimaa organisatsioon oli välja eraldunud. Eraldumine oli sündinud riiklikude piiride loomisega Nõukogude Venemaa ja Eesti vahel, kuna VKP kongressil 1918. a. märtsis Eestimaa organisatsioon veel VKP osana oli esinenud.

Varsti tuligi juba kutse kongressi aja määramisega, ja veebruari lõpul 1919. a. sõitsin ma Luugast, kus Eesti Tööraha Kommuun sel ajal peatus, Eestimaa kommunistliku partei mandaadiga Moskvasse.

Peab ütleva, et vaevalt küll mõni muu maailma-ajalooliku tähtsusega rahvusvaheline asutus nii vaikselt ja tähelepanematult ilmale on sündinud kui Kommunistlik Internatsionaal. Kui palju suurem liikumine ja kõmu peab olema sündinud — kirjelduste järele — II Internatsionaali loomise ümber Pariisis 1889. a.; juba sellegipoolest, et kongress üleilmse näituse ajal ära peeti, mis ise juba suurema hulga osavõtjaid ligi tõmbas.

Moskva ei väljendanud absoluutselt millegagi, et ajalooline suursündmus ees seisab. Või oligi see mingisugune suursündmus?! Kui meid, kokkutulnud ja ennem juba Moskvas asuvaid esindajaid, 1. märtsiks sm. Lenini juurde Kremlisse eelnõupidamisele kutsuti, ilmus sinna vast inimest 12—15. Kõik see nõupidamine mahutus ühe laua ümber istuma. Vaevalt andis seegi välispidi mulje mõne rahvusvahelise kongressi organiseerimise eeltööst, pealegi et esindajate seljataga — peale VKP — ju võrdlemisi õige väiksearvulised organisatsioonid seisid, Nõupidamisel kõige arvurikkama koguna esines Soome noor kommunistlik partei. Mäletan Kuusineni, Sirolat ja Juho Rahjat.

Nõupidamise kõige tähtsamaks, niitelda keskpunktiks oli küsimus: millena peab kokkutulev esinduskogu tegutsema, kas kongressina või konverentsina? Igatahes oli sinnamaani, nimelt ka koosoleku kutses, juttu olnud ainult kongressist, kes täie-võimeline oleks uut Internatsionaali asutama. Ja nõupidamiselgi olid kõik saadikud sel seisukohal, hoolimata et esindajate arv väike oli ja väike ka parteide liikmete arv. Kuid keegi ei kaelnud, et uus Internatsionaal kiiresti suureks ja võimsaks paisub. Ainult üks esindaja oli teisel seisukohal — Max Albert (Hugo Eberlein), Spartakuseliidu saadik Saksamaalt.

Oma organisatsiooni nimel esitas Albert seisukoha, et koosolek mitte kongressina ei esineks, vaid konverentsina, mis ettevalmistuse töö korraldaks kongressi kokkukutsumiseks. Seda seisukohta põhjendas Albert rea asjaoludega. Kõigepealt muidugi osavõtjate vähesusega: üksikute maade parteid olid kutse liig hilja kätte saanud, polnud seega suutnud aegsasti kongressile ette valmistada; mõned saadikud olid alles teel, ja teadmata oli, millal nad päralt jõuavad; mitme saadiku kohta oli teada, et nad teelvangi on langenud. Uus Internatsionaal aga peab, kui ta mõjuvalt esineda tahab, tugeva aluspõhjaga olema. Seda ei saa ta olla väheste ja nõrkade parteide peale tugenedes. Teiseks oli ettevalmistuse aeg liig lühike olnud selleks, et parteid oleksid võinud uue rahvusvahelise ühenduse ja keskkoha teoreetilised ja taktilised põhialused läbi arutada; nüüd aga polnud need alused kõigil parteidel ja esindajatel kaugeltki veel mitte selged. Niisugusel lool oleks aga Internatsionaali loomine hädaohtlik, sest kõik parteid, kellest ühinemist oodata võidi, polnud amugi veel II Internatsionaalis valitsenud vaimust lõpulikult vabaneda suutnud. Sellepärast pani Spartakuseliit ette: konverentsil uue Internatsionaali põhialused ja platvorm välja töötada, eesmärk kindlaks määrata, maailmale avalikult näidata, mida ta tahab, kuhu ta püüab, kuidas oma eesmärke saavutada mõtleb — neil eeldustel oleks siis võimalik ette valmistada kongressi kokkukutsumiseks, et Internatsionaali ellu kutsuda.

Soome KP esindajad, Sinovjev VKP nimel ja mitmed teised koosolijad vaidlesid nende väidete vastu, näidates, et III Internatsionaali loomise mõte küllalt laialiselt on maad võtnud, et ta eesmärk, taktika põhijooned küllalt tuntud ja parteides läbikaalutud on, kommunistlikkude parteide noorust ja liikmete vähesust aga karta ei tarvitse.

Lenin, kes teatavasti juba aastate eest uue Internatsionaali loomise vajaduse mõtte oli esile toonud ja seda kümnetes artiklites ning koosolekutel kaitsnud, võttis siiski saksa proletariaadi revolutsiooniliku esinduse vastuväited arvesse — näidates sellega veel kord, kui väga ta saksa proletariaadi tähtsust hindas, kuivõrd raske tema esindajate sõna kaal tema meelest oli: Lenin nõustus Alberti ettepanekuga, ja nõupidamine leppiski sellega, et koosolek konverentsina saab töötama, kui „rühvahelne kommunistlik konverents“.

Konverentsi ettevalmistuse organisatsioonilised küsimused: päevakorra määramine, aruandjate nimetamine, häälte vahetamine, mandaatkomisjoni koosseis jne. võtsid vähe aega. Nägin esimest korda, kuidas Lenin koosolekut juhatas ja imestasin, missuguse kiirusega ta küsimuste otsustamise läbi viis; meetodiks selle juures oli otse imetamisväärt lihtne asjalikkus. Pikkade sõnamulinateni, mis koosolekutel tihti peale surmani tüütavad, siin kunagi ei läinud: lühike mõtteavaldus küsimuse kohta ja ettepanek — see oli kõik. Arvasin siis, et seda koosoleku hulgalise kitsuse ja niitulelda „koduse“ iseloomu arvesse tuleb panna; hiljem, Kominterni koosolekutel, eriti komisjonides, kus tööd tehti, veendusin aga, et see Lenini süsteem oli. Seesuguse süsteemi tagajärg oli loomulikult suurem töövõime.

Nõupidamise otsustest võiks veel nimetada konverentsi salajaseks pidamise vajadust — esialgu vähemalt, mis sellega seletatav oli, et mitmed saadikud teel olid ja konverentsi „enneaegne“ avalikukstulek nende päralejõudmist takistada oleks võinud, kuna mõned saadikud, nagu tähendasin, juba olidki kapitalistide võrku kinni jäänud.

Niisugustel eeldustel algaski 2. märtsil kell 6 õht. kommunistlik konverents — Kremli, nõukogude majas (kus ka Lenini elukorter asus), nõندانیم. punases saalis. Ruum lihtne, paari-kolmesaja inimese jaoks; ainult rohkesti punast värvi — laudadel, seintel, põrandalgi vaibad punased — andis meeletulele elevust ligi, ja presiidiumi seljataga punasel seinal, suure venekeelse pealkirja all: „Kõigi maade proletarlastel, ühinege!“ tuntuimates euroopa keeltes ja isegi ühes idamaa keeles hüüdsõna: „Elagu III Internatsionaal!“ Kõik muu oli siingi äärmiselt lihtne, asjalik. Tundus nagu isegi konspiratiivsuse õhku — nii vähene oli rühvahelise konverentsi jaoks osavõtjate arv. See ei ulatanud algul kõigi kiirkirjutajatega kokku 50-nenigi.

Koosoleku avas, eelnõupidamise otsuse kohaselt, Lenin lühikese kõnega, milles nõukogude idee, proletariaadi diktatuuri idee levimist kogu ilma proletariaadi ja töörahva ridades alla kriipsutas ja selle idee, proletarise revolutsiooni, võitu ette kuulutas.

Nii avamine kui hiljem aruanded ja läbi-rääkimised sündisid peamiselt saksa keeles, mis konverentsi põhikeeleks oli võetud (ka see otsustati eelnõupidamisel) ja milles protokollid stenografeeriti. Üksikud aruanded ja väljaastumised sündisid teistes keeltes: idamaa rahvuste esindajad kõnelesid vene keeles, Rakovski, Balkani liidu esindajana, tegi oma aruande prantsuse keeles, milles esinesid ka mõned prantsuse partei esindajad jne. Seda laialt-luslikku „keeltepaabelit“, mis Kominterni kongresse hiljem iseloomustab ja koosolekute pidamisel teatud raskusi sünnitab, kuivõrd iga suuremat väljaastumist eraldi teistesse keeltesse tuleb tõlkida, ja millest alles 6. kongressil omapärase sisseseadega üle saadi, mis võimaluse andis kõnesid otsekohe tõlkida ja põhikõnega kõrvuti kuulajatele — ükskõik missuguses tõlgitava keeles (neljas põhikeeles) võimaldas edasi anda, — seda keelte mitmekesisust esimesel kongressil veel ei olnud, vaid osa saadikuid sai saksa keelega kuidagi toime. Mis osaltki vististi selle tähtsuse arvesse tuleb panna, mida saksa sotsiaaldemokraatia II Internatsionaalis oli omanud.

Konverentsi juhatusse valiti sm. Lenin, Max Albert ja Fritz Platten Schweitsist, kes teatavasti enamlaste läbisõitu Saksa-maalt 1917. a. korraldas. Sekretäriks valiti G. Klinger — Volga saksa asunduste kommunistliku partei esindaja (vististi hiljutine Nõukogude Liidu kaubandusline esindaja Eestis).

Kohe juhatusse valimise järel tuli koosoleku enesemääramise küsimus arutusele; eelnõupidamise otsusele vastavalt otsustati koosolekut nimetada konverentsiks.

Kaks esimest koosolekupäeva möödusid kõige asjalikumalt töös, kusjuures selgus, kuivõrd alusetu oli olnud kartus, mida eriti avaldas Albert, nagu võiks konverentsil suuri vaidlusi ja käreid kokkupõrkeid oodata. Ei olnud midagi sellesarnast. Põhiküsimustes oldi üldiselt ühelmeel, ja üldine oli soov ühisele teele jõuda, et võimalikult pea ühine revolutsioonivõitluse keskkohaks saaks loodud. Suuremaid vaidlusi konverentsil (I kongressil) ei tekkinud — need kerkisid esile alles järgmisel, teisel, kongressil, kui paindlased — revolüt-

sioonilikkude töölistehulkade surve all — katsed tegid Kominterni oma kokkuleppe-sahkerduste tallermaaks teha ja vaja oli see rünnak otsustavalt tagasi lüüa. Esi-mesel kongressil polnud Komintern veel ahvatlev — ta tegutses alles... konspira-tiivselt!

Vaheajal oli rida uusi saadikuid pärale jõudnud; ka kohalikke parteitegelasi hak-kas rohkemal arvul koosolekul käima, mis järjesti rahvarikkamaks muutus. Ja siis, kolmandal konverentsipäeval, 4. märtsil, ker-kis uuesti kongressi küsimus päevakorda. Pealeseda kui kommunistliku konverentsi platvorm ja Lenini teesid proletariaadi dik-tatuuri ja kodanlise demokraatia kohta — konverentsi kaks põhisemat punkti — vastu olid võetud, tuli Saksa-Austria KP, Rootsi pahempoolse sotsiaaldemokraatliku partei, Balkani revolutsiooniliku sotsiaaldem. fö-deratsiooni ja Ungari KP esindajate poolt ettepanek: Kommunistlik Internatsionaal asutada. Ettepanekut põhjendati peale muu nüüd veel sellega, et Bernis katsed tehti II Internatsionaali uuesti jalule seada ja teda endiselt proletariaadi rahvusvahelise ühendusena esitada; teiseks annaks kon-verentsilt lahkumine ilma uue Internatsio-naali asutamata põhjust arvata, nagu po-leks konverentsil ühist keelt leitud, nagu valitseksid revolutsioonilikkude tööliste-parteide vahel lepitamatud vastuolud.

Veel kord katsus Albert Spartakuseliidu hoiatusi ja kartusi Internatsionaali asuta-mise kohta ette tuua, kuid need tõrjuti nüüd, põhjendatult tagasi; vastuväidetes lasti isegi läbi paista, et saksa seltsimeeste üleliigse kartuse põhjendustes kuidagi nagu usu- ja julgusepuudust, seda II Internat-sionaali „keskkoha“ iseloomustavat paran-dust, märgata võib. Igatahes ei leidnud Albert oma seisukohale ainustki toetajat, ja kui küsimus III Kommunistliku Inter-natsionaali asutamise kohta hääletamisele pandi, andsid kõik saatkonnad, nii otsus-tava kui nõuandva häälega osavõtjad, oma hääle asutamise poolt — peale Alberti, kes hääletamisest hoidus, seda vormiliselt seega põhjendades, et tema mandaat talle selleks õigust ei anna.

Hääletamise tagajärgede teadaanne võeti saalis, mis nüüd rahvast täis oli kogunud — pealtkuulajatena, külalistena, kohalikud parteitegelased — tormiliku käteplagina ja Internatsionaali laulmisega vastu. Kaks pikka päeva nagu mingisuguse pinge all mahamuljutud meeolelu purskas nüüd lahti vaimustusetormis, mida tünti ühiselt üles-seatud eesmärgi saavutamisel — Kommu-nistliku Internatsionaali loomisel. Tünti, et

see silmapilk teetulbana mitte ainult pro-letariaadi võitluste, vaid üldse maailma ajalukku jääb. Tünti, saadi aru, et siin nur-gakivi pannakse ehitusele, kindlusele, mis üleilmse proletariaadi peab võidule vilma vana, kapitalistliku ilma üle. Nähti vaimus III Internatsionaali perspektiive, väljavaa-teid, kogu ilma töörahva revolutsioonivõit-luse juhtimisel ja üleilmse proletariaadi dik-tatuuri teostamisel. Oli siis ime, et vai-mustus tormiselt kaasa kiskus.

* * *

Pealeseda kui Zimmerwaldi pahemtiib oli teada annud, et ta oma ülesande nüüd, Kommunistliku Internatsionaali asutami-sega, lõpetatuks peab, sest kõik Zimmer-waldi pahemtiiva organisatsioonid ühine-vad III Internatsionaaliga; ja kui veel mõ-ned organisatsioonilised küsimused, mis konverentsi kongressiks tunnistamisega seo-tud olid, lahendati, jätkus töö, nüüd juba Kominterni kongressi töö, algul ülesseatud päevakorra järele.

* * *

Nüüd, viieteistkümnendaastase vahemaa kauguselt, tagasi vaadates sellele kongres-sile, meeletub selles üldises pildis, mis jäänud mälestusse, ja milles järgnevad aastad proletariaadi võitlust tõmmanud mõnegi kriipsu teisiti, kui tolkorral vast ette kuju-tati — muu seas hällitas ju nii mõnigi lootust, et Kominterni ülesanne, üleilmse prole-taarse revolutsiooni võiduleviimine, vasti rutemini võib täiduda kui seda tõepoolest näeme: ajapikkuses on ajaloos nii kerge eksida! — nüüd meeletub sel üldisel taga-põhjal mõnigi üksikasi, üksikpildike: kok-kupuuted teiste parteide esindajatega, kogemuste vahetused eravestlustes jne, nagu seda harilikult seesugused koosolekud või-maldavad. Meeletub, kuidas ma Komint-terni ajaloole ühe tokumendi juurde sobi-tasin: teigin sm. Klingerile ettepaneku, Kominterni esimese kongressi Manifestile kõigi Kommunistliku Internatsionaali „loo-jate“ nimed allkirjadena mälestuseks jätta. Sm. Klinger koostas otsustava hääleõigu-sega parteide nimekirja ja märkis esinda-jad, kellelt allkiri võtta. Pöörasin kõige-pealt sm. Lenini poole, lootuses, et kui tema nõustub, siis teistega takistusi ei tule. Lenin nõustuski silmapilk ja andis allkirja pikema jututa. Teisi oli siis vaid tarvis üles otsida. Nagu nüüd hiljuti ilmunud kirjatöös — „Ko-minterni esimene kongress“, vene keeles — näen, puudub ainult paar allkirja — esi-ndajatelt, kes varem kongressilt olid ära sõitnud.

Meelestub edasi eraviisiline jutuajamine sm. Staliniga, keda huvitas Eesti Tööraha Kommuuna kohta lendulastud kuulujutt, nagu oleks selle valitsus mingisugust separatismi hakanud ajama ja piirivaltad Eesti Nõukogude Vabariigi ja Venemaa Nõukogude Vabariigi vahele üles seadnud. Seletasin, et need valtad mitte piirivaltad ega separatismi tõkkepuud ei olnud — seesugustena võis neid mõni suurvene kallakuga isamaalane näha —, vaid valtad, mida selleks vaja oli, et Petrogradist hoovav laine väerinna seljatagust ei saaks lagedaks teha ja väerinda nälga jätta. Ei saa siin juttu olla separatismist, vaid on tegemist väerinna varustamise eest hoolitsemisega, mis ETK üks suuremaid ülesandeid oli. Sm Stalin tunnistas meie „separatismi“ täiesti õigeaks, kõneledes, et neil Ukraina väerinna, kust ta tookord Moskvasse oli tulnud, samasuguseid „valtad“ („sagraditelnoije otrjadõi“) tuli üles seada, sest ei või ometi väeliini seljatagust lasta toitainetest lagedaks teha, — Eestimaa ei ole nii suur, et ta Petrogradi suudaks kaua varustada. —

* * *

Kui nüüd silmad üle libisevad nimedest, kelle kandjad ühiselt sel ajaloolikul silmapilgul Kommunistliku Internatsionaali lõivad, — kui palju neist puudub tänapäev võitleva proletariaadi ridadest! Trotskid,

Rudnjänskid ja nii mõnigi veel on läinud teisele poole barrikaade, on saanud vihasemateks lõhkujateks sellele proletaarsele kantsile, mille nurgakivi panekust nad osa võtsid, mille lipule nad siis truudust vandusid. Skrõpniku saatus on alles värskest meeles... Aga on ka teisel teel lahkunuid. Seal on Leedu KP esindaja, sm. Gedris, kellega 1917. a. kevadel Ameerikast koos Venemaale ruttasime, et siin revolutsioonivõitlustest osa võtta. Kominterni esimesel kongressil kohtasime jälle. Nüüd puhkab ta juba aastaid Leedu mulla all, kuhu leedu kodanluse terror ta mattis. Ta langes timukate ohvriks Kominterni lippu kõrgel kandes.

Ja kümme aastat puhkab igavest und Kominterni looja ja juht — Lenin. Kümme aastat on Komintern töötnud ilma oma suure lipukandjata. Kuid see lipp ei ole ilal langenud. Komintern on läbi elanud paindluse ja kallakluse tuulepuhanguid oma juhtivate tegelaste ridades, kuid Komintern on need ähvardavad kõrvalekaldumised võitnud, on edasi sammuud oma geniaalse asutaja ja juhi näidatud ja rajatud teed selle juhatusel, kes kindlal käel üleval hoides leninismi lippu juhhib üleilmset proletariaati ta viimsele võitlusele ja — võidule, Lenini suurema kaasvõitleja ja tema testamentliku tahte täitja — sm. *Stalini* juhtival käel. Ja see kindlustab võidu!

V. Knorin

Kommunistliku Internatsionaali kindlustamine on Lenini testamentliku tahte täitmine

Kapitalistlik maailm on uuele revolutsioonide ja sõdade voorule õige ligidale jõudnud. Kapitalismi alustoeid purunevadki juba tema kõige sügavamate, lahendamatu vastuolude tagajärjel, mis juba sel määral on teravnenud, et iga silmapilk võib pööre tulla, mis majandusliku kriisi revolutsioonilikuks kriisiks muutumist tähendab. Sotsiaaldemokraatia hoiab veel suuri töölisulki oma mõju all, kuid ta kriis on juba alanud. Teine Internatsionaal laguneb. Sotsiaaldemokraatlikud parteid on suuremal osal maadel juba mitmeks osaks lõhestunud. Sotsiaaldemokraatia kriis on imperialistliku süsteemi üldkriisi koosend ja tähendab selle teravnemist. Üleilmse revolutsiooniliku kriisi valmimise tingimustes saavad nii mõnelgi maal kõige äärmisemad rahvuslikud, marurahvuslikud parteid või-

mule. Mõnel maal on juba sõjaparteid võimul. Kodanlus hakkab fashistlike meetoditega oma diktatuuri teostama, ta suurendab survevahendeid, ta võtab oma aparaati fashistlike kõrilõikajate jõugud — mitte sellepärast, et ta tugevamaks oleks läinud, vaid sellepärast, et ta *nõrge* on jäänud, et ta ainult terrori ja vägivaldiga abil võimu oma käes suudab pida.

Jaapani ja Saksamaa kodanlus valmistab hullumeelse kiirusega sõjale. Ainust võimalust oma hukkamise edasilükkamiseks näeb ta sõjas. Maailma kogu olukord on äärmuseni kuumaks köetud: Revolutsioonist ja sõjast räägitakse avalikult.

Faschism ei ole suuteline kapitali võimulitsust päästma. Ta on suuteline proletariaadile ajutisi, osalisi kaotusi tooma,

legaalseid tööliste organisatsioone ja ajakirjandust rüüstama, tuhandeid revolutsioonääre maha laskma, maha tapma, kümneid tuhandeid türmidesse toppima ja koonduslaagrites hoidma. Kuid ta pole mitte enam suuteline kommunistlikku parteid hävitama. Ühtlasi ajab fashism kõik kapitalistliku süsteemi vastuolud äärmiselt teravaks, virgutab sajad tuhanded ja miljonid võitlusele, õpetab neile põrandaaluse töö meetode, õpetab neid kodusõda pidama. Ta äratub hulkades oma vastu niisugust viha, et vastukaaluna tema poolt organiseeritava marurahvuslikule lainele ja sõja ettevalmistamisele, hulkades ennenägematul ulatusel viha oma valitsuste vastu kasvab, ja soov, et oma valitsus eelolevas sõjas lüüa saaks. Samuti kasvab ka hulkade valmisolek ükskõik missugustele ohvritele minna, et fashismi ja sõjaväelaste kildkonna vihatud survet kukutada.

See näitab, et niisugused maad, nagu Saksamaa ning Jaapan, lähenevad kiiresti revolutsioonilikule kriisile, laialiste töötavate hulkade avalikule väljaastumisele oma valitsuste vastu. Revolutsiooniliku liikumise edu Saksamaal, selles Euroopa südames, tähendaks kogu imperialistliku süsteemi seesugust lüüasaamist, et proletariaadi võit kogu Euroopas võimalikuks saaks. Jaapani lüüasaamine tähendaks imperialismi jõu seesugust nõrgenemist Idas, seesugust imperialismivastase ja agraarrevolutsiooni tõusu asumail ja poolasumail, mis kõik temale vastupanevad jõud ära pühiks.

Läheneb uus revolutsioonilik kriis. Üleilmse proletaarsete revolutsiooni küsimus seisab nüüd selles, kuivõrd kommunistlikud parteid küpsed on kapitalismi vastu ülestõusvaid hulki juhtima, kuivõrd nad suudavad hulkade suurt võitlust organiseerida, õigel ajal juhtõnu anda, hulgad võitlusesse viia, kui seda tarvis tuleb.

Proletaarse revolutsiooni võit Venemaal 1917. a. oktoobris on seletatav kõigepealt selllega, et Venemaal *tõelik enamlik partei* olemas oli.

Lääne-Euroopa proletariaadi kaotus esimeses proletaarsete revolutsioonide voorus on seletatav sellega, et siis ühelgi maal, peale Venemaa, niisuguseid parteisid *ei olnud*.

Nüüd aga on kõigil tähsamatel imperialistlikudel maadel niisugused parteid *olemas*.

Need proletaarsete revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri eest võitlemise parteid on loodud Kommunistliku Internatsionaali,

selle enamlaste üleilmse partei 15-aastase ajaloo kestel.

Juba kolmkümmend aastat on möödunud sest ajast, mil enamlus kui ühiskondliku mõtte iseseisev vool ja kui poliitiline partei lõpulikult välja kujunes, ja varsti saab viieteistkümmend aastat, kui loodi Kommunistlik Internatsionaal. Selleks, et enamlus võis üleilmses ulatuses organisatsiooniliselt välja kujuneda, läks tarvis enam kui kümneaastast võitlust reformismi ja oportunisti vastu, revolutsiooniliku marksisismi eest, II Internatsionaali *sees*. Ja peale selle kokkuvarisemist läks tarvis viieaastast eeltööd uue Internatsionaali loomiseks, läks tarvis proletaarsete revolutsiooni võitu Venemaal, mis tegelikult tõendas, et Lenini taktika ja strateegia õige on.

Just see, enam kui 15-aastane (1903—1919) Kommunistliku Internatsionaali *loomise ettevalmistamise* ajalugu näitab, misuguseid raskusi enamlastel võita tuli, et imperialistlikudel maadel, kus tööliskumiline reformistide ja oportunistide kätte oli haaratud, võitluseks proletariaadi diktatuuri eest tõelikult revolutsioonilikke rahvusvahelisi enamlikke parteisid luua. Just see ajalugu näitab kogu selle määratu töö täit suurust, mille Lenin lõpule viis Kommunistliku Internatsionaali, selle rahvusvahelise solidaarsuse ja ühe maa proletaarlaste poolt teise maa proletaarlastele toetuse andmise partei, selle proletariaadi diktatuuri eest võitlemise üleilmse partei loomisega, mis organiseeritud Marxi ja Engelsi loodud I Internatsionaali ja Lenini loodud ja kasvatatud ÜK(e)P eeskujuna ja näo järele.

Need lisaraskused Lääne-Euroopa maade revolutsioonilikkude parteide loomisel on seletatavad iseäraliste, Venemaa omadest erinevate tingimustega. Venemaa enamliku partei lõi Lenin otse imperialistliku ajajärgu algul, kui esimese töölisteklassi partei Venemaal, maal, kus revolutsioon valmis oli. Lääne-Euroopa maadel loodi töölisterparteid juba tõusvas liinis areneva kapitalismi ajajärgul, tingimustes, mil lähem revolutsioonilik väljavaade puudus. Oma arenemise käigus asusid need parteid, mis tööliste aristokraatia ja väikekodanlus oli vallutanud, reformismi teele, revolutsiooni vastu. Oli tarvis kõikide imperialistlikkude vastuolude kõige teravamat kokkupõrget ja reformistlikkude juhtide avalikku ja otsekohest üleminekut oma kodanluse poole, et proletaarsetele hulkadele nende juhtide-äraandlik osa selguma võis hakata. Oli tarvis kogu imperialistliku süsteemi kõige sügavamalt lüüasaamist

ja kapitalismi üldkriisi kätte jõudmist, oli Lääne-Euroopa proletariaadile tarvis see-sugust toetust, nagu vene oktoobri-revolutsiooni võit, et tööliste hulgas võisid hakata vanadest reformistlikkudest organisatsioonidest eemalduma ja proletariaadi diktaatuuri eest võitlemise teele minema.

Kui kakskümmend aastat tagasi (1914. a.), esimese imperialistliku ilmasõja algul, II Internatsionaali ümbersünd terve ilma ees avalikuks tuli ja tema häbiväärt kokkuvarisemine algas, siis ähvardas hädaoht, et Euroopa proletariaat sotsialistlikus liikumises pettub. Siis andis rahvusvahelisele proletariaadile kõige suuremat abi *Lenin*, toetudes enamlaste parteile ja peotäiele Lääne-Euroopa sotsialistidele, eesotsas *Karl Liebknechti* ja *Rosa Luxemburgiga*, kes II Internatsionaalis enamlastega kõrvuti revolutsiooniliku marksismi eest võitlesid. „Mitte sotsialism ei varisenud kokku *praegusaja euroopa* Internatsionaali näol, vaid puudulik sotsialism, s. t. oportunist, ja reformism.“ — „Et praegusaja (1889—1914. a.) Internatsionaali kokkuvarisemine mitte sotsialismi kokkuvarisemine ei oleks, et *hulgad* ära ei pöörduks... selleks on vaja tööle silma vaadata. Kes ka ei võidaks, ikkagi ähvardab Euroopat marurahvusluse tugevnemine, „kättemaks“ jne, jne.“ (Lenin, venek. töödekoogu XXX k.) Selleks, et selle marurahvusluse, s. t. tulevase fashismi ja „kättemaksu“, s. t. imperialistlikkude sõdade uue voo, väljavaate vastu, mis esimesele imperialistlikkude sõdade voole paratamata peab järgnema, võidelda, oli vaja otsustavat võitlust *selle antud* sõja kodusõjaks muutmise eest, proletariaadi võidu eest, revolutsiooni eest. Oli vaja otsustavat võitlust häbivääriiselt pankrotti jäänud ja kodanluse teenistusse läinud sotsiaaldemokraatia vastu, kes sotsiaal-marurahvuslaste parteiks oli muutunud; oli tingimata vaja appelleerida *hulkade* sotsialistliku teadlikkuse poole — sotsialismi äraannud ninameeste vastu. Oli vaja viibimata uued, tõelikult revolutsioonilikud parteid ja uus, revolutsioonilik Internatsionaal luua, mis vaba oli reformistidest, oportunistidest ja marurahvuslastest. See oli seda enam vajalik, et sõda pidi *kapitalismi üldkriisi* alguse tooma ja selle tõigi, et sõja esimestest päevadest peale selge oli, et „ei ole muud väljapääsu sõjast demokraatlikule vägivallata rahule, ei ole muud teed rahvaid „sõjast“ *miljaridilisi* protsente kasu teenivate kapitalistihärrade orjusest vabastada, — ei ole teist väljapääsu, kui proletariaadi revolutsioon“ (Lenin).

Kuid vanade reformistlikkude organisatsioonide jõud, nende organisatsioonilised ja poliitilised traditsioonid, oportunistidega ühesolemise traditsioonid ja partei tähtsuse allahindamine olid niivõrd suured, et ainult üksikud julgesid nendest lõpulikult lahku lüüa. II Internatsionaali varing ei viinud otsekohe hulkade kommunistide leeri üleminekule. „Tsentristidel“ („keskvoolul“), igasugu „iseseisvatel“ läks korda hulki veel oma mõju all pidada. Hulgaliste kommunistlikkude parteide loomiseks oli töölistehulkadele vaja tõelikku revolutsioonilikkude *abi* revolutsiooni suhtes eesrinnas sammuvate maade poolt.

„Kui NSV Liidu proletariaadid 1917. a. oktoobris võimu võtsid, — siis oli see abi kõigi maade proletariaadidele, see oli liit nendega.“

Kui Saksamaa proletariaadid 1918. a. revolutsiooni alustasid, — siis oli see abi kõigi maade proletariaadidele, iseäranis aga NSV Liidu proletariaadidele, see oli liit NSV Liidu proletariaadiga“ (J. Stalin, „Opositsioonist“).

Selle liidu alusel asutasid kõigi maade töölistes viisteistkümmend aastat tagasi, 1919. a. märtsis, Kommunistliku Internatsionaali.

Esimese jaamavahe Kommunistliku Internatsionaali arenemises oli suurte, peasjalikult stüühiliste, revolutsioonilikkude võitluste ajajärk Euroopas. Neis ajaloolistes revolutsioonilikkudes võitlustes tegid noored, alles väljakujunevad kommunistlikud parteid oma tuleristsed läbi. Nende noorte kommunistlikkude parteide jaoks vormuleeris *Lenin* enamluse põhimised põhimõtted ja teoreetilised seisukohad: kõigi maade proletariaadide tõelik proletariaad internatsionalism ja liit, liit idamaade rõhitud rahvastega, proletariaadi karm diktaatuur kodanluse vastu, võimulolevate klasside revolutsiooniliku kukutamise liidus talurahva lalaliste hulkadega, parteide kindel tsentralisatsioon, sest ainult niisugused parteid suudavad võitlust proletariaadi diktaatuuri eest organiseerida. Need enamlikud põhimõtted said hulkades populaarseks, kuid noored kommunistlikud parteid, kes veel enamlikust koolist läbi põlnud käinud, kel puudusid kogemused, tunnustatud juhid, kes veel sutelised põlnud hulki enamlikult juhtima, ei võinud võitu saada. Sotsialistlikkude jäänuste ja traditsioonide raske koorem kiskus neid tagasi. Proletariaat sai lüüa revolutsioonilikkudes võitlustes Saksamaal, Itaalias, Ungaris, Soomes, Lätis, Leedus, Bulgaarias. Revolutsiooniline seisukord 1919—1923. a. ei toonud Lääne-

Euroopa proletariaadile võitu. Kapitalism jäi püsima. Tal läks korda stabiliseeruda. Selgus, et maailma proletariaadil tuleb veel kapitali hullupöörane pealetung välja kannatada. Selgus, et selleks, et noored kommunistlikud parteid sellele pealetungile suudaksid vastu panna, on vaja veel tõsisemat võitlust *kommunistlike parteide enamlustamise eest*.

„Kui Lääne-Euroopa töölised NSV Liidule kallaletungi luhta ajasid, kontrevolutsioonilikkude kindralite jaoks sõjavarustust edasi ei toimetanud, tegevusekomiteed asutasid ja oma kapitalistide seljatagust õõnestasid, — siis oli see abi NSVL töölistele, siis oli see Lääne-Euroopa proletaarlaste liit NSVL proletaarlastega“ (Stalin, „Opositsioonist“).

Nüüd aga oli *veel tugevamat ja kindlamat liitu*, veel tugevamat ja kindlamat usaldust NSVL proletaarlaste ja kapitalistlikkude maade proletaarlaste vahel tarvis, et stabiliseeruva kapitalismi pealetungile vastu pidada. Selleks, et seda liitu kindlustada, oli Lenini kõige suuremaks mureks *NSVL sotsialistliku ehitustöö saatuse eest* hoolitseda. Sest just nüüd, mil kapitalismil korda läks ajutist osalist stabilisatsiooni saavutada, olenes Kommunistliku Internatsionaali ja ühes sellega rahvusvahelise proletaarse revolutsiooni saatus kõigepealt NSVL sotsialistliku ehitustöö edusammudest, tempodest.

Sellest, kuidas Venemaa tõusta suudab, olenes see, kuidas teiste maade töötavate hulkade usk sotsialismisse, proletariaadi diktatuurisse, nõukogudevõimusse saab kasvama, kuidas Lenini õpetus hulkades kindlasti maad saab võtma, kui ruttu hulgad kommunistlike parteide ümber koonduvad. Sellest, kuidas Lääne-Euroopa kommunistid suudavad kõigile oportunistidele vastulöögi anda, kui suur on nende usaldus ÜK(e)P vastu, olenes nende vennalik abi ja toetus NSVL sotsialistlikule ehitustööle ja tema võitlusele kapitalistliku ilma vastu. Sellest, kuidas idamaade töötavad hulgad, kes inimsoo määratusuure enamiku moodustavad, oma vabastamise eest, oma imperialismivastase ja agraarrevolutsiooni eest võitlema tõmmatakse, sellest olenesid niihästi kapitalismi stabiliseerumise võimekus, kui ka NSVL erikaalu ja tähtsuse kasv.

Sel murdesilmapiigul, mil revolutsiooni laine alanema, kapitalism aga stabiliseeruma hakkas, mil vene proletariaat revolutsioonist ja kodusõjast võitjana välja tuli, maa aga veel suuri raskusi läbi elas, *lahkus meist Lenin*, enamlaste geniaalne organiseerija ja juht, Kommunistliku Internatsio-

naali organiseerija ja juht. „Lenin ei vaadanud kunagi Nõukogude vabariigile kui omaette-eesmärgile. Ta vaatles teda alati kui vajaliku lüli lääne- ja idamaade revolutsiooniliku liikumise kõvendamiseks, kui vajaliku lüli selleks, et kogu ilma töörahva võitu kapitali üle hõlbustada“ (Stalin). Ja selles, et NSV Liidus sotsialismi ehitamiseks töötades üleilmse proletaarse revolutsiooni võitu organiseerida — seisab Lenini kõige suurem testamentlik tahteavaldus meie parteile ja tema KK-le.

„Meist lahkudes pärandas seltsimees Lenin meile testamentliku tahte Kommunistliku Internatsionaali põhimõtetele truuks jääda. Vannume sulle, seltsimees Lenin, et me ei hooli oma elust, et terve ilma töörahva liitu — Kommunistlikku Internatsionaali — kindlustada ja laiendada“ (Stalin).

Teist jaamavahet Kommunistliku Internatsionaali arenemises, mis varsti peale Lenini surma algas, iseloomustab otsustav võitlus *leeninliku õpetuse levitamise eest*, Kommunistliku Internatsionaali parteide *enamlustamise eest* vanade sotsiaaldemokraatlike jäänuste vastu, võitlus trotskismi, sündikalismi, luksemburgismi jne vastu. ÜK(e)P võit trotskismi, Sinovjevi-Trotski opositsiooniliku bloki ja parempoolsete kallaklaste üle oli Kommunistliku Internatsionaali *kõige suurem võit*. Leninismi levimine suurendas iidolitehulkade usku kommunismisse, purustas oportunistide katsed kommunistlike parteid vallutada ja kindlustas nende liitu NSVL töölistega. Leninlikku teed mööda areneva NSV Liidu kindlustamine oli järgmiseks sammuks Kominterni kindlustamisel.

Kõige suurem tähtsus oli seejuures juba 1925. aastal selle fakti konstateerimisel, et on olemas mitte ükski kapitalismi osaline stabiliseerumine, vaid on olemas ka *NSV Liidu stabiliseerumine*. Ja määratusuureks uueks sammuks edasi Kominterni kindlustamises oli silmapilk, mil sm. Stalin NSVL edusammude põhjal võis öelda, et kapitalistlike maadel on kätte jõudnud *murrang languse poole*, NSV Liidus aga — *vahetpidamatu tõusu poole*. See Kommunistliku Internatsionaali kindlustamise eest võitlemise ajajärk moodus pidevas sisemises võitluses oportunisti vastu parteide endi ridades. Saksamaal heitsid hulgad brandlerliku juhtivuse kõrvale, mis 1923. aasta revolutsioonilikkude seisukorda kartis ära kasutada. Aga mitte kohe ei loonud nad uut juhatust. SKP juhtimine läks ajutiselt väikekodanlise avantüristi *Ruth, Fischeri* kätte. Nilpea aga kui see

saksa tööliste vennalikkude liitu NSVL töölistega katkestada püüdis, heideti ta partei juhatast välja. Prantsusmaal ja Tšehoslovakkias püüdsid igatõugu oportunistid, kord Trotskile, kord Sinovjevile, kord Buharinile toetudes, seda liitu purustada, kuid igakord heitsid töölistehulgad nad juhatastest ja parteist välja. Tervel real teistel maadel oli see enamlustamise protsess otsustavaks eneseavustamise protsessiks vanadele partei-kaadritele, kes sotsiaaldemokraatiast kompartesse olid üle tulnud ja nüüd vana luxemburgismi ja tesnjäkide traditsioonid ning teooriad läbi vaatasid ja kõrvale heitsid.

Selles võitluses kõigi maade tööliste ja NSVL tööliste proletarise ühistunde eest, üksteise vastastikusel toetamisel võitluses igatõugu oportunistide vastu, muutusid kommunistlikud parteid tõelikkudeks leeninlikkudeks ja ühtlasi tõelikkudeks hulgalisteks parteideks. Selles võitluses tekkisid esimesed kommunistlikud parteid idamaail, mille töötavad hulgad haruldase kiirusega oma vabastamise eest võitlemisest osa võtma hakkasid. Nad pidid kohe suurte hulgaliste revolutsioonilikkude liikumiste etteotsa astuma ja täitsid selle oma kõige tähtsama ülesande edukalt. Hiina kompartei muutus juhtivaks enamlikuks parteiks Idas, kes astus hulkade etteotsa võitluses imperialismivastase ja agraarrevolutsiooni eest, leiva, maa ja nõukogudevõimu eest.

Lenini kohale võitluses enamlikkude kommunistlikkude parteide eest astus Leninile antud vande truu sm. *Stalin*. Ta pidas rahvusvahelisel näitelaval väsimata võitlust trotskismi ja parempoolse kallaku vastu, ta aitas vennasparteidel uusi juhtivaid kaadreid üles otsida ja kasvatada. Sel Lääne-Euroopa maade kapitalismi osalise stabiliseerumise ja Idamaa revolutsiooniliku liikumise tormiliku tõusu ajajärgul õpetas ta kõigi maade kommunistidele leeninlikku taktikat ja strateegiat. NSV Liidu industrialiseerimise geniaalse plaaniga ja tema sotsialismi maaks muutmiseiga kindlustas ta kapitalistlikkude maade töötavate hulkade tahet NSV Liidu proletaarlastega liitumiseks ja oma kodanluse kukutamiseks. Oma juhtimisega kindlustas ta Kommunistliku Internatsionaali muutumise *monoliitseks, ühtseks üleilmseks kommunismi parteiks*.

1929. aasta oli *murdeaasta* Kommunistliku Internatsionaali, samuti kui NSV Liidu arenemises. NSVL kõige suuremad võidud sotsialistlikus ehitustöös, opositsiooni täielik likvideerimine, NSV Liidu astumine sotsialismi ajajärku, kapitalismi sõjajärelise kriisi arengu kolmanda ajajärgu algus ja

revolutsiooni tõusu kasv kapitalistlikkudel maadel, — see kõik viis Kommunistliku Internatsionaali arenemise uude, *kolmandasse järku*. Seda järku iseloomustab kõigimaade kommunistlikkude parteide monoliitsus ja ühteliituvus, nende mõju määratu kasv hulkades, komparteiide liitumine leninismi alusel, oportunistlikkude rühmade täielik likvideerimine, terve ilma kommunistliku liikumise rahvusvahelise sidevuse ja ühistunde kindlustamine, iseäranis kapitalistlikkude maade kommunistliku liikumise ja NSVL proletariaadi liidu ja ühistunde kindlustamine. Alates 1929. aastast ei ole ainuski opositsioonilik vool ainsaski kommunistlikus parteis kuigi märgatavalt mõjule saanud pääseda; leeninliku õpetuse omandanud parteilised hulgad tõrjusid kohe kõrvale igatõugu, kes leeninliku Kommunistliku Internatsionaali vastu, mille juhiks on sm. *Stalin*, püüdis välja astuda.

See Kommunistliku Internatsionaali kindlustamine saavutati ÜK(e)P ja Kommunistliku Internatsionaali leeninliku poliitika. *Esmakordselt oma ajaloos on töölisteklassil ühtne ja monoliitne hulgaline üleilmne partei*.

Marxi ja Engelsi loodud I Internatsionaal ei võinud peale Pariisi Kommunaali ja saksa-prantsuse sõda saabunud võrdlemisi rahuliku arenemise tingimustes proletariaadi hulgaliseks parteiks muutuda. Sõjaeelne II Internatsionaal muutus sõja eelõhtul organisatsiooniks, mille rahvusvaheline ühtsus põhjenes vaid sellel, et ühed tegelased teiste „patud“ surnuks vaiksivad, et lepitati isegi avalikult kodanlike vaadetega. Praegune II Internatsionaal laguneb järjesti enam oma rahvuslikkudeks koosenditeks kodanluse imperialistlikkude rühmituste järgi; sisemaal läheb see lagunemine selle järgi, missugune side partel mitmesugustel kihtidel fashisäärava kodanlusega on. Kommunistlik Internatsionaal, kes oma ajalugu algas kui organisatsioon, kellel kapitalistlikkudel maadel vaid väksearvilised kommunistlikud rühmad olid, on muutunud võimsaks hulgaliseks organisatsiooniks, ühendades leninismi alusel hulgalikkust sügava põhimõttelikkusega ja monoliitsusega.

Seepärast võime täna, meie suure juhi ja õpetaja Lenini surma kümnendal aastapäeval julgesti öelda: oma vande, mille Lenini kirstu juures andsime, oleme meie täitnud, me oleme Kommunistliku Internatsionaali põhimõtetele alati truu olnud, meie ei hoolinud oma elust ega jõust selleks, et kogu maailma töörahva liitu kindlustada ja laiendada. Kommunistlik Inter-

natsionaal on tänapäev tugevam ja kindlam kui iialgi enne. Ta on valmis hulki võitlusele viima proletaarsete revolutsiooni eest, nõukogudevõimu eest terves maailmas.

Ja nüüd, mil kapitalistlik maailm revolutsioonide ja sõdade uuele voorule päris ligi on jõudnud, mil kõige suuremad ajaloolikud sündmused valmivad, nüüd vastab kapitalistlike maade igapäevase klassivõitluse kogemus rahvusvahelise proletariaadi küsimusele: kas on Kommunistlikul Internatsionaalil niisuguseid parteisid, kes võitluses võimu eest hulki juhtida suudavad, kas on Kommunistlikul Internatsionaalil niisuguseid kaadreid, kes surma kartmata kõike ohverdada suudavad, — neile küsimustele vastab nüüd kapitalistlike maade igapäevase klassivõitluse kogemus: *jah on.*

Hiinamaa kommunistlik partei, kes revolutsioonitules kasvanud ja kasvatatud, kes revolutsioonilikus võitluses leninismi õppinud, kes oma ridadesse 420 tuh. töelist ja taiupoega koondanud, on tegelikult näidanud, et ta suuteline on mitte üksi hulkade pärast võitlust pidama, vaid ka neid hulki võimu eest võitlusesse vilma. Ta on juba kindlasti vallutanud kuuendiku osa Hiinast, ja 37 prots. kogu Hiina maaalast on tema mõju all. Ta on tugeva ja võimsa hiina punaväe loonud, ta on Ida asumaadel esimese, *Hiina nõukogude vabariigi loonud.* Ta on tugev ja kindel hulkade kangelaslikkusega ja nende usaldusega kommunistliku juhtivuse vastu.

Saksamaa kommunistlik partei, kes 15-aastases visas võitluses sotsiaaldemokraatia vastu ja kõige eesrindlikuma ning kultuursema kodanluse vastu üles kasvanud, keda kasvatas Saksamaa parem leenlane ja Stalini õpilane sm. *Thälmann*, pidas vastu fashistlike jõukude verisele pealetungile; veel enam: sügaval põranda all, kümneid tuhandeid vangistatuid ja tuhandeid tapetuid kaotanud, jäi ta saja-tuhandeliseks parteiks, kes fashistliku surve all vaevlevaid hulki oma ümber koondab ja julgesti nende võitlust fashistliku diktatuuri kukutamiseks organiseerib.

Jaapani kommunistlik partei, kes ei näe ühtki päeva, mil pole tagakiusamisi, kes üles on kasvanud maal, kus igasugust vabameelsuse väljendust pikaajalise türmi ja sunnitööga karistatakse, see partei oskas kõige suuremaks poliitiliseks jõuks muutuda, kes rõhutatud ja kurnatud

rahvahulkadega tihedas sidemes on ja proletariaadi rahvusvahelise ühistunde juhtsõna all hulki selleks võitlusele kutsub, et Jaapani valitsus sõjas, mida imperialistid NSVL vastu ette valmistavad, lüüa saaks.

Poola kommunistlik partei, kes fashistliku terrori all tegutsedes määratusuurt streigiliikumist ja talurahva revolutsioonilike ülestõuse juhüb, on kõige paremaks hulgaliseks põrandaaluseks parteiks muutunud, kelle iga liige hulkade seas aktiivselt tööd teeb, neid võitluseks nõukogudevõimu eest kasvatades.

Hispaania kommunistlik partei, kes 1931. aasta aprilli revolutsiooni ajal tähtsusetu lahksalk oli, on 25-tuhandeliseks hulgaliseks organisatsiooniks muutunud, kes hispaania revolutsiooni sotsialistlikuks revolutsiooniks ümberkasvamise ja Hispaanias nõukogudevõimu maksmapaneku eest võitlust peab.

Bulgaaria kommunistlik partei on oma maa tööllisteklassi enamuse oma poole võitnud ja võitleb oma väiksel maal edukalt töörahva laialiste hulkade võitmise pärast.

Need kommunistliku liikumise edusamud läksid mitmedkümmend tuhanded ohvreid maksma. Kapitalistlike riikide türmid on kommuniste täis tuubitud. Tuhanded on fashistlikud jõugud ja kodanline kohus tapnud. Aga hoolimata kõigest toob iga päev teateid kommunistliku liikumise uutest kangelasest, kes samuti, kui Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee liige sm. *Dimitrov* Leipzigi kohtus, julgesti leninismi põhimõtteid kaitsevad ja hulki revolutsioonilikele võitlusele kutsuvad.

Kommunistliku Internatsionaali kõige suuremaks ülesandeks oli hulki revolutsiooniliku võitluse jaoks kasvatada. Tuhanded näited tõendavad, et hulkade võitlustahe kasvab.

Leninism on kõikidel kapitalistlike maadel kümnete miljonite teooriaks ja taktikaks saanud.

NSVL on igas ilmakaares kõikide rõhutute ja osatute toeks ja lipuks saanud.

Stalin, Lenini töö jatkaja, on kõigi maade rõhutute ja kurnatute juhatajaks ja juhiks saanud.

Terve maailma töörahvas teab, et niisuguse juhtimise all võib võitlusesse minna ja võita.

(„Pravda“, 21. 1. 1934.)

Faschism ja üleilmse revolutsiooniliku kriisi valmimine

Kominterni täidesaatekomitee XII ja XIII pleenumi vahelisel ajajärgul sündis kiire faschiseerumise protsess real kapitalistlikudel maadel (ja eriti Kesk-Euroopas), mis kaasa tõi faschismi ajutise võidu Saksamaal. Metsikut natsionalismi, marurahvuse kasvu kasutab kodanlus nii mõnelgi maal kõige äärmiselt tagurliste marurahvuslike kodanluseparteide võimu maksmapanemiseks. Kõige mustemad tagurluse jõud astuvad hukkuva kapitalismi kaitseks välja. Sünnib ikka suurem „klassivastuolude lihtsustamine“ (Marx), mis väljendub *revolutsiooni jõudude ja tagurluse jõudude avalikus polariseerumises**). Ikka selgemini ja selgemini seisavad üksteise vastu kujunev proletariaadi revolutsioonilik armee ja faschistlik kontrrevolutsioon, mille kätte kodanlus sellase rutuga võimu annab, kõrvale surudes, laostades ehk likvideerides kõik keskparteid. Kodanluse diktatuuri varjatud vorm — „demokraatia“, parlamentarism — annab aset monopolistliku kodanluse avalikule diktatuurile — faschismi diktatuurile.

Sellepärast seisab Kommunistliku Internatsionaali ees rohkem kui kunagi varemalt ülesanne — anda faschismi analüüs kogu tema ulatuses, perspektiivid võitluseks faschistliku diktatuuri vastu; ära määrata kommunistlike parteide ülesanne võitluses faschismi ja sõja vastu. Sellepärast oli faschismi ja sõja vastu võitlemise küsimus ühel kõige tähtsamal kohal KITK XIII pleenumi töödes. Faschismi ajutine võit Euroopa keskkohas — Saksamaal — kõige võimsama töölisliikumise maal — pöörab Kommunistliku Internatsionaali kõikide sektsioonide tähelepanu võitlusele faschismi vastu.

Faschism, nagu määravad XIII pleenumi teesid, on finantskapitali kõige tagurlisemate, kõige marurahvuslike ja kõige imperialistlike oolluste *avalik terroristlik diktatuur*, kes ühes sellega püüab oma ümber koondada ja endale luua massilist alustuge väikekodanluse, vaeseks jääva talurahva, käsitöölise, ametnikkude, riigiametnikkude ja eriti linna deklasseerunud oolluste seas; kes püüab tungida isegi tööliklassi

ridadesse. See Kominterni poolt faschismile antud mõistemäärus lükkab ümber sotsiaaldemokraatia, trotskismi, brandlerismi klassilise iseloomu hinnangud faschismile, mis nende järele olevat „klassidest väljaspool seisev võim“ (O. Bauer), „lumpenproletariaadi diktatuur“, „bonapartism“, väikekodanline kontrrevolutsioon“ (Trotski, Thalheimer). Sedasama sotsiaalfaschistlikku faschismi-hinnangut jutlustas ka Saksamaa KP KK endine liige Remmef, tõendades, et „kogu kodanlus allub lumpenproletariaadile“.

Kuid faschismi probleemi võib õieti mõista ainult siis, kui aru saadakse revolutsiooniliku kriisi valmimise protsessi sügavusest, kui tagurluse jõududele vastu seatakse revolutsiooni jõudude kasv. Ainult siis võime mõista, mis need kodanliste riikide faschiseerumise tempod just nimelt möödunud ajajärgul. XII ja XIII pleenumite vahel, ära määras. Rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia ja temaga ühes ka tema trotskistlikud ja brandlerlikud sabarakud kujutavad praegust poliitilist olukorda kui „kontrrevolutsiooniliku olukorda“, kui faschismi ajajärku, mis kodanluse diktatuuri kõvenemise kaasa tõi.

Tõelikult aga valmib üleilmne revolutsioonilik kriis, ja kodanluse faschiseerumine on just selle tagajärg, et kasvavad revolutsiooni jõud, mis valitsevaid klasse sunnib kontrrevolutsioonilike jõudemobiliseerima.

„Faschismi kasv ja tema võimuletulek Saksamaal ja mitmel teisel kapitalistlikul maal, — räägitakse XIII pleenumi teesides, — tähendab, et:

a) kasvab revolutsioonilik kriis ja lataliste hulkade meelepaha kapitali valitsuse vastu;

b) kapitalistid ei suuda enam oma diktatuuri vanade parlamentarismi ja üldsekodanlise demokraatia meetoditega alal hoida;

c) veel enam — parlamentarismi ja üldsekodanlise demokraatia meetodid muutuvad kapitalistidele takistuseks nii sisepoliitikas (võitlus proletariaadi vastu), kui ka välispoliitikas (sõda maailma imperialistliku ümberjagamise pärast);

d) sellepärast kapitalism on sunnitud minema avalikule terroristlikule diktatuurile sisemaal ja taltsutamata marurahvusele välispoliitikas, mis otsekohene ettevalmistus on imperialistlikeks sõdadeks.“

*) Kahele vastamisi seisvale punktile („nabale“) koondumises. — *Toim.*

Kapitalism seisab praegu täakide, hiiglasuureks kasvanud riigiparaadi ja pöörase terrori najal püsti. Mida enam klassivastuloolud teravnevad ja proletaarne revolutsioon läheneb, seda enam suureneb selle aparadi parasitlik iseloom.

„Praegune faschistlik laine — ütles pleenumil oma kõnes sm. Knorin — pole mitte jõu tunnus, vaid kogu kapitalistliku süsteemi nõrkuse ja vankumise tunnus, millest süsteemi kodanlus püüab kõvendada riigimasina suurendamisega ja üleminekuiga faschistlikkudele hulkade mahasurumise meetoditele.“

Muidugi, kui faschismil korda läks ühel või teisel maal antud klassijõudude vahekorra juures sotsiaaldemokraatia äraandmise tagajärjel, selle tagajärjel, et komparteil kogu oma mõju kasvu juures veel korda ei läinud töölisklassi enamust oma poole võita — riigiparaatj vallutada ja avalikku faschistlikku diktatuuri maksma panna, siis raskendab faschism sellega revolutsiooni arenemist. Kuid see protsess on kahekülgne:

„Kodanluse faschistlik määratsemine raskendab ja kiirendab ühel ja samal ajal revolutsiooni arenemist“ (XIII pleenumi teesid). Ei või olukorra üle maal ainult selle järgi otsustada, mis poliitilise elu pinnal sünnib, arvestamata ühtaegu sel maal toimivate sügavamate protsessidega. Kui arvesse võtta seda, et faschistide võimule tulek praegusel ajajärgul ei ole revolutsiooni kaotuse tagajärg, vaid on kaitseabinõu proletaarse revolutsiooni kasvamise vastu, siis on selge, et niisugustes tingimustes avalik faschistlik diktatuur sellega mitte ainult revolutsiooni protsessi seisma panna ei suuda, vaid veel hulkade meelepaha kasvu *ühaallikaks on*. Avalik faschistlik diktatuur aitab praegusaja tingimustes hulkasid revolutsioneerida — mitte ainult oma terroriga, vaid ka „kodanlise seaduslikkuse autoriteedi lõhkumisega“, „tema võidu desorganiseerumise elementide suurendamisega“ (XIII pleenumi teesidest) ja sotsiaaldemokraatia — selle kodanluse sotsiaalse peatoe — lagunemise kiirendamisega, tehes „töölise enamuse, kes sotsiaaldemokraatia järel käib, vastuvõtlukmaks kommunistlikule agitatsioonile ja propagandale“ (teesid). Kodanlus saab sellest ise aru. Ta tarvitab praegu avaliku faschistliku diktatuuri maksmapanekut ainult kui äärmist abinõu. Tervel real maailmal on maksmas faschistlik diktatuur, kuid „parempoolne oportunistlik viga oleks, kui praegu mitte ei nähta revolutsiooniliku kriisi kiireneva valmimise objektiveid tendentse kapitalistlikus ilmas“ (teesid).

Kriisiga ja kiire faschiseerumise protsessiga käib kaasas töölisklassi olukorra halvenemine. Palk (eriti reaalne palk) langeb alatasa, nii otsekoheste töölt vallandamise kui ka inflatsiooni*) tagajärjel. Kasvab ellukallidus. Saksamaal võtsid faschistid toetuse 2,5 mln. töötult. Sedasama sünnib Poolas, Tšehoslovakkias, Austrias, Inglismaal jne. Töötatöölise toetuse asendab kodanlus sunnitööga. Sunnitöölaagrid, lühendatud töönädal, niinimetatud „kriisiaegne ratsionaliseerimine“ (tõepoolest aga töö pöörane intensifikatsioon, mis ei põhjene uuele tehnikale) — need on kõik *uued vormid* kodanlusele lisaväärtuse omandamiseks.

„Kodanlus suurendab pööraselt oma majanduslikke kurnamisviise faschistliku vägivalla, töötavate klasside rõõvimise meetoditega ja rõõvsõdadega teiste rahvaste vastu“ (XIII pleenumi teesidest).

Sm. Ercoli (Itaalia) kriipsutas oma kõnes XIII pleenumil alla:

„... kodanluse võitlusega (võitlusega kapitalistliku, mitterahuliku kriisist väljapääsu eest) käib kaasas igal maal klassivahekordade äärmine teravnemine, mis väljendub kapitalistide püüetes kriisist üle saada töötavate hulkade ikka suurema kurnamise abil, klassivõitlusega proletariaadi vastu, mis läheb kuni kodusõjani, kuni terrorini.“

Kuid kapitali pealetung töölisklassile kutsub esile ikka tugevamad revolutsioonilised vastulöögid kõikidel kapitalistlikudel maadel. Kui võtame niisuguse revolutsiooni tõusu näitaja, kui streigid, ka siis saame meie proletariaadi klassivõitluse kasvu pildi. Ameerikastõusismöödunud aastal streigilaine kõrgemale kui 1921. aastal, streigilikumise kõige kõrgema taseme aastal. Möödunud aasta septembris üksi oli Ameerikas 211 streiki 212 tuhande osavõtjaga. Farmerite streike viidi läbi 6 osariigis 2 mln. farmeri osavõtul. Poolas oli möödunud aasta streigilikumise rekord-aasta, kuigi poliitiliste streikide mahajäämisega. Nii oli, näiteks, 1933. a. esimesel veerandil 43 protsendi võrd rohkem streike ja kolm korda rohkem kaotatud tööpäevi kui 1932. a. vastaval veerandaastal. Olid niisugused kõige suuremad streigid, kui Lodzi kiutöölise streik, Dombrovo mäetöölise streik jne. Massiliste streikidega Poolas käivad kaasas ülestõusud külas, ülestõus Kesk-Galiitsias, mis kestis nädalaid ja millest osa võttis üle 100 tuhande talupoja. Tšehoslovakkias oli rida proletariaadi

*) Inflatsioon — liikumas oleva rahahulga ületav suurenemine, mille tagajärjeks on rahaväärtuse langemine. — *Toim.*

võitlusi, kuid üldse oli seal sel aastal streike vähem kui mineval aastal. Prantsusmaal oli möödunud aastal mitu kõige suuremat streiki; näiteks Citroen'i juures (18 tuhat streikijat), üldstreik Strassburgis, millega kaasas käisid barrikaadvõitlused. Siinjuures peame märkima, et Strassburgis tehti streigi juhtimises kõige suuremaid parempoolseid oportunistlikke vigu. Suur tähtsus oli samuti 10 tuhande talusulase streigil Languedoc'is. Hispaanias on küll streikide arv veidi väiksem kui möödunud aastal, kuid osavõtjate arv ja kaotatud tööpäevade arv on suurem, ja see annab tunnistust streigivõitluse laienemisest Hispaanias. Sadandetes küldes leiavad aset talupoegade massilised ülestõusud, kus üle võetakse mõisnikkude maad, inventar, loomad jn. Hispaanias on käimas võitlus areneva revolutsiooni ja kontrrevolutsiooni vahel. *Inglismaal* on streigiliikumine möödunud aasta tasemel, kuid nihkumised, mis on sündinud iseseisva tööliste partei ridades, signaliseerivad pahemate poole nihkumise protsessist Inglismaa töölisklassis. *Jaapanis* sünnib revolutsiooni jõudude kasv ja kontrrevolutsioonijõudude mobiliseerimine. Vaatamata metsikule terrorile *kasvab hulkade revolutsioonitahet*. Jaapanis võib oodata kõige suuremaid revolutsioonilikke sündmusi. Bulgaarias on streikide kasv, kompartei ja revolutsiooniliku ametiühisliku opositsiooni arvuline kasv. Bulgaaria kompartei on töölisklassi enamuse oma poole võitnud ja juhhib teda. Rumeenias oli 1932. a. veebruarivõitlustel ja eestkätt Buharesti raudteetöölise võitlusel kõige suurem ajalooline tähtsus, mis kaugele väljapoole Rumeenia piire ulatas.

Väga tähtsaks näitajaks on viimasel ajal proletariaadi *poliitiliste* võitluste üldiselt kasvanud erikaal, poliitiliste võitluste osa ikka suurem esiplaanile kerkimine ühes proletariaadi majanduslikkude võitluste tähtsuse kasvuga. Kogu sündmuste käik (eriti olukord Saksamaal) tõendas täielikult XII pleenumil allakriipsutatud poliitilise üldstreigi juhtsõna osa. Kogu poliitilise olukorra teravnemise näitajaks on samuti ka see, et levivad *uued* võitlusvormid, näiteks, streik, millega kaasas käib *ettevõtte vallutamine*, et streigid on muutunud visamateks, kasvab kaotatud päevade arv, osavõtjate arv jne.

Proletariaadi võitlused võtavad ikka enam *vastupealetungi* iseloomu. Kui kõigele sellele, mis öeldud, juure lisada revolutsioon Kuuba saarel, Hollandi sõjalaevastiku ülestõus Indoneesias jne, jms., siis on täiesti silmanähtav sotsiaaldemokraatide vale sellest,

nagu oleks revolutsioonilikus liikumises möön. „On täiesti ebaõige niisugune sotsiaaldemokraatlik hinnang praegusele üleilmsele olukorrale, nagu oleks kapitalismil korda läinud oma seisukorda kindlustada, nagu oleks ta oma üldkriisist ülesaamise teel“ (XIII pleenumi teesid).

Eriolist tähelepanu väärivad revolutsioonilikud protsessid, mida praegu Saksamaal lavastatakse. Pleenumi resolutsioonis kriipsutatakse alla, et Saksamaal koguneb hulkades kolossaalne revolutsioonilik energia ja algab juba *uus revolutsiooni tõus*. Sm. Pieck, oma aruandes Saksamaa kommunistliku partei tegevuse üle, näitab, et kuigi Saksamaal ajutiselt faschism võitis, kindlustades lühikeseks ajaks saksa kodanluse võimu, kuid siiski *ei suutnud fasciistide võimuletelev revolutsiooniliku kriisi valmimise protsessi katkestada*.

„Kõik ülesloetud faktid töölisklassi vastupanekust Hitleri diktatuurile näitavad seda, et, vaatamata taltsutamata verisele terrorile, kasvab uus revolutsioonilik tõus, et peab paratamata algama uus streikide ja töötute revolutsioonilikkude väljaastumiste laine ja väikekodanluse ning talupoegade hulkade äraminek faschistide juurest. Revolutsioonilikkude jõudude kasv on Saksamaa proletariaadi ainukeseks massiliseks parteiks muutuva kommunistliku partei eduka töö tagajärg.“

Saksamaa proletariaadi revolutsiooniliku viha tuleb praegu ilmsiks mitte niivõrd avalikkudes vormides (streigid, meelevaldused), kui võrd kasvab mitmesugustes varjatud vormides. Põranda all kasvav hulkade meelepaha on kasvava revolutsiooniliku kriisi üheks tähtsamaks elemendiks.

„*Teiseks* valmiva üleilmse revolutsiooniliku kriisi elemendiks on hulkade kasvav meelepaha... Allasurutuna on see massiline meelepaha faschistliku diktatuuri maadel sügaval põranda all. Tema tuha all hõõguvad protsessid on tihti palja silmaga vaadates märkamatud ja sellepärast viivadki ootamatute plahvatusteni... Faschism lõhub, kui taltsutamatu vandaal, kogu nende mõõtjate süsteemi, millede järgi hulkade meelevõimude üle võib otsustada: statistikat, ametiühisusi, valimisi jne... Sellest oleneb massiliste plahvatuste „ootamatu iseloom“ (Manuilski).

Kes praegu, ajaloos ennenägematu terrori olukorras, kapitalismi vihkamise astme üle *ainult* klassivõitluse avalikkude vormide järgi otsustab, see vähendab valmiva üleilmse revolutsiooniliku kriisi jõudusid kodanluse ja sotsiaaldemokraatia meelevõimudeks. Kuid tuleb meele pida, et isegi

kodanluse faschistlik terror vankuva kapitalismi tingimustes ei suuda hulki *avalikkudest aktiivsetest väljaastumistest* Saksamaal kaua tagasi hoida. Ja selle peapandiks, et need väljaastumised saavad aset leidma lähemas tulevikus ja et nad võidule viivad, on meie kangelasliku SKP olemasolek, kes faschistliku terrori kõige tugevama tule all suutis ruttu ümber korraldada, end kindlustada, oma sidemed hulkadega uuesti jalule seada ja Saksamaa kõikide revolutsioonilikkude ja faschismivastaste jõudude koonduspunktiks muutuda.

Klassilised vastuolud on kõige rohkem teravnenud Saksamaal. Saksamaa jääb endiselt imperialistliku aheliku kõige nõrgemaks lüliks Euroopas.

Sellepärast on proletaarne revolutsioon Saksamaal lähemal kui ühelgi teisel maal. Aga proletariaadi võit Saksamaal tähendab proletaarse revolutsiooni võitu kogu Euroopas... Sellepärast on selge, et Saksamaa sündmused on revolutsioonide ja sõdade teise voo eelõhtu *põhiküsimusteks*.

Kui Läänes, ja eestkätt Euroopa südames — Saksamaal —, vaatamata terrorile, kasvavad revolutsiooni jõud, mis mida kaugemale, seda enam ette jõuavad kontrevolutsiooni jõududest, siis on Idas, Hiinas, kus käib sõda ja interventsioon, kus võidukalt laieneb revolutsioon, revolutsiooni jõud mõõdunud aasta kestel võimsalt kasvavad. Nõukogude Hiina tähtsus on saanud *rahvusvaheliseks* üleilmse revolutsiooniliku kriisi valmimise protsessis. Nõukogude Hiina hakkab juba, NSVL kõrval,

teiseks rahvusvahelise revolutsiooni aluspõhjaks muutuma (Kauge-Idas). Punavägi Hiinas on juba saanud äravõitmata jõuks, ja tema võidud kindlustavad üleilmse proletariaadi seisukohti ja teevad Nõukogude Hiina valmiva üleilmse revolutsiooniliku kriisi suureks teguriks.

Sm. Van-Min ütles oma kõnes XIII pleenumil:

„Rahvusvaheliste ja Hiina sündmuste arenemine andis Hiina revolutsioonile esmajärgulise tähtsuse ja printsipiaalse kõrguse kõikide maade proletaarlaste võitluses üleilmse kommunismi võidu eest! Hiina revolutsioon on, NSV Liidu kõrval, teiseks ilmarevolutsiooni otsustavaks teguriks saanud“.

Kui meie revolutsiooni ja tagurluse jõudude vahekorra räägime, ei tohi unustada samuti ka seda, et Poolas, Ungaris, Itaalias faschistlik diktatuur silmanähtavalt nõrgeneb:

„Erinevalt kapitalistlikkude maade faschiseerumise esimesest lainest, mis sündis revolutsioonilikult kriisilt üleminekul osalisele stabilisatsioonile, läheb kapitalistlik ilm praegu kapitalistliku stabilisatsiooni lõpult revolutsioonilikule kriisile, mis määrab ära faschismi ja üleilmse töörahva revolutsiooniliku liikumise teistsuguse arenemise väljavaated“ (XIII pleenumi teesid).

Need väljavaated on niisugused, et XIII pleenum praegu pealoosungina võis kogu ilma jaoks üles seada *nõukogudevõimu eest võitlemise* juhtsõna.

„Kommunistlik Internatsionaal“, nr. 36, 1933. a.

Raisakullid lahinguväljal

E. Alas

Pärast veriseid lahinguid keerlevad lahinguväljade kohal alati raisakullid saaki otsides. Justament niisamuti on lugu pärast Austria tööliste ülestõusu. Dollfussi faschistlikkude timukate poolt tapetud Austria kangelaste tööliste laipade kallale tormavad erilise metsiku innuga ei keegi muu, kui... kõigi maade sotsfaschistid. Nende laipade kulul tahavad nad, maksku mis maksab, uuesti üles upitada oma lagunevat mõju tööliste hulkadele. II Internatsionaali grupid ja grupikesed kallavad praegu kui küllusesarvest petlikke, silmakirjalikke ja samal ajal austria kangelaslikke revolutsionääre laimavaid kirjatükke, üleskutseid jne. Teistega kaasas käivad ka Eesti sotsiaalfaschistid. Veel kunagi pole nad sarnast aktiivsust üles näidanud kui nüüd.

Eesti sotsfaschistide „Rahva Sõna“ kirjutab 21. veebruaril juhtkirja: „Surmaminejate võitlus“. Juba selle artikli pealkiri väljendab nende kaabakate seade, mis punase niidina läbi käib sellest jõhkraist laimuartiklist, mille eesmärk on üks: õigustada Austria sotsfaschistide ja ühes seega kogu sotsiaaldemokraatia äraandlikku poliitikat, ja kujutada Austria tööliste kangelaslikku ülestõusu kui meeleheitlikku võitlust „mitte elu, vaid surma peale“ (sõnasõnaline tsitaat „Rahva Sõna“ artiklist).

Kogu artikli sisu ja mõte seisab selles, et näidata, nagu oleks Austria töölistel võidelnud mitte võidu, mitte sotsialismi eest, vaid selleks, et enam kuhugile pääsmist ei olnud, ja nad siis juba parem valisid surma, kui häbistava allaandmise.

„Rahva Sõna“ kirjutab :

„Igasugune jutt Austria vastuhakkamise kaugemate eesmärkide üle on täielik luule... Wiini ja muude Austria linnade töölistel oli kindel teadmine, et nad oma perekondadega halastamatalt sotsialistide poolt ehitatud tööllistemajadest välja pektakse... nad ise aga kas vangilaagrites surnuks pektakse, surnuks naljutatakse, või põgenemise ettekäändel maha lastakse. *Sellepärast ei olnud mõtlemist: kui surra, siis surra ausalt. Minna ei olnud kuhugile.*“

See on kõige pöörasem laim Austria tööliste peale. Tuhanded austria töölistel ei haaranud mitte selleks sõjariistu, ei valinud mitte selleks „ohvrisurma“, et sotsiaalkaabakad Bauerid, Deutschid, Welsid, Vandervelded, Reid ja Astid ministrikohtadel, linnapea piruka otsas ja mujal kodanluse diktatuuri kõrgetel kohtadel mõnuleda võiksid. Nad ei valinud mitte surma, mitte surema ei tõtanud nad, vaid võitma. Mitte demokraatia eest ei võidelnud nad, vaid kapitalistliku orjuse vastu, *sotsialismi eest.*

Milleks on sotsiaaldemokraatidel tarvis Austria ülestõusu kujutada kui meeleehtlikku käelligutust, kui kangelaslikku shesti, kui „võitlust mitte elu, vaid surma peale“? Selleks muidugi, et vastutust ülestõusu nurjumise eest langenud tööliste veeretada ning sotsiaalfaschistide käsi langede verrega puhtaks pesta. Sest kui Austria töölistel selleks üles tõusid, et parem surra, kui elada, siis polnud ju ülestõusu algusest peale mingit väljavaadet võiduks. Kas saab siis veel süüdistada sotsiaaldemokraatiat ülestõusu äraandmises? Kas saab siis sotsiaaldemokraatiat üldse milleski süüdistada?

Kuid mitte ükski selles ei seisa selle jõleda laimu ülesanne. Selle laimuga tahavad Eesti sotsid jällegi õigustada oma teooriat sellest, et igasugune sõjariistus ülestõus on juba algusest peale nurjumisele määratud. Ja siit järeldus: hoidke sõjariistu kätte võtmast. Mitte mingit revolutsiooni. Rahulikult teel sotsialismile demokraatia kaudu. See on Eesti sotsifaschistide järeldus Austria sündmustest. Austria ülestõusust tahavad nad lüüa endile poliitilist kapitali, tahavad oma lagunevat mõju hulkadele uuesti jalule seada. Austria tööliste kangelaslikku võitlust kasutavad nad selleks, et Eesti tööliste klassi manitseda faschismile ilma vastupanekuta alla andma, hirmutades teda Austria perspektiividega. See on nende kaabakate mõte, selleks valavad nad variseerlikult krokodillipisaraid.

Austria tööliste kangelaslik ülestõus on kõige suuremaks õppetunniks kogu maailma töörahvale. Ta paljastab kõige selgemalt sotsiaaldemokraatia äraandliku näo, ta avastab sotsiaaldemokraatia ideelise ja organisatsioonilise pankroti. Eks ole ju Eesti „pahempoolsed“ sotsid a la N. Andreesen kogu aja alla kriipsutanud, et austromarksism on see õige sotsiaaldemokraatia. Eks ole nad vahussuul seletanud, et Austrias oli rohkem sotsialismi kui N. Liidus, ja sellega ikka ja jälle püüdnud tõendada, et see õige tee sotsialismile viib üle demokraatia. Ja nüüd siis näeb kogu maailm, kuidas Austria „pahempoolsete“ sotside tee mitte sotsialismile ei viinud, vaid faschismile. Mitte sotsialismi ei pannud maksma Austria libekeelsed petised, vaid faschismi. Nad tegid kõik selleks, et töölisteklassist võitlustahet välja rookida, tema käsi siduda ja faschismile alla vanduma sundida. Nad toetasid kõigi abinõudega faschist Dollfussi valitsust, kui „vähemat pahet“, ning püüdsid viimase minutini temaga kokku leppida. Nad püüdsid, maksu mis maksab, ära hoida tööliste revolutsioonilikkude võitlust faschismi vastu, sidudes neil käsi ja jalgu ning mürgitades nende ajusid. Järk-järgult andsid nad ühe seisukoha teise järel käest. Isegi siis, kui faschistid otsesele peale tungile asusid ja tööliste käest sõjariistu ära võtma hakkasid, kutsusid sots.-dem. äraandlikud juhid töölisti korrale. Ja alles siis, kui töölistel juba võitlusesse astusid, sõjariistus välja astusid, kuulutasid need juhid üldstreigi välja. Kuid see oli vaid manööver, see oli ette võetud selleks, et mitte oma viimast mõjuraasukest hulkadele kaotada. Kuid kui töölistel kangelaslikult sõjariistad haarasid, põgenesid ühed juhid kabuhirmus Austria pinnalt, teised tõttasid endid faschistide kätte vangid andma — et näe, ega meie pole mitte needsinatsed tõlnerid. Kas võib olla pöörasemat äraandmist? Kas võib olla veel selgemat nürusust? Kas võib olla veel selgemat pankrotitunnistust?

Austria sündmused näitavad selgesti kõigepealt ühte. Vale ja pettus on sotside jutt sellest, et töölistel ei tahtvat võidelda, et töölistel ei tahtvat sõjariistus ülestõusu. Austria tööliste kangelaslik võitlus lükkab selle juudasliku väite kõige selgemini ümber. Kuid veel selgemini tõestavad Austria sündmused seda tõsiasja, et *tööliste read tulevad puhastada sotsiaaldemokraatide juhtidest ja nende määndavast mõjust. See on töölisteklassi võidu pant. Ilma selleta ei saa võita ühegi maa töölisteklass. Selle õppetunni peavad ka Eesti töölistel endile selgeks tegema.*

Eestimaa Kommunistliku Partei tervitus ÜK(e)P 17. kongressile

Meie palavam revolutsioonilik tervitus ÜK(e)P 17. kongressile.
Meie palavam revolutsioonilik tervitus rahvusvahelise proletariaadi suurele
juhile Stalinile

Teade, et kokku kutsutakse Üleliidulise Kommunistliku (enamlaste) Partei 17. kongress, kutsus meie, rasketes põrandaalustes tingimustes töötavate eesti kommunistide ja laiades proletaarlaste hulkades esile suure vaimustuse ja meeleolu tõusu.

Meie teame, et see on määratusuurte võitude kongress. See kongress teeb kokkuvõtte maailma-ajalooliku tähtsusega proletaarsete revolutsiooni võidust — võidurikalt lõpuleviidud esimese viieaasta plaanist ning teise viieaasta plaani esimese aasta suurtest võitudest. See kongress määrab ära teise viieaasta plaani hiiglaülesanded — klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamise ülesanded.

Vette langesid kõikide proletariaadi vaenlaste ootused ja lootused selle kohta, et N. Liidu töölised ja talupojad ei suuda viisaastast teostada. Sotsiaaldemokraatlikud juhid hirvitasid ja hauksid. Tuntud poliitiline libu Karl Kautsky kirjutas viisaastaku algul, 1929. aastal, Läti sots.-dem. partei 25-aastase juubeli puhul, piiririikide s.-d. ajakirjanduse jaoks kirjatüki, milles ta piiririikide kodanlisi „demokraatiaid“ ja piiririikide töolisteklassi seisukorda N. Liidu proletariaadile eeskujuks seadis.

Oma 17. kongressil teete teie, vahvad enamlased, maailmarevolutsiooni au ja uhkus, meie kõikide suure juhi Stalini kaudu veel kord ajaloolise kokkuvõtte, kellel oli õigus, kellel mitte.

See kokkuvõte on hirmus proletariaadi vaenlastele. Teie võit on võimsam hoop, mis proletariaat oma vaenlaste pihta on annud.

Ja samal ajal täidab see kokkuvõte kogu maailma proletaarlaste südamed kõige suurema vaimustuse ja õnnega. See on kõige suurem võit, mis rahvusvaheline proletariaat on saanud.

See võit näitab veel kord, et õigus oli ja on kommunistidel.

Närusteks võltsijateks ja petisteks osutusid aga sots.-dem. juhid, eesotsas kõige suurem kelm ja äraandja — Karl Kautsky.

Teie, kangelaslikud N. Liidu töölised ja talupojad, ehitasite üles sotsialistliku korra. Teie muutsite N. Liidu proletaarsete revolutsiooni võitmata kindluseks.

Piiririikides: Soomes, Eestis, Lätis, Leedus, mida Karl Kautsky alles 1929. a. teile eeskujuks seadis, möllab verine terror, tööpuudus, nälg ja metsik kurnamine.

Niisamasugust saatust soovitas teile sotsiaalfaschistide peamees Karl Kautsky alles 1929. aastal!

Kuid teie, kangelased sotsialistlikkudest vabrikutest ja põldudel, läksite võitlusesse leninismi lipu all, teie võitlesite oma armatatud geniaalse juhi näpunäidetel mehiselt, võitlesite enamlikult, võites raskused ja takistused teelt. Ja teie võitsite.

Teie muutsite ühe kuuendiku maakera näo teiseks. Teie lõite N. Liidus võimsa, eesrinna tehnikaga varustatud suurtööstuse. Teie ehitasite sajad ja tuhanded vabrikud, tehased, elektrijaamad, uued raudteed, kaevandused. Teie likvideerisite tööpuuduse. Kommunistliku partei juhtimisel pöörasite teie talurahva miljonilised hulgad sotsialismi teele — kollektiivse majapidamise teele. Sellega lahendasite teie võidukalt proletaarsete revolutsiooni kõige raskema küsimuse.

Kõige suuremad raskused on teil seljaga. Võimsa suurtööstuse alusel kindlustasite teie proletaarset riigi kaitset, muutsite N. Liidu ligipääsemata kindluseks. Teie seisukord paraneb iga päevaga. Tuhanded teie kollektiivmajapidajad elavad juba jõukat elu. Päikesepaisteline, rõõmus ja lootusrikas on teie laste elu. Aga veel hiilgavamad ja heledamad päevad seisavad teil ees.

Teie salte need võidud leninismi lipu all. Teid juhtis võidule kommunistlik partei. Aga teie kõigi eesotsas seisis geni-

aalne juht, suur Stalin. See juht viis teid üle kõigi raskuste võidule.

Meie oleme uhked teie võitude peale. Meie oleme õnnelikud, et teie võidud on ka meie võidud, kogu rahvusvahelise proletariaadi võidud. Meie oleme uhked ja õnnelikud, et rahvusvahelisel proletariaadil on niisugune võimas ja tugev eesrinna partei, nagu on Üleliiduline Kommunistlik (enamlaste) Partei, kes purustas kõikide marksismi-leninismi vaenlaste — kontrrevolutsioonilikkude trotskistide, parempoolsete oportunistide ja leppelaste — kallal tungimised leninismile ning mobiliseeris tööliste ja talurahva hulga sotsialistlikule ehitustööle. Meie oleme uhked, et selle partei, kogu rahvusvahelise enamluse ning kogu ilma proletariaadi eesotsas seisab geniaalne Stalin.

Niisugused jõud ja niisugused juhid kindlustavad rahvusvahelise revolutsiooni võidu. Sotsialismi võidud N. Liidus tõstavad kogu ilma töölistes veel suuremat võitlustahet. Lähenevates võitlustes saab olema võit leninismi pärast.

Teravas kapitalistlikus-kriisis visklev kodanlus otsib väljapääsu fashistlikus määratsemises ja sõjakäigu organiseerimises N. Liidu vastu. Meie töötame viimase veretilgani võidelda N. Liidu kaitsemise eest.

Elagu võimas ja vägev Nõukogude Liit!

Elagu vanade, võitluses karastatud enamlaste 17. kongress!

Meie palavam revolutsioonilik tervitus rahvusvahelise proletariaadi suurele juhile Stalinile!

(EKP KK põrandaalusest häälekandjast „Kommunistist“ nr. 1 (97), 1934.)

Sotsialistlikkude võitude parteikongressile

Saksamaa kommunistliku partei keskkomitee saadab Saksamaa kommunistliku partei ja revolutsiooniliku proletariaadi nimel palava revolutsiooniliku võitlusetervituse ÜK(e)P-le, esimesele ja kõige paremale enamlaste organisatsioonile ja Kommunistliku Internatsionaali juhile, tema XVII parteikongressile — sotsialistlikkude võitude kongressile.

Teie saavutatud tulemused võiduka sotsialistliku ehitustöö alal on määratusuured. Nõukogude Liidu rahvad, ühes nendega aga ka kogu maailma revolutsioonilik proletariaat, võivad uhkusega need saavutused ära märkida. Veel kunagi maailma ajaloos pole klassidesse lõhestatud rahvastel ega kapitalistlikul valmistamisviisi süsteemil õnnestunud tööstuse ülesehitamises ja põllumajanduslikus valmistuses niisuguseid hiiglasuuri edusamme teha, nii kiireid temposid ja sarnast erakorralikku kõrgust saavutada.

Kõik kodanlised teooriad selle kohta, et ainuüksi kapitalistlik majandus võimalik ja edukas võib olla, on teie sotsialistliku plaanikindla majanduse suured edusammud, tema progressiivsus ja määratud paremused lõpulikult ümber lükanud. Sel on seda suurem tähtsus, et just praegu, kapitalismi üldkriisi süvenemise mõjul, revolutsiooni- ja sõjatiine olukorra mõjul Euroopas, Aasias ja kogu maailmas, sajad miljonid inimesed proletaarses revolutsioonis väljapääsu otsivad kapitalistlikust anarhiast, fashistlikust terrorist- ja kapita-

listmiga lahutamata seotud sõdadest ning sõdadele järgnevatest laastamistest.

Teie võiduka oktoobrirevolutsiooni töö teraskõva enamliku partei juhtimisel, esialgu eesotsas geniaalse, unustamata juhi sm. Leniniga, siis aga töölikklassile tõelikult truu sm. Staliniga — Lenini kõige parema õpilasega, tõi rea ajaloolikke võitused sotsialismi ehitustöös, teel kommunismile, klassideta ühiskonnale.

Teie saavutused näitavad kogu maailma töölikklassile, et sotsialism maakera ühel kuuendikul utopia ei ole, vaid tõelikkus.

Nad näitavad talle, et on olemas ainult üks tee sotsialismile — võiduka proletarise revolutsiooni — proletariaadi diktatuuri, — Nõukogudevõimu tee!

Proletaarne revolutsioon kihutab suurkapitalistid minema, eksproprieerib nad, kisub nende käest võimu, purustab nende terroristliku riigiaparaadi. Proletaarne revolutsioon annab vabrikud, pangad ja mõisad tööliste ja talurahva kätte. Proletaarne revolutsioon loob uue riigitüübi, nõukogudevõimu, ainsa demokraatliku riigivormi. Proletariaadi võidukas sõjariistus ülestõus rajab omale teed ja loob alusmüüri sotsialismi ehitamiseks.

Sotsialism — see on kommunistliku ühiskonna esimene aste. Sotsialism tähendab vaeste ja rikeste, kurnatavate ja kurnajate süsteemi purustamist. Selle olete teie, seltsimehed, saavutanud.

Seda tahame meie saavutada Saksamaal. Teil ei ole fashismi, teil on — sotsialism.

Teie ehitasite tuhanded ettevõtted ja avasite uute tehaste ukсед 20 miljonile töölisele. Meil, Saksamaal, on miljonid ilma tööta.

Teie asutasite külas sajadtuhanded kolhoosid ja viite küla vastu õnnelikule elule. Meil möllab põllumajanduse kriis. Meie väiketalupidajate maad koormavad võlad liiakasuvõtjatele ja mõisnikkudele. Meie väiketalupoega röövivad vaeseks junkrud ja fashistlik diktatuur.

Teie tõstsite üldist ostuvõimet töötasu suurendamise, korteriüüri alandamise ja tööinvaliididele riikliku toetuse suurendamise teel.

Meie maal kärbitakse kõige mitmekesistemate võtete abil tööliste, teenijate ja ametnikkude töötasu ja palgamäära. Nende sissetulek vähendati enam kui 12 mlrd. marga võrd.

Kauge-Ida määratuil maa-aladel vabastasite teie talupojad 10 aastaks kõigist maksudest ja andsite neile sajadtuhanded kariloomi, et nende heaolu tõsta. Meil maksavad väike- ja kesktalupojad junkrute eest makse, ja peavad selleks oma maatüki panti panema. Junkrud aga saavad veel riiklikke toetusigi.

Ametiühingute kaudu aitate teie sotsialistlikule ehitustööle kaasa; te tõstsite hulkade elatistaseme, teil on kõige suuremad saavutused kultuuri alal ja hulkade kollektiivsele tegutsemisele kasvatamise alal.

Meil lõhkus fashism ametiühingud, likvideeris vägivaldselt tehasekomiteed; ta arendab barbaarsust ja heitis üle 150 tuh. töölise, talupoja, väikekaupmehe ja haritlase türmi, sunnitööle ja koonduslaagritesse.

Teie näitate muuseumides tsariaegseid piinariistu, näitate töölistele ja talurahvale kapitalistliku diktatuuri endiseid kindlusi.

Meie maal pekstakse ja piinatakse töölisi, piinatakse surnuks ja tapetakse parteilikkmeid. Siin on teil kaks süsteemi.

Teil on sotsialism — alatasa kasvav heaolu ja kultuur!

Meil on kapitalism — fashistlik terror ja nälg!

Teie, töölised, talupojad ja käsitöölised, olete saavutanud tõeliku ja õige rahvaühitsuse kõige laialisema rahvasteühitsuse, sest kapitalistide kukutamisega lõite teie eeldused klassilise ühtsuse jaoks.

Meil on fashistlik „rahvuslik ühtsus“ niisugune, et võimukandjad ühe lõunaga rohkem ära söövad, kui tööline nädalas teenib; töölisele aga on hobuseliha, heeringad ja kuiv kartul igapäevaseks „ühemõeliseks lõunaks“ saanud.

Kui teie kurnajad olite kukutanud, lõite te endile oma kodumaal isamaa ja kodumaad, töölised ja talupojad said kõik, mida kaitsta väärrib. See on — teie maa, tööliste ja talupoegade maa, seda maad kaitsete teie, relvastatud rahvas, imperialistide sissetungimise vastu.

Hitlerlikul Saksamaal — maal, kus valitseb kahekordne röövimine: oma kapitalistide ja välismaa Versailles'i kapitalistide poolt, ei ole töölistel ja rahval absoluutselt mitte midagi kaitsta. Oma sotsiaalse ja rahvusliku vabanemise võivad nad saavutada ainult sel teel, kui vaenlase omal maal võidavad.

Kui Saksamaa töörahvas sotsialismile ja heaolule jõuda tahab, kui ta omale tõelikku kodumaad luua tahab, mida kaitsta väärrib, siis peab ta vankumatult sotsiaalse revolutsiooni teed minema.

Niinimetatud „rahvuslik revolutsioon“ Saksamaal kujutab endast kõige tugevamat tagurlaste: Thyssenite, Siemensite, Klöcknerite diktatuuri. Proletaarne revolutsioon kommunistliku partei juhtimisel, see on revolutsioon, mis sotsialismile viib.

Teil pole fashismi. Teil on — sotsialism, sest enamlaste partei võitis kõik sotsiaaldemokraatlikud vähemlikud tööliste ühtsuse lõhkujad ja kõik oportunistid, kogus oma lipu alla töölisteklassi enamuse, enamlaste partei aga sai vene proletariaadi ainsaks hulgaliseks parteiks.

Meil suutis sotsiaaldemokraatia töölisklassi lahastamise veel alal hoida ja viis saksa proletariaadi sotsialismi asemel fashismile. Kõik tema teooriad ja tema abilise, kontrevolutsiooniliku lurjuse Trotski, teooriad varisevad haledalt kokku. Nõukogude töö pühitseb võitu nende üle, kes Marxi teotavad ja leninismi vaenlased on. Veel praegugi püüab sotsiaaldemokraatia oma lahastamistööd jätkata. Ta saboteerib igapäevast võitlust, tööliste fashismivastast ühisväerinda. Ta esitab võltsrevolutsioonilikke juhtõnu proletariaadi diktatuurist ja demokraatia ülemineku arenmiskäigust, ja samastab teadlikult ning laimavalt nõukogude süsteemi fashismi barbaarse korraga. Ta esitab ennast enamlast takistava „kolmanda jõuna“ ja püüab pankrotti jäänud Weimari-süsteemi uuel kujul jalule seada.

Vene töölisklassi võidu eeskujuga relvastunud, suurendame meie oma püüdeid sotsiaaldemokraatlikke klassiseltsimehi teha, töökodadest ja kontoritest enamlaste poole võita, kodanluse sotsiaalset peatuge töölisklassi leeris hävitada.

Seltsimehed! Teie saavutused sotsialismi ehitamises on lepitamatu klassivõitluse tagajärg. Mida energilikumalt sotsialism klassidefa ühiskonnale vastu läheb, maailma proletariaati tema võitluses vaimustades, mida mõjuvamalt Nõukogude Liit rahu tegurina imperialistlikke sõjaõhujaid takistab, seda metsikuma vihaga püüavad imperialistid imperialistlikku röövimist ja klassisõda Nõukogude Liidu vastu alata.

Sõja õhujate — Göringi ja Hitleri — valitsus on jaapani imperialismi kõrval peamiseks sõjateguriks saanud. Meie kinnitame teile, et tunneme endid Nõukogude Liidu proletariaadiga ja tema võidurikka klassilise punaväega lahutamatu seotuna, — püüdmises ühel nõul kogu maailma töolistega hävitada iga kapitalistlikku röövlit, kes Nõukogude Liidule kallale kipub.

Meie partei käib Lenini selle õpetuse järgi, et ainult enamlik hulgaline võitlus enne sõda imperialistliku sõja kodusõjaks muutmise eest tagatise loob revolutsiooni võiduks sõja puhul. Seepärast seadis meie partei endale ülesandeks tööliste, noorsoo, sõdurite seas, fashistlikkudes hulgalistes organisatsioonides laialist ideelist pealetungi organiseerida marurahvusluse kihvti vastu. Kõvendada organisatsioonilist võitlustööd sõja ettevalmistamise keskohtades ja kõigepealt kiires korras iseseisvad klassilised ametiühingud luua.

Seltsimehed! Saksamaa töolistehulkades kasvab päev-päevalt viha fashistlikkude timukate ja röövlite valitsuse vastu. Hoolimata kõigest terrorist algab Saksamaal uus revolutsiooni tõus.

Võitluses palgatariifide eest toetussummade röövimise ja sundkorjanduste vastu, iseseisvate tehasekomiteede piiramatu va-

limisvabaduse eest, rüüstavate maksude ja liiakasuvõtlikkude tollide vastu, militariseerimise vastu tõstab meie partei viha fashismi vastu ja kasvatab töolistehulkades võimutahet.

Meie propageerime oma sotsiaalse ja rahvusliku vabastamise programmi kui ainsat fashismist, näljast ja sõjast pääsmise programmi.

Meie propageerime hulgalist poliitilist streiki, üldstreiki, Saksamaa töolisteklassi sõjariistus ülestõusu fashistliku diktatuuri kukutamiseks, Nõukogude Saksamaa eest. Teie määratusuured sotsialistlikud võidud on melle hoovaks võitluses võimu eest. Sest nad näitavad töölistele:

et kommunism on neile ainsaks pääsmiseks;

et ainult töolisteklassi ühtsus marksismileninismi põhjal nad võidule viib;

et ei ole demokraatlikku „lääne-euroopalikku“ „rahvuslikku“ sotsialismi, vaid on ainult proletaarne rahvusvaheline sotsialism;

et sotsialismi ehitamine ühel maal võimalik on, ja teostatav on ainult proletarise revolutsiooniga, proletariaadi diktatuuriga, nõukogudevõimuga;

Nõukogude Liidu eeskujul, see on enamulise eeskuju. SKP juhtimisel, kes, tänu ÜK(e)P aktiivsele toetusele ja meie juht, fashistide poolt türmi heidetud sm. Thälmanni tublile tööle, enamlikuks parteiks on kasvanud, asub Saksamaa proletariaat Venemaa oktoobrirevolutsiooni teele.

Saksamaa kommunistlik partei tervitab vennalikus solidaarsuses sm. Stalini poolt juhivat Lenini parteid ta XVII parteikongressi puhul ja hüüab:

Elagu enamlus!

Elagu Oktoober!

Elagu nõukogudevõim!

Saksamaa Kommunistliku Partei Keskkomitee.

E n a m l i k p r o g r a m m

Seltsimees Stalini aruanne XVII parteikongressil ÜK(e)P KK tööst on teise viis-aastaku tööde enamlikuks programmiks. Marksistlik-leninlikku dialektikat hiilgavalt tarvitades valgustab partei juht samm-sammult praegusaja rahvusvahelise olukorra, kriisi liikumise, kapitalistlikkude maade teravneva poliitilise seisukorra keerulikke labürinte ja näitab suure Nõukogude-maa majanduse väärdumatut tõusu. Seltsimeeste *Molotovi*, *Kuibõschevi* ja *Kaganovitshi* aruannete teesides ülesmargitud

poliitiline ja praktiline töö sai selles kõnes-täieliku filosoofilise ja materialistliku põhjenduse. *Partei ja rahvusvaheline töolisteklass rikastusid tokumendi poolest, mis oma sügavuselt, sisurikkuselt ja geniaalsuselt meie suure ajastu vääriiline on. Sellega on teadusliku kommunismi küsimuste teoreetiline läbitöötamine ühtlasi- uuele kõrgusele tõstetud.*

Mida märkis seltsimees Stalin eriti iseloomulikkude kapitalismi käesolevas seisukorras?

Viies näljatalv, mis kapitalistlikkudel maa-
del halastamatult möllab, hoiab kümned
miljonid töötud viletsuses. Tähtsamate kapi-
talistlik kude maade tööstuse toodangu maht
on 1933. a., võrreldes 1929. aastaga, 25 prot-
senti vähenenud. Sama ajajärgu kestel
kasvas Nõukogude Liidu tööstusetoodang
enam kui kahekordseks. Kapitalistliku töös-
tuse toodang 1933. a. on veidi kõrgem kui
1932. a. tööstusliku valmistuse languse
kõige madalam äramärgitud punkt. Kuid
majanduslik kriis, mis kapitalismi üldkriisi
tingimustes areneb, kestab edasi. Pole
vähemaidki jälgi põhikapitali uuendamisest,
mis harilikult majandusliku tõusu algusest
tunnistust annab. *Nähtavasti on meil tege-
mist „üleminekuga tööstuse kõige mada-
lamast langusepunktist, tööstusliku kriisi
kõige madalamast sügavusepunktist de-
pressioonile, kuid mitte harilikule depres-
sioonile, vaid isesugusele depressioonile,
mis tööstuse uuele tõusule ja õitsengule
ei vii, aga teda ka mitte tagasi kõige süga-
vamale languspunktile ei pööra“ (Stalin).*

Kriisi pikaldane iseloom ja tema sügavus
pidid paratamata järsu vastuolude teravne-
mise esile kutsuma, nii kapitalistlikkude
maade vahel, kui ka iga kapitalistliku riigi
sees. Kui niinimetatud relatiivse stabilisat-
siooni ajajärgul kapitalismi kodanlised tege-
lased ja II Internatsionaali teoreetikud väe-
vähendamise ja igasugusest rahust lobi-
sesid, siis arutavad nad nüüd teisi küsimusi.

Uued ajad, uued laulud. Mitte rahvus-
vahelisest rahust ei räägi nad nüüd enam,
vaid uue verise sõja paratamatusest. Ja
seda tapatalgut valmistavad nad ette. Ülbe
otsekohesusega seatakse üles küsimus
uuest relvastustest. Sõjatööstus töötab
täie koormatusega. Klapitakse kiiresti kokku
liite ja blokke. Maailma uuesti ümberjaga-
mine imperialistide vahel, Nõukogude Li-
idule kallaletungimise eeltööd — see on
praegu päevakorras.

Saksa fashistide võimuletulek andis patsi-
fismi ajajärgule viimase hoobi. *Kättetasu-
mise ja imperialistlikud tendentsid on üle-
kaalu saanud, ja sõjaparteid kerkivad
esikohale.* Eelseisvaks sõjaks seljatagust
valmistades hävitavad saksa fashistid tuhan-
deid töölisteklassi paremaid inimesi. Nende
metsikus ületab kaugelt kõik valitsevate
klasside kuriteod, mida töölisteliikumise
ajalugu tunneb. Rosenbergide, Hugenber-
gide suu läbi kuulutab fashism oma „aja-
loolikku“ ülesannet Idas. Hulkadele aru-
saadaval keelel tähendab see Nõukogude
Ukraina saksa imperialismi asumaaks muut-
mist. Hitlerlased sirutavad oma katsesarvi
Balti riikidesse, et Poolat strateegiliselt

ümber haarata ja NSV Liidu piiridele lähe-
neda. *Vastuolud Saksamaa ja Prantsus-
maa vahel on kerkinud haruldasele kõr-
gusele. Kapitalistlik Euroopa kujutab en-
dast praegu püssirohu keldrit.*

Kauges Idas lõõmab juba ammu sõja-
tulekahju kuma. Jaapani imperialistid oku-
peerisid Mandshuuria ja haarasid karista-
matult oma kätte kogu Põhja-Hiina. Põhja-
Ameerika Ühendriikidega Vaiksel okeanil
võimu pärast elu ja surma peale võitlusele
valmistudes unistavad nad ihaldavalt Nõu-
kogude Mereäärse oblasti äravõtmisest ja
teevad oma ajakirjanduse veergudel sel
sihil avalikku kihutustööd. „Diplomaatide“
pettejutud on selleks määratud, et milita-
ristide selle osa avantüüre varjata, kes
kergetest võitudest relvatu hiina rahva üle
Mandshuuria väljadel, peapõorituse on
saanud.

Jaapani sisemine selsukord on üliväga
tõsine. Revolutsioonilik käärimine tungib
järjesti lalematesse ja lalematesse hulka-
desse. *Võitlus valitsevate klasside teeris
peegeldab, olgugi kõverpeeglis, sügavaid
protsesse, mis all hulkades väsimata jõuga
valmivad.* Sõjaväeliste ringkondade ter-
roristlikud aktid seijkul ja minseito par-
tei juhtide vastu, elektrijaamade lõhkumi-
sed, Jaapani peaministri Jnukaji tapmine
päise päeva ajal, — kõik need ja selle-
sarnased tõsiasiad annavad tunnistust kii-
rest kasvavast poliitilisest kriisist. Fashist-
liku militaristiderühma hiljuti erusse läinud
ninamees Araki oli sunnitud tunnistama,
et „rahva vaimu halvenemise protsess kii-
rest areneb, ja et teda äärmiselt raske on
vooruse teele suunata“. See revolutsioo-
niliku liikumise kasvamise protsess tugev-
neb seoses avantüüridega välis- ja sise-
poliitikas. *Valitsevad ringkonnad, kes
militaristidele võimuharutamisel abiks on
ja Nõukogude Liidule kallaletungimist
ette valmistavad, annavad proletaarsete
revolutsioonile pileti ametlikule näitela-
vale pääsemiseks!*

Sõjaeelse märatsemise olukorras, mis
1914. aastat meelde tuletab, jatkab ainult
Nõukogude Liit järjekindlalt rahu kaits-
mist, sõjaõhutajailt näokatteid maha kis-
kudes. „Nõukogude Liit on saanud rahvus-
vahelise poliitika kõige suuremaks teguriks;
tal on korda läinud oma naabrite enami-
kuga mittekallaletungi lepingud sõlmida.
Prantsusmaa ja Poolamaa, kellega vahe-
korrad minevikus, pehmelt õeldud, mitte
rahuloldavad ei olnud, olid sunnitud oma
poliitikat Nõukogude Liidu suhtes muutma.
Need ebasoovitavad vahekorrad hakkavad
vähehaaval kaduma. Neid asendavad teised

vahekorrad, mida ei saa teisiti nimetada, kui lähenemise vahekordadeks" (*Stalin*). Normaalse vahekordade jaluleseadmisel NSV Liidu ja Am. Ühendriikide vahel on samuti kõige tõsisem tähtsus rahu asja ja kogu rahvusvaheliste vahekordade süsteemi kohta.

Nõukogude Liidu põhjalikult muutunud rahvusvaheline seisukord on meie poliitilise, majandusliku ja sõjalise võimsuse kasvu otsekohene tagajärg. Kapitalismi hundiseadus, millest seltsimees Stalin omal ajal nii eredal kujul rääkis, *austab ainult jõudu*. NSV Liit, kes esirinna tööstusmaade eesriita on nihkunud, kes suuteline on ilma erandita kõiki vajalikke kaitseabinõusid küllaldaselt hulgal valmistama, kes sotsialistliku ehitusetöö kõige raskemad küsimused on lahendanud, — NSVL on muutunud purustamatuks kaljurünkaks, mille vastu purustab oma pea igaiüks, kes kas või ainustki jalatäit meie maad haarata püüab.

Kapitalismaadel valmib revolutsioonilik kriis. Uus sõda Nõukogude Liidu vastu on kodanlusele kõige hädaohtlikum, sest seda ei peeta mitte üksi väerindel selle sõna otsekohesest mõttes, vaid ka seljataga, mis on proletarlaste ja töörahva väerinnaks oma kodanluse vastu. „Sõda NSVL vastu viib kallaletungijate täielikule lüüasaamisele, revolutsioonile nii mõnelgi Euroopa ja Aasia maal ja nende maade kodanluse- ja mõisnikkude-valitsuse hävitamisele“ (*Stalin*). Nõukogude Liit ajas ja ajab kõige järjekindlamat rahupoliitikat. Ta ei vaja võõrast maa-alat oma ajalooliste ülesannete lahendamiseks. „Kes rahu soovib ja meiega ärisidemaid püüab luua, see leiab meilt alati toetust. Need aga, kes meie maale kallale tungida püüavad, — saavad purustava vastulöögi, et neil edaspidi isu kaoks oma seanina meie nõukogude viljaaeda torgata“ (*Stalin*).

Kongressidevaheline ajajärk on, nagu sm. Stalin oma aruandes ära märgib, oma sisult rikkalikum viimase aastakümne ajajärkudest. Ja see ei käi mitte üksi rahvusvahelise olukorra, NSVL järsult paraneva rahvusvahelise seisukorra kohta, vaid ka meie maa sisemiste küsimuste kohta. Nõukogude majanduse tormilik tõus on tähtis mitte üksi hulgalisest küljest. Asi seisab selles, et industrialiseerimise ja kollektiviseerimise kiired tempod muutsid põhimõtteliselt meie maa sotsiaalse kaardi.

Hulk muutus teataval arenemisastmelomaduseks. Kes ei mäletaks tundud viit laadi, mis Lenini järgi meie majanduslikku korda nepi esimestel ajajärkudel iseloo-

mustasid? Kuidas on aga lugu praegu selle viie majanduselaadiga? Kulakluse kui klass on põhijoontes likvideeritud. Tibatillukesed talumajapidamised, mis riigi majandusliku ilme määrasid, on kõrvale tõrjutud ja esimesele kohale maal on kerkinud sovhoosid ja kolhoosid. Tööstuse alal on sotsialistlik süsteem ainuvalitsev. Põllumajanduses võtab ta oma alla 84,5 prots. teravilja-kultuuride külvipinnast. Üldse valitseb sotsialistlik majanduselaad ainuüksi ja eranditult kõigil rahvamajanduse aladel.

Kes ei mäletaks, et meil põhimised raskused just põllumajanduse sotsialistlikus ümberkorraldamises ees seisid? Siin olid peamised takistused, mis partei sellega võitis, *et ta rasketööstuse löi*, mis suuteline on ka põllupidamist ümber korraldama. Alates 1928. a. tõstis seltsimees Stalin järjekindlalt küsimuse üles, et võimata on nõukogudevõimul pikemat aega kahele erinevale põhialusele tugineda: sotsialistlikule suurtööstusele ja talurahva kõige väiksemale mahajäänud üksikmajapidamisele. 1929. a. lõpul, põlluteadlaste konverentsil, seadis sm. Stalin hüüdsõna üles: kulakluse kui klass lausakollektiviseerimise alusel likvideerida. Meie laiaulatuslik pealetung kapitalistlikkudele ollustele tervelt väerinnal aitas pidevalt kaasa *sotsialistlikkude* vahekordade laiendatud kordusvalmistusele, kolhoosikorra võidule.

Seltsimees Stalini tööde näol lisas partei kõige väärtuslikuma varanduse marksismileninismi varaaita juurde. *Stalini teoreetiliste järelduste põhjal, selle põhjal, mis partei oma juhi geniaalsel juhtimisel on saavutanud, võivad kõigi maade proletariaat ja töörahvas öelda: küla sotsialistliku ümberkorralduse tee on teoreetiliselt põhjendatud ja praktikas järeleproovitud.*

Nõukogude Liidu edusammud ei tohi meie tegelastel päid põõritama panna. Kongressi kõnetoolil keskkomitee tööst aru andes hoiatas partei juht — *saavutatud edu mõjul mitte pead kaotada, mitte upsakaks minna!* Meil on veel palju ja palju lõpuleviimata tööd. Eel seisavad suurepärase ülesanded, mis kogu meie töö ümberkorraldamist nõuavad — vastavalt uuele olukorrale. Ei tohi minutiski unustada, et edusammud kollektiviseerimise ja sovhooside ehitamise alal, millel maailma-ajalooline tähtsus on, *vülja-saagi tõstmise ja karjakasvatuse probleemi lahendamise alal tõsist tööd* nõuavad: „Sisulikul ei olnud aruandes käsitatud ajajärk põllumajandusele mitte niivõrd kiire tõusu ja võimsa hoovõtte ajajärk, kui võrd ajajärk eelduste loomiseks

niisugusele tõusule ja niisugusele hoovõtmisele lähemas tulevikus" (*Stalin*).

Lahendamata on seni kaks tänapäeva kõige suuremat probleemi — kaubaringkäik ja veoasjandus. Me oleme töörahva heaolu kasvus hiiglaedu saavutanud. Seda tunnustavad ka kapitalismi tingimustes ennenägematu sündivuse tõus ja surevuse langus. NSV Liidu rahvaarv on kasvanud 160,5 mln. inimeselt 1930. a. 168 miljonini 1933. a. lõpul.

Aga see hulkade heaolu kasv meid ei rahulda. Partei märkis teise viisaastaku jaoks üles hulgaliste tarvituskaupade valmistuse laiendamise. Takistuseks, tõsiseks takistuseks meie töös on korraldamatu kaubaringkäik. Kaubandusekanalite oportunistlik allahindamine ei ole lõpulikult purustatud. Komminakad kõrge tsinovnikud loevad kaubaringkäigu kõrvaliseks asjaks, ei hooli nõukogude kaubandusest. Ikka veel ei taipa nad, et sellest küllalt ei ole, et kaupa valmistatakse, tähtis on neid tarvitajale kätte toimetada, õigeaks ajaks kätte toimetada.

Alles tarvitamisega lõpeb valmistamise protsess — niisugune on marksistlik tõde. — Sellepärast teeb igasugune kaupade ladusse seismajäämine, kaubaringkäigu süsteemi korratus kahju niihästi ostjale kui ka valmistusele. Kaubaringkäigu oportunistlik allahindamine on meie edaspidises edasiliikumises kõige tähtsamaks takistuseks. Ja partei karistab halastamatalt neid, kes julgevad vanadele seisukohtadele — kui nii võib öelda — jääda.

Mitte vähem tähelepanu ei pööra partei veonduse peale. „Pole saladus, et veoasjandus see kitsas koht on, mille vastu kogu meie majandus, ja kõigepealt meie kaubaringkäik, võib komistada ja ehk vast juba hakkabki komistama“ (*Stalin*).

Veoasjandus vajab tõsist materjaalset abi, mida tööstus kohustatud on talle andma. Juhtsõnaks tööstusele, nagu ka kogu maale, peab olema: *stalinlikult kindlustada veoasjandust — seda riigi kõige tähtsamat närvi!*

Revolutsioonilik arvustav meetod, mille abil partei juht kongressil kõik meie puudused avalikkuse ette tõi, võib eeskujuks olla paljudele ja paljudele partei- ja majanduse-organisatsioonidele, kes oma puuduste kinnimätsimise eest tagasi ei kohku. See käib kõigepealt põllumajanduse rahvakomissariaadi süsteemi, kõigi kaubaringkäigu ja veonduse lülide tegelaste kohta.

Erandlikule põhimõttelisele kõrgusele tõsiselt seltsimees Stalin *ideelis-poliitilise ja organisatsioonilise juhtimise küsimused*.

Ta aruanne on igale enamlasele tööde ja õppuse — sõna tõsisel mõttes: õppuse — suurepäraline programm. Klassivõitluse väljavaated, kommuun ja artell, inimeste valik ja nende järeleproovimine töös, suurriiklik marurahvuslus ja kulaklik natsionalism (rahvuslus), parem- ja „pahempoolsed“ kallakud — need on tänapäeva siiamikaksikud...

Seltsimees Stalin märkis kahte tüüpi tegelasi. Esimene tüüp on inimesed, kel minevikus teened on, kes arvavad, et neile kõik on lubatud, et partei ja valitsuse seadused nende kohta maksivad ei ole. Neid kõrge suurtsinovnikuid, ütles seltsimees Stalin, saab partei halastamata kohtadelt tagandama, hoolimata kõigist nende teenetest. Teine tüüp on — ausad lobisejad. Nad on valmis isegi resolutsioonikesi kirjutama, et kõik korras oleks; nad on valmis mõnda pidulikku koosolekut läbi viima. Kuid töötada, üleskääritud käistega töötada, nii töötada, et asja tõesti nii edasi viia, nagu tarvis, — seda nad ei suuda. Ka neid inimesi ootab suurtsinovnikute saatus. Igaüks pole nende koht operatiivsel tööil istuda, kus mitte deklaratsioonide tarvis pole vaid enamlikku tööd.

Suur töö seisab ees ka kommunistide ideelise relvastamise alal. Niisugune parteiideade ühtelitus, millist kunagi varem pole olnud, ei tähenda siiski veel, et oportunisti kordumine võimata oleks. Leninismivastastele meeoludele toituandev ümbrus ei ole veel kaugelki likvideeritud. *Võitlus igatsorti ja tõugu oportunistidega, võitlus iseoolu kangelaslega on tänapäeva kõige aktuaalsem ülesanne!*

Kaks majandusesüsteemi on aruandes käsitatud ajajärgu kestel sadade miljonite töötajate silmade eest mööda läinud, ja nad võivad ainult üheainsa järelduse teha — nii majanduse alal, kui kultuuri ja majapidamise meetodite alal näitas sotsialism oma paremust. Kapitalismi soolapuhujad püüavad teda praegu toherdada. Neile näib, et kogu asi selles seisab, et vaja on kapitalistlikus majanduses ka oma riiklik plaanikomisjon asutada ja — asi on tahe.

See tõsiasi, et kapitalism asjata meie plaanimist järele aimata püüab, räägib ise juba enda eest. See ei ole mitte üks kapitalismi majandusliku pankroti, vaid ka tema ideoloogide ideelise lahuskobamise tulemus. Niinimetatud kapitalistlik plaanimine ei ole midagi muud, kui valmistuse toodangu hävitamine, või katsed seda toodangut, valitsevate klasside huvides, vähendada.

Tuntud ameerika ajakirjanik Valter Lippmann kirjutab „Herald Tribune's“:

„Vahe (Am. Ühendriikide ja NSVL vahel) seisab selles, et Venemaal kujutab plaanimine endast kollektiivset jõupingutust maa toodangu suurendamiseks... kuna samal ajal reguleerimisega AÜ-s kollektiivselt jõudu pingutatakse, et maa toodangut vähendada — nagu oleks AÜ-s kõike üleliiga.

Stalin on ametis viieaastaplaaniga et viljasaaki suurendada ja uusi vabrikuid ehitada, mis rchkem kaupu hakkavad välja saatma. Põllutöökaminister Wallace ja kindral Johnson plaanivad sellest väl ja minnes, et me peame viljasaaki vähendama, uute vabrikute ehitamist takistama ja vähem kaupu välja saatma.“

See on tähelepanuväärne tunnistus, mis näitab kahe majandussüsteemi kogu põhimõttelikkude erinevust. Ta vastab samuti ka küsimusele, missugune saatus selle kahe

süsteemi võistlust ootab. 10—20 aastat õigeid vahakordi talurahvaga — ütles Lenin — ja kindlustatud ongi võit üleilmses ulatuses, isegi siis kui kasvavad proletaarsed revolutsioonid viibivad. Nad kasvavad aga praegu õige kiiresti. Kapitalism astub revolutsioonide ja sõdade teise vooru. Meie oleme niisuguse edu saavutanud, mille edasiarendamine töölisklassi võitu teres maailmas hõbustab ja kindlustab.

See võit on meile kindlustatud:

sest partei on lõpuni truu Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini lipule;

sest partei on monoliitsem kui iialgi enne, ja lõpuni truu proletaarsele internationalismile;

sest partei eesotsas seisab leninlik keskkomitee ja niisugune kõikumatu ja geniaalne tüürimees kui Stalin, kes enamlaste suurte tööde programmiga relvastas.

(„Pravda“, 29. 1. 1934.)

Suurte tööde enamlik plaan

Partei XVII kongress võttis, muu seas, sm-te Molotovi ja Kuibõschevi aruannete järele vastu teise viisaastaku plaani. Aruannete ja plaani kava üle peetud läbirääkimiste juures ilmsikstulnud üksmeel kongressisaadikute hulgas annab veel kord tunnistust sellest meie partei ridade ideelis-poliitilisest ja organisatsioonilisest ühtsusest, millest sm. Stalin kongressil rääkis.

Partei XVI üleliidulise konverentsi poolt vastuvõetud esimene viisaastak oli meie maa sotsialistliku majanduse alusmüüri ehitamise viisaastak. See viisaastaku plaan, mis kogu ilma oma hiiglasuurusega hämmastama pani, täideti, nagu teada, enne tähtaega — nelja ja veerandi aastaga. Esimese viisaastaku plaani võidurikas läitmine räägib sellest, mäherdune suur loov jõud on proletariaadi diktatuur, millel on meie maa kõige laialisemate töötavate hulkade piiritu toetus, mida juhib kõige parem ja revolutsioonilik partei ilmas, kommunistide partei, ja tema vilunud juht, enamluse geniaalne strateeg — sm. Stalin.

Esimese viisaastaku teostamise tulemusena omandasid meie partei, töölisklass, kogu Nõukogude riik hiiglasuured kogemused võitluses uue tehnika, uute inimeste eest. Need kogemused tulevad kuuldavale kõikide sõnavõtjate kõnedes, kes XVII kongressil esinesid. Nendes kõnedes kostab sügavale teoreetilisele veendumusele ja hiiglasuurtele praktilistele kogemustele

rajatud rahulik ja täielik veendumus selles, et teise viisaastaku ülesanded saavad aega täidetud.

Need ülesanded aga on eriti suured ja kõrged. Kui esimene viisaastak sotsialistliku majanduse alusmüüri ehitamise viisaastak oli, siis on teine viisaastak meie maal klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamise viisaastak, s. o. sotsialismi hoone enda ülesehitamise viisaastak. Juba see määrab ära teise viisaastaku — selle meie Nõukogude riigi tähelepanuväärse saavutuse ja õiglase uhkuse — hiiglasuure maailma-ajalooliku tähtsuse.

Meie võtame endile teises viisaastakus kolm põhiülesannet:

Esimeseks ja ühes sellega ka põhimõtteliseks poliitiliseks ülesandeks on „kapitalistlikkude olluste ja klasside lõpulik likvideerimine üldse; nende põhjuste täielik hävitamine, mis klassilisi erinevusi ja kurvamist tekitavad, kapitalismi jäänuuste äravõltamine majanduses ja inimeste teadvuses, ja kogu maa töötava elanikkonna muutmine klassideta sotsialistliku ühiskonna aktiivseteks ja teadlikkudeks ehitajateks“ (XVII parteikonverents).

„Teine ülesanne on tööliste ja kolhoosnikkude hulkade heaolu tõstmise jätkamine ka edaspidi ja tööraha tarvituse taseme tõstmine 2¹/₂—3 korda.

Kolmas ülesanne on — kogu rahvamajanduse, tööstuse, veoasjanduse, põllu-

majanduse tehnilise ümberehitamise lõpuleviimine" (Molotov, aruanne XVII kongressil), ühes masinaehituse-tööstuse, kui rahvamajanduse tehnilise ümberehitamise lõpuleviimise juhtiva lüli, tarviliku edasiarendamisega.

Need kolm ülesannet on, nagu sm. Molotov toonitas, „lahutamata üksteisega seotud ja määravad ära sotsialistliku ehitustöö põhiolu teise viisaastaku ajajärgul“.

Teise viisaastaku konkreetsed ülesanded tööstuses, põllumajanduses, veoasjanduses ja kaubaringkäigu arendamise alal ei ole mitte ainult oma suuruse ja ulatuse poolest silmapaistvad, vaid ka kui suure Nõukogude riigi saavutatud jõu ja võimuse avaldus.

Võtame kas või tööstusetoodangu protsendi igaaastase kasvu teises viisaastakus. KK ja KKK jaanuaripleenumil seadis sm. Stalin partei ja kogu maa ette üles *uue tehnika ja uute valmistusharude valmistamise* kui otsustava majandusliku ülesande. Seoses nende jaanuaripleenumi otsustega määrati tööstusetoodangu kasvu tempole teiseks viisaastakuks väiksem kiirus kui esimesel viisaastakul oli, ja nimelt 13—14 protsenti.

Teise viisaastaku kava kohta ettepanud teesides määrati toodangu igaaastaseks juurekasvuks 18,9 prots. Sm-d Ordshonikidse, Mikojan ja Ljubimov panid läbi-rääkimistel esinedes poliitbüroo teadmisel ja nõusolekul ette igaaastast toodangu juurekasvu 16,5 protsendini alandada. Oma lõpusõnas näitas sm. Molotov, et nende ettepanekute mõte selles seisab, „et üles näidata suurt ettevaatust teise viisaastaku ülesannetes“. „Asi seisab, — ütles sm. Molotov, — ka niisugustes asjades ja niisugustes olukordades, mis täielikult meist ei ripu. Asi seisab selles, et meie teise viisaastaku kava lõpulikult vastu võttes nii sisemise kui ka välise olukorraga arvestasime... Meie peame partei XVII kongressil niisugused otsused vastu võtma, mida partei, töölisklass ja Liidu töörahvas suudavad täita — vaatamata igasugustele olukorra muutustele; mis täidetakse täielikult, täidetakse enamlikult. Selles seisab ülesanne.“

Vaatamata toodangu igaaastase juurekasvu teatud alandamisele, võrreldes teesidega, oli parteil võimalus tööstusetoodangu igaaastast juurekasvu 16,5 prots. peale määrata, mis KK ja KKK ühendatud pleenumil mineva aasta jaanuaris teise viisaastaku jaoks kindlaks määratud tempod ületab. Ei maksa muidugi rääkida sellest, et niisuguseid tööstusetoodangu kasvu

temposid pole näinud ega või näha mitte ükski, isegi kõige arenenum, kapitalistlik maa.

See tähendab, et meie tööstus 1937. a. lõpuks maale toodangu peab andma, mille hiiglasumma 92,7 miljardi rublani tõuseb, 43 miljardi asemel 1932. aastal!

Peab tähendama, et see toodangu kasv sünnib ühtaegu kolossaalse ehituseprogrammi täitmisega, milline programm teises viisaastakus 133,4 miljardi rubla välja teeb — 50,5 mlrd. asemel esimeses viisaastakus.

Kuna tööstusetoodangu keskmine juurekasv aastas üldiselt 16,5 prots. välja teeb, on kasvutempo tööstuse alal, mis tarbaineid valmistab, 18,5 prots. See tarbainete valmistuse suurem kasv oleneb täiesti teise viisaastaku seadest — töörahva tarvitamise taset $2\frac{1}{2}$ —3 korda tõsta. Sel alal saavutasime suuri edusamme juba esimesel viisaastakul. „Kurnamise ärakaotamine, tööpuuduse kaotamine linnas, viletsuse ärakaotamine külas — need on niisugused ajaloolikud saavutused töörahva ainelise olukorra parandamise alal, millest ei või unistadagi töölist ja talupojad isegi kõige „demokraatlikumatel“ kodanlistel maadel“. (Stalin, aruanne XVII kongressil.)

Edaspidi oleneb tööliste ja kolhoosnikude elu ainelise ja kultuurilise taseme ikka järjesti suurenev tõus ainult sellest, missugune nende kulutatud töö omandus ja hulk on.

Selle töörahva ainelise heaolu taseme tõusmisega käib kaasas kultuuri ennenägematu kasv NSV Liidus. Teises viisaastaku muutub Nõukogude Liit maaks, kus *täiesti on likvideeritud kirjaoskamatus* ja teostatud üldine sunduslik seitsmeaastane politehniline õppus.

Põllumajanduse alal näeb viisaastaku plaan ette samuti toodangu hiiglasuurt kasvu *kollektiviseerimise täieliku lõpuleviimise* ja põllumajanduse mehaniseerimise alusel.

Kõige suurema teravusega on teise viisaastaku teesides üles seatud inseneride, tehnikute, kvalifitseeritud tööliste kaadrite ettevalmistamise ülesanne. Teesides kriipsutatakse alla, et „oma valmistuslik-tehnilise intelligentsi loomise probleemi lahendamine tehnilise ümberehitamise teostamisel, tehnika vallutamisel ja ülesannete täitmisel tööviljakuse alal otsustavaks tingimuseks on...“

Valmistamisjõudude kasv, mis NSV Liidu arenemist esimeses viisaastakus iseloomustas — vastandina majanduskriisist tabatud kapitalistlikkudele maadele — *muutub veel*

tormilikumaks teises viisaastakus. Teise viisaastaku lõpuks saavad meil kõik tähtsamad tööalad, mis palju inimtööd vajavad, 80 protsendi võrd mehaniseeritud. Masinate valmistus ei kasva mitte ainult hulgaliselt, et masinaid anda, mida riik rahvamajanduse kõikide tööalade tehniliseks ümberehitamiseks vajab, vaid hakatakse valmistama kõige paremaid, tehniliselt täiuslikke, kõrge tööviljakusega masinaid, mida riik tööprotsesside igakülgselt ja laialiseks mehaniseerimiseks vajab.

Juba esimese viisaastaku teostamise tagajärjel muutus põhjalikult meie maa sotsiaalne ja majanduslik struktuur. Peale teise viisaastaku teostamist muutub maa veel suuremal määral.

Teise viisaastaku teostamisega hävitatakse NSV Liidus täielikult ja jäädavalt eraomanduseõigus valmistamisvahendite kohta.

Hävitatakse Nõukogude Liidu majanduslaadide mitmekesisus. *Sotsialistlik valmistamisviis, mis praegu ülekaalus on, muutub ainukeseks valmistamisviisiks meie maal.*

„Teostanud teise viisaastaku ülesanded, muutub meie riik monoliitseks sotsialistlikuks vabariigiks“ (Molotov).

Lõpuks astub NSVL teise viisaastaku teostamise suure sammu edasi aastasadasid

kestnud ühiskondliku vastuolu, nimelt linna ja maa vastuolu, kaotamiseks ja loob kõik vajalikud eeldused selle vastuolu lõpulikuks kaotamiseks (teise viisaastaku kohta esindatud teesidest, mida kongress aluseks võttis).

Kõige suuremate ülesannete ja kõige suuremate tööde programm, mis kunagi varemalt kogu inimsoo-ajaloos on üles seatud ja teostatud, on antud. Ta on antud XVII kongressil sm. *Stalini* aruandes, selles meie ajajärgu kõige suuremas tokumendis, mis kogu meie partei töö programmiks sai. Ta on antud teise viisaastaku suures plaanis. Et seda programmi teostada, on vaja viibimata läbi viia see organisatsiooniliste juhtimisviiside suur ümberkorraldus, mis sm. *Stalini* aruandes ja organisatsiooniliste küsimuste kohta antud teesides on märgitud.

Meie mobiliseerime kõik oma jõu selle ümberkorraldamise läbiviimiseks. *Meie täidame kahtlemata teise viisaastaku suure plaani. Selle tagatiseks on NSVL kangelaslik tööliklass, kes kolhoosnikkude miljonilised hulgad endaga kaasa tõmbab. Selle tagatiseks on meie võidurikas enamlik partei ja tema suur ja vilunud juht sm. Stalin.*

(„Isvestija“, 8. II, 1934.)

Kümme aastat ilma Leninita

A. I. Stetski aruanne leinakoosolekul Moskvas 1934. a. 21. jaanuaril

Seltsimehed, kümme aastat on möödunud meie suure juhi ja õpetaja surmapäevast.

Selle aastakümne iga aasta ja iga päev on toonud Lenini alustatud töös uusi edusamme, tema ideed tungivad järjesti sügavamale töörahva hulkadesse nii Nõukogude maal kui ka väljaspool tema piire.

Lenini nimi tõstis Nõukogude maa hulga võitlusele viisaastaku võidu eest. Lenini nimi on võitlushüüdeks, millega kapitalistlike maade proletaarlased sotsialistliku revolutsiooni eest kapitalismi vastu võitlusele lähevad. Ja missugused vaatepiirid edaspidi ka iganes inimsoo ees ei avaneks, — Lenini kuju saab töörahva silmade ees alati hiilgama, sest Leniniga on seotud uus ajajärk inimsoo ajaloo, sest Lenin oli tööliikumise juht selle kõige järsumal ja kõige suurepärasemal arenemisjärgul. Proletaarne liikumine aga on kõige võimsam ja kõige laiaulatuslikum liikumine, millist maailma ajalugu veel ilalgi pole näinud. Sest proletaarse liikumise eesmärgiks on ühiskonna põhjalik ümberkorraldamine, kurnamise hävitamine, kommunistliku korra loomine.

Niisugune liikumine ei saa olla ühe inim põlve töö. Ta käis läbi pikad võitluse jaamavahed, kasvades selle võitluse kogemustel, kaotustel ja võitudel.

Ja see kõige laiaulatuslikum ja kõige võimsam liikumine ajaloo tõstis esile oma geeniused — *Marxi, Lenini ja Stalini*.

I. Marx ja Lenin

Ka kodanisel revolutsioonil on oma geeniused, oma suured tegelased olnud. Kodanised revolutsioonid tõstsid esile Cromwelli, Dantoni, Robespierre'i. Aga nende inimeste osa oli ajalooliselt piiratud. See piiratud olek oleneb kodanliste revolutsioonide põhiolust endast. Need revolutsioonid tegid varjukatteks sõnakõlke „üldrahvussikkudest“, „üldrahvalikkudest huvidest“, tegelikult seadsid nad aga oma ülesandeks — töörahva enamiku kurnamise üht vormi tema kurnamise teise vormiga asendada ja — sattusid teataval arenemisastmel parata-

matult töörahvahulkade huvidega vastuollu.

Proletaarne liikumine avardab, vastupidi, tugevasti ajaloolisi vaatepiire, sest ta seab oma eesmärgiks igasuguse kurnamise täieliku hävitamise ja sulab oma edaspidises arenemises ühte kogu inimkonna liikumisega.

Nimelt see asjaolu annabki erilise jõu ja erilise suuruse proletaarse liikumise kangelastele, kes kõigest, mis seni inimsoo ajaloo olnud, kõrgemale tõusevad.

Marx ja Lenin paistavad praegu hiiglakujudena inimsoo ajaloo vaatepiiril ja jäävad selle kõrguse tipule jäädavalt.

Nad avastasid inimsoole uue ideedeilma, mis sisaldab endas kõik, mis oli kõige paremat selles, mis inimkultuuri aastasadu kestnud arenemisega oli loodud, ja mis ühtlasi kõige tihedamas seoses on inimeste miljoniiliste hulkade revolutsiooniliku võitluse kogemustega ja praktikaga.

Marxi ja Lenini teooria igas lülis võime tähele panna seda tema sidet hulkade liikumise ja võitlusega.

See Marxi ja Lenini õpetuse side revolutsiooniliku klassivõitluse kogemustega, mis Marxi teooria ja Lenini teooria ajaloolise šideme, loogilise ühtsuse ja lahutamatususe ära määrab, paistab aga kõige selgemini silma *marksismi-leninismi põhi küsimuses — proletariaadi diktatuuri küsimuses, mis marksistlik-leninistliku teooria tuuma moodustab*.

Juba oma varajasemais töödes tulid Marx ja Engels järeldusele, et tulevased revolutsioonid on „radikaalsete tarviduste“ revolutsioonid, et proletariaat nende revolutsioonide hing saab olema, et proletariaadi ees kurnamise täieliku hävitamise ülesanne seisab.

Aga alles 1848. aastal, kui jakobiinlaste diktatuuri kogemusi Prantsusmaal, kodanliste revolutsioonide kogemusi tundma oli õpitud, jõuavad Marx ja Engels esmakordselt „Kommunistlikus manifestis“ järeldusele, et proletariaadil vaja on kodanlus revolutsioonilikul teel kukutada, võim oma kätte võtta ja seda võimu uue ühiskondliku korra sisseseadmise eesmärgil ära kasutada.

See oli proletariaadi diktatuuri esimene vormuleering, mille Marx revolutsioonilike liikumiste kogemuste põhjal andis.

Sinnamaani saadud kogemused ei annud siis veel võimalust seda vormuleeringut konkretiseerida. Kuid siis hoovab üle Euroopa revolutsiooniliku liikumise laine — 1848. aasta revolutsioon. Seda liikumist uurides, kodanluse loodud võimumehanismi, surve ja kurnamise mehhanismi ja eriti teise keisririigi uut bürokraatlikku mehhanismi uurides jõuavad Marx ja Engels järeldusele, et proletaarsete revolutsiooni ülesanne mitte selles ei saa seisma, et seda valmis riigi-aparaati vallutada, vaid selles, et teda lõhkuda, purustada, tema, asemele uus aparaat luua.

Hiljem juhtis Lenin tähelepanu sellele järeldusele, kui kogu marksismi ühele kõige tähtsamale järeldusele proletaarsete revolutsiooni, riigi ja revolutsiooni küsimuses.

Mõne aasta pärast vormuleeris Marx juba täiesti selgelt seda kodanlise riigi-aparaadi „murdmise“, „purustamise“, „hävitamise“ ideed. Engels aga kirjutab, Saksa-maa revolutsiooni tundmaõppimise põhjal, tähelepanuväärsed leheküljed ülestõusu taktika üle, selle üle, mida proletariaat selleks silmas peab pidama, et ülestõusus võitu saavutada.

Tähelepanuväärt on, et need marksismi kõige tähtsamad seisukohad Lenin Oktoobri eelõhtul edasi välja töötas.

Lõpuks on kogemused Pariisi kommunistide, mida Marx esimeseks tööliste valitsuseks nimetas, aluseks Marxi tuntud järeldustele selle üle, millega kodanlist riigi-aparaati asendada, missugune proletaarsete diktatuuri riik peab olema.

Ma ei hakka üksikasjalikult kõigil neil järeldustel peatuma. Tahan siin ainult seda põhimist seisukohta alla kriipsutada, et *proletaarsete diktatuuri teooria arenemine Marxil ja Engelsil käsikäes käis hulgalise proletaarsete võitluse arenemisega.*

Kapitalismi edasiarenemisega, tema üleminekuga uude arenemisjärku — imperialismi järku, kandub revolutsiooniliku liikumise raskuspunkt Venemaale, kuhu klassivastuolud kõige suuremal määral kokku kuhjuvad. Ja siin võtab Lenin proletariaadi diktatuuri lipu, mille Marx üles oli tõstnud, oma kätte. /

Juba oma esimestes teostes astub Lenin võitlusesse igatsorti ja -värvi oportunistidega, kes seda marksismi põhiküsimust ära peita, teda Marxi õpetusest välja rookida püüdsid.

Lenin analüüsib Venemaa omapäraseid tingimusi, kus talurahvas määratusuures

ülekaalus oli, kus kõrvuti tööstusekapitalismiga hulk pärisõlve jäänuseid leidis, kus talurahva rahulolematust talurahvasõjaks pidi puhkema. Lenin seab esmakordselt põhjalikult üles küsimuse talurahva kui proletariaadi liitlase üle nii kodanlik-demokraatlikus kui ka proletaarsetes revolutsioonis. Sel küsimusel aga on proletariaadi diktatuuri teoorias määratusuur tähtsus.

Jõuab kätte 1905. a. revolutsioon. Töölisteliikumine astub hiiglasammu edasi. Esmakordselt tekivad ajaloos selle liikumise harjal tööliste ja talurahva saadikute nõukogud.

1905. aasta tööliste ja talupoegade nõukogud kestsid, nagu teada, lühikest aega. Vähehlased ei annud nõukogudele vähe-matki tähtsust. Nad arvasid, et see harilik tööliste organisatsioon oli, ja ainult Lenin, kes Marxi teooriaga varustatud, ainult tema nägi neis nõukogudes võimu-asutuste idu, ainult tema nägi neis — nendes tingimustes — tööliste klassi ja talurahva revolutsioonilik-demokraatliku diktatuuri idu. Pärastpoole kinnitas Lenin oma artiklites ja väljaastumistes, mitmel korral 1905. aasta kogemuste juurde tagasi pöördudes, et siit algab töölisteliikumise uus aste.

Hiljem, mitu aastat edasi, kui revolutsiooni liikumise kasv uuesti algas, asub Vladimir Iljitsh 1916. a. uuesti proletariaadi diktatuuri küsimuse läbitöötamisele.

Ta uurib kõige hoolikamal kombel kõik läbi, mis Marx ja Engels proletariaadi diktatuuri küsimuse üle kirjutanud, kirjutab siis nende eeltööde põhjal, mis ta ühise pealkirja alla „Marksism ja riik“ koondas, oma kuulsa broschüüri „Riik ja revolutsioon“, mis kõikide endiste revolutsioonide kogemused, 1905. a. revolutsioon kaasa arvatud, ära kasutas ja proletaarsete riigi teooria küsimuse läbitöötamise uuele astmele tõstis.

Proletariaadi diktatuuri küsimustel on määratusuure tähtsusega koht mitte üksi Marxi ja Lenini töis: nad võtavad enda alla praegugi määratusuure koha sm. Stalini töödes, sest *proletariaadi diktatuur on see hoob, mille abil proletariaat maailma hoopis uuele teele pöörab.*

Meie maa proletaarne revolutsioon ja sotsialismi ehitamine on proletariaadi diktatuurist eriti rikkaliku kogemuse annud. Selle kogemuse alusel andsid Lenin ja Stalin, kes selle kogemuse arvustavalt ümber töötasid, teda üldistasid, Marxi põhimõtetest lähtudes, *proletariaadi diktatuurist laialiselt väljaarendatud ja lõpuleviidud*

õpetuse, õpetuse tema arenemise teedest, meetoditest, õpetuse, mis proletaarse revolutsiooniliku teooria aluseks on.

II. Lenin — esimese proletaarse riigi ehitaja

Kuid Lenin ei olnud mitte ainult geniaalne mõtleja, geniaalne teoreetik. Leninis näeme kõige selgemalt väljenduvat veel ühe joone, mis nimelt proletaarset juhti ja proletaarset revolutsionääri iseloomustab. See on — oskus teooriat praktikaga siduda.

Kõige selgemini tuli see nähtavale 1917. aasta revolutsiooni ajal. Niipea kui veebruarirevolutsioon oli puhkenud, ruttab Lenin maapaost siia. Kuulsates aprillilisesid töötab ta revolutsiooni strateegilise plaani välja. Sedamööda kuidas sündmused edasi arenevad, *esineb Lenin meie ees juhina, oktoobri ülestõusu enese otsekoheste juhtijana.*

Ja siin tuleb tema revolutsioonilik temperament kogu oma jõuga, kogu oma kirglikkusega täiel ulatusel nähtavale.

Oma artiklis „Marksism ja ülestõus“, oma kirjades Keskkomiteele arendab Lenin partei ees peamisi põhimõtteid, millest parteil tuleb ülestõusu eeltöodes ja ülestõusu läbiviimises kinni pidada. Ta räägib, et ülestõus on — kunst, et ülestõusuga ei tohi mängida, et kui kord on otsustatud ülestõusu ette võtta, siis tuleb lõpuni minna. Ta veendab parteid, et ülestõusu läbiviimiseks tuleb otsustavad jõud revolutsiooni otsustavasse punkti koondada, et nende jõududega vaenlasele peale tungida; ta räägib sellest, et taganemine on sõjariistus ülestõusu surm.

Oma kirjades Keskkomiteele, kus sõjariistus ülestõusu liini järjekindlalt ja kogu otsustavusega teostas tema kaasvõitleja sm. *Stalin*, tungis Lenin ühes sellega kallale kõhklejatele ja streigimurdjatele, kes sel otsustaval silmapilgul kartma löid.

On teada, kuidas Lenin oktoobrirevolutsiooni päevil streigimurdjaid Sinovjeviti ja Kamenevi häbiposti naelutas.

Lenin ei määra kindlaks mitte ainult ülestõusu üldise tähtsaja, ei tööta välja mitte ainult ülestõusu plaani, — ta näitab ära ka ülestõusu silmapilgu enese. Ta võitleb nende vastu, kes ühes Trotskiga arvasid, et vaja on nõukogude kongressi ära oodata, seda äraootamise poliitikat pilkavalt „parlamentlikuks kretinismiks“ *) tembeldades.

Ta kinnitab, et vaja on otsekohe algatus oma kätte võtta ja peale tungida.

Just õigel ajal pealetungimine sõja-revolutsiooni komitee poolt — **Lenini ja Stalini** näpunäidetel —, kõigi tähtsamate punktide vallutamine, kiskus vaenlaste käest algatus, võimaldas Lenini kirjutatud plaani järgi tegutseda ja oktoobripöörde teostada.

Kohe järgmisel päeval peale revolutsiooni tekkis seisukord, mille üle Lenin varem mitmel korral oli rääkinud ja mille iseloomustamisele ta hiljem mitu korda tagasi pöördus, seisukord, mille keerulikkus selles seisis, et tarvis oli uus kord luua, tarvis oli kogu töölisklassi organiseerimist uut moodi ehitada, tarvis oli uus majanduslik kord ehitada — oli tarvis tööd teha, mille üle üheski kirjatöös, üheski käsiraamatus midagi poldud kirjutatud.

Tööraha kihtidele toetudes annab Lenin vastupanevale vaenlasele välgukiireid hoope. Kuulake, mida sm. **Stalin** sellest kõneleb:

„Mäletan, kuidas esimestel päevadel peale oktoobrirevolutsiooni, mil rahvakomissaride nõukogu mässavat kindralit, ülemjuhatajat Duhoninit püüdis sundida sõjategevust lõpetama ja sakslastega vaerahu üle läbi-rääkimisi avama, kuidas meie siis, Lenin, Krõlenko (pärastine ülemjuhataja) ja mina, Petrogradis peastaabi telegrafi juurde läksime, et Duhoniniga läbirääkimisi pidada. Silmapilk oli jube. Duhonin ja sõjaväe peakorter keeldusid kategooriliselt rahvakomissaride nõukogu käsku täitmast. Sõjaväe juhatuskond oli tervelt peakorteri käes. Mis soldatitesse puutub, siis oli teadmata, mis 12-miljoniline sõjavägi ütleb; see allus niinimetatud sõjaväelistele organisatsioonidele, kes nõukogudevõimu vastu vaenulikud olid. Petrogradis endas valmis sel ajal, nagu teada, junkrute ülestõus. Peale selle oli Kerenski Peterburile sõjaga peale tungimas. Mäletan, kuidas vähese vaikuse järele telefoni juures Lenini nägu nagu iseäralikust valgusest särama löi. Oli näha, et ta juba midagi oli otsustanud. „Lähme raadiojaama — ütles Lenin, — tema võib meile kasulik olla: me tagandame erilise päevakäsuga kindral Duhonini ametist, määrame sm. Krõlenko tema asemele ülemjuhatajaks ja pöörame üle juhatuskonna peade soldatite poole, neid üles kutsudes kindraleid isoleerima, sõjategevust lõpetama, austria ja saksa soldatitega sidemesse astuma ja rahuasja kätte võtma.“

See oli „hüpe teadmatusse“, kuid Lenin ei kartnud seda „hüpet“, vastupidi, ta läks sellele vastu, sest ta teadis, et sõjavägi rahu tahab, ja et ta rahu kätte võidab, püh-

*) Kretinism — kehaline ja vaimline kangujäämine, degenerereerumine. — Tõlk.

kides rahu teelt kõik ja igasugused takitused; sest ta teadis, et niisugune rahu maksmapaneku viis saksa-austria soldatite peale mõju avaldamata ei jäta, et see rahu-püüde eranditult kõigil väerindadel liikuma paneb.

On teada, et ka see Lenini revolutsioonilik ennustus hiljem täpselt täide läks. (Stalin — „Leninist“. Kõne Kremli kur-santideõhtul 1924. a. 23. jaanuaril.)

Kogu ta elu möödub neil päevil keevas tegevuses ja unetuis öis. Ta juhib nõukogudevõimu uue aparaadi ehitamist, nende dekreetide teostamist ja nende uute ülesannete lahendamist, mis oktoobrirevolutsiooni põhiolu moodustavad.

Sellest hoolimata leiab Lenin aega tööliste delegatsioonide vastuvõtmiseks. Ta võtab vastu ka talurahva saadikuid, süveneb kõigisse nende üksikutesse nõuetesse.

Üksteise järel annab Lenin purustavad ja kiired hoobid seisuslike eesõiguste, pärispõlve ja tsaari isevalitsuse jäänuste pihta.

Proletaarne revolutsioon otsustab ja lahendab Lenini juhtimisel möödaminnes kodanlis-demokraatliku revolutsiooni ülesanded, purustades kõik vanad seisuslikud õigused ja eesõigused.

Sotsialistlike uenduste suhtes läheb Lenin seda teed mööda, mis ta broschüürides: „Ähvardav varing ja kuidas selle vastu võidelda“, „Kas suudavad enamlasted riigivõimu käes hoida“ enne Oktoobrit oli ära märkinud.

Juba aprilliteesides ja broschüüris: „Ähvardav varing ja kuidas selle vastu võidelda“, seab Lenin üles tööliste kontrolli, pankade natsionaliseerimise, üksikute tööstuseharude sünditseeerimise, tarvitajate koondamise tarvitajatekommunadesse. Ta näitab, et need sammud veel sotsialistlikud ei ole, vaid alles sotsialismile lähemine.

Aga ka siin, neid samme astudes, mis alles sotsialismile lähemine on, annab Lenin revolutsiooni vaenlastele tarvilikkudel silmapilkudel purustavaid hoople.

Oma töö kõigil järkudel ja kõigepealt Oktoobri ajajärgul, pöörab Lenin — see proletaarse revolutsioonäri eeskuju — alati ja igas asjas, — olgu jutt vaenlaste purustamisest, saboteerijate vastupaneku murdmisest, või uue korra ehitamisest, — rahvahulkade poole, linnatöölise, küla proletaarsete ja poolproletaarsete olluste poole — selle proletariaadi diktatuuri põhiallika poole. Siin otsib ja leiab ta alati toetust, valmisolekut ennast ohverdada, nõukogudevõimu eest võidelda.

Esimestest sammudest peale toonitab Lenin, et tarvis on 20—30 miljonit töötajaid riigi juhtimisele, riigiparaadist osavõtmisele tõmmata.

Ta seletab, et hulkade algatust ja isetegevust mitte karta ei tarvitse. Ta ütleb: „... usaldage hulkade revolutsioonilikke organisatsioone ja te näete tööliste ja talurahva jõudu, suurust ja võitmatust.“

Lenin arvestas tähelepanelikult hulkade loomingu kogemusi, neid uue korra idusid, mida need kogemused löid. Ta näitas alata, et see kogemuste arvestamine parteiliste ja nõukogude asutuste ja ajakirjanduse üks kõige tähtsamaid ülesandeid on. Kui proletaarse revolutsiooni juht ja töölisteklassi kõige suurem teoreetik oskas ta kõike seda väärtuslikku ja uut, mis hulgad sotsialismi ehitamises löid, tähele panna, ja seda suurte teoreetiliste üldistuste kõrgusele tõsta. Selles seisab tema jõud. Ükski piisiasi, ükski üksikasi ei libise tema tähelepanekust mööda. On teada, kui tuliselt Lenin laupäevikute korraldamise algatusest kinni haaras, ja just sellepärast, et ta selles uue, kommunistliku töösse suhtumise idusid nägi, idusid teadlike tööliste tõelikust hoolest riigi huvide eest, tööraha uue enesedistsipliini idusid. Ta nägi selles Moskva-Kaasani raudtee tööliste väikses algatuses proletaarsete hulkade suure liikumise algust. Lenini geniaalne ettenägemine osutus õigeks. Laupäevikud teistsugusel kujul, hulgaliselt võistluse ja löökluse kujul, mis sotsialistliku ümberehitamise algul tööliihulki valdasid, — tõstsid üles esimese viisaastaku, võimaldasid selle nelja aastaga lõpetada, ja kindlustasid teise viisaastaku eduka alustamise.

Kuid tööraha algatust ja isetegevust igati arendades ja edendades kriipsutab Lenin kogu aeg alla teadlike tööliste juhtivat osa, eelväe osa, kogu töölisteklassi, kui ainsa revolutsiooniliku, kauases võitluses väljakoolitatud ja organiseeritud klassi osa teiste töörahvakihtide suhtes. Juba oma esimestes esinemistes peale Venemaale jõudmist seletab Lenin, et nõukogudevõimu ülesanne selles peab seisma, et eranditult kõiki töötavaid elanikke riigijuhtimisele tõmmata.

Et riigi järele vajadust poleks, selleks on, esiteks, vaja klassid hävitada; teiseks on selleks tarvis, et kogu töörahas riigiasjade tasemeni tõuseks, et distsipliin ja töö teadlikuks ja vabatahtlikuks saaksid. Ja oma märkustes Riigi ja revolutsiooni kohta märgib Lenin: „täielik demokraatia — mitte mingisugust demokraatiat“, s. t. kui kogu töörahas distsipliinist ja korrast

aru saab ja seda teadlikult ja vabatahtlikult teostama hakkab, kui kõik riigiasjade tasemeni tõusevad, kui klassid on hävitatud, siis sureb riik iseenesest välja.

See protsess aga toimub nõukogude kaudu. Ta toimub klassivõitluses uue korra vaenlaste vastu. Ta tähendab hiiglasuurt kasvatustööd tööraha enda seas. Ja ta lõpeb alles täielikus kommunismis.

Vaadake, sellepärast on vaja ikka ja jälle uuesti otsustavalt kõrvale heita igasugused oportunistlikud püüded juba nüüd nõukogude väljasuremist kuulutada või nõukogudesse halvaks panevalt suhtuda — sel ettekäändel, et meil kolhoosid võitnud, meie maa majandus muutunud on. Just nimelt need sotsialismi edusammud tähendavad nõukogude tugevnemist edaspidigi, tähendavad nõukogude demokraatia laiendamist, nõukogudevõimu tugevnemist. Tee proletariaadi diktatuuri väljasuremisele lähed just selle nõukogude tugevnemise ja kindlunemise kaudu.

* * *

Nõukogude vabariigil, kes saksa imperialismi pealesurumisest veel polnud toibuda suutnud, tuli kodusõja tormide võõsse astuda. Kõik allutati kaitse ülesannetele. Kõige paremad jõud, silmapaistvamad tegelased saadeti võidu organiseerimiseks, mida Lenin ise päevast päeva vahenditult juhtis. Punaväe jaoks mobiliseeriti kõik, mis laastatud maale oli alles jäänud.

Partei kogus 1921. aastaks, kodusõja võiduka lõpetamise silmapilguks, määratud majanduslikud kogemused. Kuid oli vaja Lenini geeniust, tema määratud praktilist taipu ja olukorra mõistmist, et järsku pööret teha sõjakommunismilt *uuele majandusepoliitikale*.

Selle poliitika elemendid määras Lenin ära juba 1918. aastal. Kuid, kordan, oli vaja proletariaadi diktatuuri kolme aasta kestel kogutud suurt majandusliku ehitustöö kogemust, oli vaja selle kogemuse hoolikat järeleproovimist, oli vaja uuesti tähelepanelikult analüüsida olukorda, klassijõudude vahekorda, talurahvaga liidu alalhoidmise tingimusi uutes oludes peale kodusõda, et seda üleminekut teostada.

Nüüd on selle poliitika — kui sotsialismi ehitamise ainsa õige poliitika — põhiolu selge ja kõik näevad ta ainuvõimaliku ja endastmõistetava olevat. Uus majandusepoliitika võeti Kominterni programmi, kui — oma põhijoontes — poliitika, mida peab teostama ka teiste määde proletariaat päeval peale võimuvõtmist. See oli raske, kaudne tee, kõige keerulisem manööver!

Tarvitseb ainult meelde tuletada, kuidas peale Lenini surma inimesed, kes leninismile võõrad, püüdsid uut majandusepoliitikat küll paremale, küll pahemale poole väänata, temast revolutsioonilikkudele sisu välja rookida, teda permanentse taganemise, kulakutele järeleandmise, talurahva kurnamise poliitikaks, meelega raheitlikkude, võltsrevolutsioonilikkude kätevehkimiste poliitikaks muuta, mis uskmatus sotsialistliku ehitustöö võidusse varjasid. Jah, see oli raske tee. See oli kõige keerulisem ja visam võitlus. Küsimus „kumb-kumma“ kanti üle äripäevaste tööde keerisesse, otsustati hindadega, kauplemise oskusega, oskusega ettevõtteid korda seada, talupojale majanduslikult läheneda. Vaenlased hõiskasid ja kahjurõõmutsesid. Nad ennustasid vaimustusega kapitalismi tagasitulekut.

Kuid Lenin teadis, et meie maal on sotsialismi ehitamiseks küllaldaselt kõike, mis vaja. Ta oli oma partei peale kindel. Ta tundis proletariaadi eelväe suurust ja tugevust. Ta oli veendunud, et see tema kätega loodud ja tema kasvatatud eelvägi kõik katsumised läbi teeb ja sotsialismi võidu kindlustab. Ja tal oli õigus.

III. Kümme aastat ilma Leninita

Kümme aastat on möödunud meie suure juhi ja õpetaja surmapäevast.

Leninlikku teed mööda juhib meie parteid ja maad Lenini kõige väärilikum järeltulija ja kaasvõitleja — sm. *Stalin*.

Kuidas on partei Lenini testamentlikku tahet täitnud? Mis on ta nende aastate kestel saavutanud?

Selle kümne aasta kestel on meie maal terve põlvkond sündinud.

Võtame meie tööstuse toodangu. 1923. a. oli tööstuse üldtoodang, 1926—27. a. hindade järgi, 4 mlrd. rbl., 1933. a., 10 aastat hiljem, oli suurtööstuse toodang, esialgsete andmete järgi, samades hindades, üle 40 mlrd. rbl. Seega on suurtööstus 10-kordselt ehk 1000 prots. suurenenud.

Metalli ümbertöötamise tööstuse toodang oli 1923. a. 519 mln. rbl., 1933. a. aga 10,5 mlrd. rbl.

Elektrienergia valmistus oli 1923. aastal 1 100 mln. kv-tundi, 1933. a. — ligi 16 mlrd. kv-tundi: seega ligi 15-kordne suuremine.

Kivisöetoodang oli 1923. a. 13 mln. tonni, 1933. a. — 76 mln. tonni.

Malmivalmistus oli 1923. a. 300 tuh. tonni, 1933. aastal — 7 250 tuh. tonni, s.t. 23-kordne suuremine.

Sellega on Vladimir Iljitshi põhimine juhtnõör selle kohta, et meil vaja on suurtõöstust, kui sotsialismi alusmüüri, arendada, selle 10 aasta kestel, mis tema surmapäevast möödunud, niisuguses ulatuses täidetud, mis kõik meie ootused ületas.

Sama aja kestel suurenes raudteede kaubavedu 58 mln. tonnist 268 mln. tonnini; teraviljakultuuride üldsaaq on 565 mln. tsentnerist 898 mln. tsentnerini tõusnud, külvipind — 91 mln. ha-st — 129 mln. ha-ni. Töölise arv tõusis 7½ mln. inimeselt 1923. a. 22 miljonile 1933. a.

Niisugused on lühidad arvud, mis sellest meie maal sündinud pöördest ettekujutuse annavad.

Niisugune on see tee, mille proletariaadi diktatuur nende aastate kestel on läbi käinud.

Kuid ma pean ütleva, seltsimehed, et need arvud ei peegelda kaugelki *kõike seda pöoret*, mis tegelikult on sündinud. On tekkinud uued tööstuseharud: keemia-, õhulaevanduse-, traktori- ja autotööstus, tööpinkide-ehituse ja mootoriehituse tööstus, kombainide tehased jm. *Selle aja kestel sai partei otsustava võidu kapitalistlikkude olluste üle.* Selle aja kestel muutus põhjalikult sotsialistliku sektori ja erasektori vahelkord meie sisemaal: sotsialistlik sektor — sovhoosid ja kolhoosid — on käesoleval ajal meie põllumajanduses valitseval kohal, kolhoosidesse on ühinenud enam kui 65 prots. talumajapidamisi. Kui 1923—24. a. ligi 20 prots. turule toodavast viljast kulakult tuli, siis on käesoleval ajal 83 prots. kogu viljasaagist kolhooside ja sovhooside käes. Selle aja kestel tõrjuti erakapital nõukogude turult täielikult välja, ja me asusime nõukogude kaubanduse rööbastele ilma erakaupmeheta, ilma spekulandi osavõtuta.

Esimese viisaastaku aastatel edenes õige suureulatuslikult masina- ja traktorijaamade asutamine, millised põllumajanduse sotsialistliku ümberkorraldamise esmajärguliseks hoovaks on. Maal on praegu umbes 3 tuh. masina- ja traktorijaama.

Selle aja kestel teostus põllumajanduse võimas tehniline varustamine. Nõukogude Liidu põldudel võis veel 1923—24. a. tihhti harkatru näha, käesoleval ajal töötab seal üle 200 tuh. traktori, 25 tuh. kombaini ja 25 tuh. autot.

Seltsimehed, niisugused on need muutused, mis selle aja vältel meie riigis on sündinud. Need muutused on määratu suured. Nad panevad meie vaenlasi imestama. Me ise ei märka vahest hinnatagi,

kui kaugetele me selle 10 aastaga edasi oleme läinud.

Selle aja kestel näeme töörahva määratu suurt kultuurilist kasvu. Kasvanud on töolisteklass arvuliselt, kasvanud on tema kirjaoskus, tema poliitiline teadlikkus.

Selle aja kestel on sündinud kultuuriline pöore rahvuslikkudes vabariikides, kes käesoleval ajal oma mahajäänud olekut likvideerivad, kus uus tehniline alus luuakse, kusjuures enam mahajäänud vabariigid nii majanduses kui kultuuri alal Nõukogude Liidu eesrinna vabariikidele järele jõuavad.

Kuidas suutis meie partei need kõige suurepärasemad muutused teostada, need kõige suuremad saavutused kätte võita?

Parteil olid täiesti selged Lenini juhtnöörid, millest tuli välja minna, mille järgi ta tegutses.

Kuid üks asi on lähtekohad, teine asi on — tegelik arenemine. Lenin ise toonitas mitmel korral, et võitlus, ehitustöö, praktika otsustavad kõik.

Vaja oli kõikumata veendumust sotsialismi võidu sisse meie maal, vaja oli lepitamatut võitlust kõigi meie partei liikist kõrvalekaldumiste vastu, vaja oli hiiglatööd töötavate hulkade organiseerimise alal sotsialistliku ehitustöö igal arenemisjärgul selleks, et neid võite saavutada: vaja oli suurt propagandatööd, oskust parteid varustada leninliku teooriaga ja leninliku usuga võidusse.

Seltsimehed, kõik need võidud, kogu see võitlus, kogu see ajajärk on seotud sm. *Stalini* nimega. (*Tormilikkud kiiduvaldused.*)

Sm. Stalini juhtimisel läi meie partei tagasi kõik oportunistide ja revisjonistide pealetungid, kes peale Lenini surma leninlikku lippu parteilt ära kiskuda püüdsid. See oli kõige tõsisem hädaoht. Siin sündis sedasama, mis sündis peale Marxi surma, mil igatliiki oportunistid, proletariaadile vaenulikkude jõudude ja voolude väljendajad marksismi võltsida, poliitilise võimu võtmise, diktatuuri, revolutsiooni küsimusi päevakorrast maha võtta püüdsid.

Peale Lenini surma tuli meil samasuguse ähvardava hädaohuga kokku puutuda, kusjuures see hädaoht mitte üksi Trotski poolt ei tulnud, kes juba Lenini eluajalgi nii mitugi korda oma vähemlikku sisemust oli paljastanud. Need kallaletungid tulid ka nende poolt, kel meie partei juhtivas staabis koht oli, kes endid Lenini õpilasteks nimetasid. Kõige keerulikumad ja peenemad meetodid, kõige kavalmõttelisemad teoreetilised põimitsused ja kõige

alatum poliitiline demagoogia pandi mängu, et parteid tema leeninlikult teelt kõrvale viia ja tema leeninlikku juhtivust maha teha. Toredate revolutsioonilikkude kõlksude taha varjule pugunud trotskism ründas leninismi nurgakivi — ühel maal sotsialismi võidu saamise teooriat, püüdis parteid sundida Lenini juhtmõtet talurahvaga liidu loomisest kõrvale heitma, püüdis teda sundida leeninlikust koopereerimisest plaanist, kollektiviseerimise laiendamisest lahti ütlema.

Laiaulatuslikule sotsialistlikule pealetungile ülemineku silmapilgul nõudis parempoolne kallak, eesotsas Buharini, Rõkovi ja Tomskiga, kallak, mis peegeldas hukuvate kapitalistlike, kõigepealt kulaklike oluste vastupanu, see kallak nõudis leeninliku industrialiseerimise poliitikat, kolhooside ja sovhooside laiendamisest loobumist, kulakule pealetungimise poliitikat lahtitulemist.

Hädaoht oli suur. Nii üks kui teine kallak oleks võidu kõrral maa uuesti kapitalistlikusse mülkasse viinud. Nad oleksid tegelikult Ustrjälovite mõttemõlgutused teoks teinud.

Vaja oli leeninlikku relvastust ja lepitamust, et neid kallaletunge paljastada ja purustada. Ja partei tegi seda sm. *Stalini* juhtimisel. (*Kauakestvad kiiduvaldused.*)

Seltsimees *Stalinile*, Lenini ustavale õpilasele ja kaasvõitlejale, sm. *Stalinile*, kes kasvas ühes parteiga ja igal tema võitluse lahinguväljal oli tema tekkimisest peale; kes tsaaritürmid ja sunniasumised läbi on käinud; kes Lenini lähema kaasvõitlejana oktoobri ülestõusu juhtis; kes kodusõja kõige raskemal kohtadel võitused organiseeris — sm. *Stalinile* võlgname seda, et partei vaenlastel ei õnnestunud partei käest sotsialismi võitule leeninlikku kompassi ära kiskuda. (*Terve saali ovatsioon.*)

Mitte vähem keerulikud polnud ka sotsialismi praktilise ehitusetöö küsimused, mida meie parteil nende aastate kestel lahendada tuli.

Siingi võttis partei kõrvalekaldumatult lähtepunktiks Lenini seisukoha sotsialismi võidu võimalusest ühel maal; ta omas leeninlikud juhatused, kuidas seda ehitustööd teostada. Kuid oli tarvis igal arenejärgul leeninlik lüli, põhilüli leida, mis kogu edaspidise võitluse, edaspidiste edusammude käigu ära oleks määranud.

Tarvis oli igale arenejärgule, igale järgnevale üleminekule jõudusid ette valmistada, neid organiseerida, need jõud oma kohtadele asetada, rahvahulkasid veenda. Tarvis oli lõpuks partei poolt

ettenähtud iga sammu praktilise teostamise eest võidelda.

Võtame Nõukogudemaa industrialiseerimise probleemi, mille sm. Stalin, Lenini juhatusel põhjal, täies ulatuses välja arendas.

Nagu teada, tuli parteil siin välja pidada võitlust niihästi küsimuses kas industrialiseerimisel olla või mitte olla — sest XIV kongressi ajal oli ju veel olemas inimesi, kelle arvates meie maa kapitalistlike maade põllumajanduslikuks lisandiks pidi jääma, kui ka industrialiseerimise tempode küsimuses — sest parempoolsed oportunistid, kes sm. Stalini seisukohta industrialiseerimise tempode suhtes ründasid, viisid asja just samuti selle juurde välja, et maa mahajäänud olekut ja põllumajanduslikku iseloomu jäädvustada: — oportunistide kallaletung käis ka industrialiseerimise meetodite-pihta. Kuid võitlus käis ju ka iga tööstuseharu ja *isegi üksikute ettevõtete* loomise ümber.

Partei teostas, *Lenini* juhtmõtetest kinni pidades, maa industrialiseerimise, tagasi lüües ja murdes vaenlaste vastupanu. Ta kogus raha nii aparaadi koondamise, kui maksude ja igasuguse kokkuhoiu teel, sellele tööle rahvahulki kaasa tõmmates, et niisuguseid viisaastaku hiiglasti üles ehitada, nagu Dnjeprostroi, Magnitogorsk, Kusnetsk ja kümned ning sajad teisi uusi tehaseid, mis katnud meie Nõukogude Liidu.

Selle tulemuseks on meie maa XVII kongressiks tehniliselt üheks maailma kõige esirindlikumaks maaks muutunud.

Meil oli Vladimir Iljitsh Lenini juhatus selle kohta, et tarvis on tükeldatud väiketalumajapidamise üleminekut kollektiivsele suurmajapidamisele kindlustada. Kuid missugune määratusuur organisatsiooniline ülesanne tuli siin täide viia! Tarvis oli miljonitele kapitalistlike eelarvamustes siplevatele, pimeduses elutsevatele väikepõllupidajatele kõik suuropõllupidamise paremused selgeks teha, et neid hulki uuele sotsialistlikule teele välja viia.

Oli vaja kõigi tingimuste hoolikat arvestamist, terve rida ettevalmistavaid samme juba olemasolevate sovhooside ja kolhooside kindlustamise alal, kooperasiioni laiendamise alal. Oli vaja kulaku vastu võidelda.

Oli vaja õigel ajal sotsialistlik suurtööstus luua, hiiglaste-traktoritehased üles ehitada. Oli vaja ju'gust ja otsustavust selle poliitika teostamisel, ühtlasi aga oli vaja niisugust talurahva kohtlemist, et talurahva-

hulgad ise vabatahtlikult kollektiviseerimise teele asuksid.

Partei saavutas selle. „Suure murrangu aastal“ läksid peale kehvikute ka keskmikud kolhoosi. Ja nüüd, XVII kongressiks, on meie maa terves maailmas kõige suurema sotsialistliku põllumajanduse maa.

Vladimir Iljitsh hoiatas, et meil seisab ees viimane ja otsustav võitlus kapitalistlike oollustega sisemaal. Kuid millal selle võitluse tähtajad kätte jõuavad, kuidas seda võitlust pidada, see oli teadmata. Siin oli vaja võitluse viise ja simapilku valida. Selleks oli vaja jõudu koguda. Kamenev ja Sinovjev soovitasid juba 1924. aastal kulaku kallale minna. Aga millega? Öieti rääkis sm. *Stalin*, et siis polnud ei suur tööstust, ei kolhoose, ega olnud seda jõudu, mille partei sotsialistliku ehitustöö edaspidises käigus lõi.

Kui partei need seisukohad ette oli valmistanud, läks ta sm. *Stalini* üleskutsel otsustavale ja lõpulikule pealetungimisele kapitalistlike oolluste vastu. Siis kuulutati välja juhtsõna — kulakluse kui klassi likvideerimine lausakollektiviseerimise alusel. Ja see juhtnõor on sõna otsekoheses mõttes kahe-kolme aasta kestel täide viidud.

Kulak on purustatud, sisemine kapitalism on kõrvale heidetud, ta on prao vahele pugenud. Küsimus „kumb-kumma“ on otsustatud sotsialismi kasuks, ja sotsialism on meie maal lõpulikult võidu saanud. (*Tormiliked kiiduavaldused.*)

Vaadake, millega meie partei XVII kongressile tuleb!

Kõik see on kätte võidetud ÜK(e)P KK leeninlikul juhtimisel, eesotsas sm. *Staliniga*. Sm. *Stalini* artiklid ja kõned, mis võitluse ja ehitustöö kogemusi leeninlikult kokku võtavad, seavad partei ja tööliste klassi ette uued ülesanded, avavad proletarise revolutsiooni ees väljavaated edaspidiseks, on Marxi ja Lenini klassivõitluse, proletariaadi diktatuuri, sotsialismi ehitamise tee ja meetodite jätkamine ja edasiarendamine. Kõik see, mis siin sm. *Stalin* andis, kuulub nüüd, kõrvuti Marxi ja Lenini töödega, lahutamata osana proletarise revolutsiooni teooria raudvara hulka.

IV. Partei pealiin on võitnud

Sm. Lenin rääkis partei XI kongressil järgmist:

„Poliitika põhijooned on kindlaks määratud. Asi seisab organiseerimises, inimeste valikus, oskuses kaubelda, oskuses ettevõtteid korda seada, oskuses kapitalistidelt paremaid töömeetode üle võtta.

Peasisu seisab selles, et väikeste iga-päiste asjade sügavama tuumani tungida, sest see otsustab lahingu.“

Vladimir Iljitsh Lenini vastu välja astudes heitsid mõned seltsimehed talle ette, et ta labast moraali, labaseid tõdesid rääkivat.

See annab aga tunnistust vaid sellest, kui kaugel nad olid sotsialismi tõelikkude ülesannete mõistmisest. Just see aga tegelikult otsustaski võitluse sotsialismi eest.

Meie praegune olukord erineb põhjalikult sellest, missugune ta meil oli partei XI kongressi ajal. Kuid on ka ühist. See ühine seisab selles, et siis, nagu praegugi, olid poliitika põhijooned kindlaks määratud. Meie partei pealiin võitis.

Nüüd seisab meie ees sotsialismi hoone lõpuliku valmishitamise plaan, teise viisaastaku plaan. Klassideta ühiskond on nüüd juba käega katsutavas läheduses. Meie poliitika on muutunud terveks reaks täpseteks vormeliteks, arvulisteks ülesanneteks, täpseteks juhtnõorideks, mis teise viisaastaku plaani teesides, mis meie partei XVII kongressile esitatud, oma väljenduse on leidnud. Meie jõupingutustest oleneb selle plaani täideviimine. Just sellepärast tõstabki meie partei organisatsioonilised küsimused esiplaanile.

Mingisuguseid erilisi targutusi, mingisuguseid üldiseid vaidlusi selle üle, kuidas minna ja missugust teed mööda minna, meie ei vaja. Meie tee on selge ja praktilikas järele proovitud.

Sellepärast kriipsutab sm. *Stalin* kõigis oma esinemistes alatasa alla, et nüüd, mil pealiin kogu rahvale selge, seisab asi *organiseerimises, inimeste paigutamises, oskuses asja käima panna, oskuses seda asja konkreetselt juhtida, samm-sammult iga juhtnõori täitmist kontrollida, oskuses töötavaid hulki mobiliseerida ja neid koondada tormijooksule teise viisaastaku eest.*

Just selles on praegu peamõte, just sellepärast annab partei praegu neile küsimustele, sm. *Kaganovitshi* aruande teesides äramärgitud konkreetse töö organiseerimise küsimustele, nii suure tähtsuse.

Vladimir Iljitsh näitas meile küllalt niisuguse töö konkreetse juhtimise ja organiseerimise eeskujusid. Lenini teoste XXIII köitesse on kogutud kõige väärtuslikum ja huvitavam materjal selles küsimuses. Näitena võib tuua tema telegrammi, 1921. aasta augustist, milles Lenin, selleaegsete *Siberi* juhtivate asutuste puudulikkude töö ära märkides, neile kirjutab: „Tekkinud olukord kohustab mind üldist juhtimist STO poolt teile antud lõökkorra ülesande täitmises

oma peale võtma, teie tööd kõigis tema arenemisjärgudes iga päev kontrollima (minu allakriipsutatud — A.S.). (Lenin, XXIII k., lhk. 126.)

Edasi määrab Lenin kindlaks täpsed konkreetset ülesanded, kohustab Siberi juhtivaid tegelasi alaliselt kõiki materjale ära kasutama, mis ülesannete täitmisest iga päev täieliku, täpse pildi annavad. Lenin määrab ära täpsed, üksikasjalised punktid, mille kohta talle teated tulevad kokku seada. Ta töötab operatiivsete aruannete skeemi välja.

Seda konkreetset juhtimist õpetab meile ka sm. Stalin, andes iga päev operatiivse juhtimise, organisatsioonide ja inimeste juhtimise oskuse eeskuju ja näiteid.

Sm. Kaganovitsh jutustas Moskva parteiorganisatsiooni konverentsil sellest, kuidas Donbassi majanduslikkude organisatsioonide ümberkorraldamiseks tööd tehti, kuidas algul, sm. Stalini algatusel, sinna aparaadi kõigi lülide järeleproovimiseks brigaadid saadeti; kuidas siis selle kogemuse tundmaõppimise järelekatsumise põhjal nõupidamine kokku kutsuti ja siin üheskoos sm. Staliniga iga aparaadi ümberkorraldamise üksikasi läbi arutati, siis aga uuesti brigaadid välja saadeti nende otsuste elluviimist kontrollima, tagant tõukama.

Niisama ka raudteetranspordi küsimustes. Arvan, et KKK mind parteiliselt vastutusele ei võta, kui poliitbüroo tegevuse üle mõnda jutustan, seda enam, et KKK eluiga enam kuigi pikk pole, kõigest 5 päeva. (Naer.)

Pea ütlema, et sm. Stalin, kelle algatusel terved tööstuseharud tekivad, uued organisatsioonid luuakse, ühtlasi kõige suurema hoolega osa võtab mitte üksi selle arutamisest, missuguseid kohti ühe või teise tehase ehitamiseks valida, vaid ka selle arutamisest, kui suured need tehased peavad olema, mida nad peavad valmistama, missuguseks tähtajaks nad peavad valmis saama, keda sinna tuleb tööd organiseerima saata.

Sm. Stalin, kes meie ees revolutsiooniliku liikumise määratusuuri väljavaateid lahti rullib, esineb poliitbüroos ühtlasi ka tööliste söögimajade lusikate, riide omaduse tõstmise küsimustes, laseb poliitbüroos läbi arutada kauplustevõrgu, tööliste söögimajade võrgu laiendamise küsimused jne, jne.

Vaadake, selles suure ja väikese kokkukõlastamise oskuses, oskuses oma ees hiiglasuuri väljavaateid näha, neid väljavaateid kogu parteile ja töörahvale näidata, sellega ühes aga igapäevaste küsimuste sügavama tuumani tungida, tähepanelikult

tööraha huvidesse suhtuda, nende huvidega arvestada, — selles, seltsimehed, on proletarise revolutsionääri üks tähtsamaid eristavaid loomujooni.

Seda tuleb meil kõigil Leninilt ja Stalinilt õppida ja õppida.

* * *

Proletariaadi diktatuuri ümbermuutmisest rääkides näitas Vladimir Iljitsh, et see proletariaadi diktatuuri ümbermuutev jõud oleneb tööliste klassi arvust, tema osast riigi majanduses, tema sidemest teiste töörahvakihtidega ja sellest, kui võrd ta organiseeritud on. See on meie partei põhialus.

Nende aastate kestel, võitluse aastate kestel, on kõigis neis elementides proletariaadi jõud määratult kasvanud. Proletariaat on arvuliselt kasvanud 7,5 miljonist 22 mln. inimeseni. On suurenenud tema side töörahvaga ja tema osa riigi majanduses.

Proletariaat kui partei põhialus tegi võitluses viisaastaku eest organiseerumuse ja distsipliini alal otse imet. See kõik aga, seltsimehed, pidi meie partei ridade kokkuliitumisele paratamatult kaasa aitama.

Vladimir Iljitsh Lenin hoiatas oma viimastes artiklites parteid lõhenemise hädahoju eest, mis proletariaadi ja talurahva vaheliste õigete vahekordade rikkumisest tulla võib.

Meie partei on sm. Stalini juhatusel nende aastate kestel tööliste ja talurahva liitu väsmata kõvendanud, kusjuures proletariaadi juhtiv osa selle liidu aluseks jääb.

Ta kindlustas kolhooside võidut; kolhoosnik on praegu nõukogudevõimu kindlaks toeks. See aga aitas tingimata partei kindlustamisele kaasa.

Meil seisavad ees veel võitlused partei vaenlastega. Mõnesugused oportunistid, kahepaiksuse eriliigid püüavad veel võidelda. Kuid me võime praegu öelda, et meie partei XVII kongressile tuleb ideelise lepitamatuse lippu, leninliku ühtsuse lippu kõrgel hoides, et ta XVII kongressile tuleb ühteliitunud, ühtne, tugev nagu ei kunagi varem oma ajaloos. (Kõduvaldused.)

Seltsimehed, meil on tulnud väga raskest rahvusvahelises olukorras töötada.

Partei pidas meeles Lenini juhatusi selle kohta, et tarvis on manööverdada, kapitalistlikke vastuolusid ära kasutada; et tarvis on vahepuhkust sotsialistliku majanduse ehitamiseks ära kasutada, ühtlasi riigikaitset, meie punaväe jõudu ja väge kindlustades.

Seda poliitikat on partei need 10 aastat vääramata teostanud; ta teostas rahupoliitikat, kaitstes Nõukogudemaa töörahva huviseid ja teiste maade töörahva huviseid.

Agaga ühes sellega kindlustas ta ka riigikaitset, täiendas meie punaväe tehnilist varustust, tegi punaväe võitmatuks. Meie vaenlased vaatavad lugupidamisega neile tehnilistele abinõudele, millega tööliste klass meie kalli punaväe varustas.

Agaga nad ei arvesta veel ühte jõudu. Nad ei arvesta seda, et sm. Vorosšilovil ja meie punastel komanderidel nüüd tegemist on juba punaväelaste uue koosseisuga.

See koosseis on Lenini ideedega läbi imbunud. Punaväkke lähevad tööliselised, kes tehnikat oskavad vallata. Sinna ei lähe enam endine mahasurutud talupoeg, sinna läheb kirjaoskaja kolhoosnik, kes külas kõige keerulikumate masinatega, mida praegusaja tehnika üldse annab, ümber käima õpib. Ta õpib juba põllul ühiskondlikku distsipliini pidama. Ta harjub juba seal organiseerumisega, ta imbub läbi teadusega, et tarvis on lõpuni võidelda, kaitstes nii nõukogudevõimu kui ka uut kolhoosikorda.

Seda peaksid meie vaenlased meeles pidama, sest punavägi — *Lenini ja Stalini*

sülelaps — kes praegu on rahuliku töövalvel, saab vajaduse korral, kui meile kallale tungitakse — proletaarse revolutsiooni järgnevate võitude vahendiks. (*Kiuduavaldused.*)

Seltsimehed, kui meie partei, Lenini seisukohta sotsialismi võidu üle ühel maal kaitstes, kõike jõudu selleks pingutas, et seda seisukohta praktiliselt teostada (ja selle tõepoolest teostaski), siis ei unustanud ta sellejuures, et meie sotsialistlik ehitustöö on esmajärgulise tähtsusega töö, sest ta peab saama „taktika eeskujuks kõigile“ (*Lenin*).

Võitluses sotsialismi eest kõike jõudu pingutades tegutsesime meie kui rahvusvahelised proletaarsed revolutsionärid, seda Lenini testamentlikku õpetust meelles pidades, et meie maailmarevolutsiooni eesliinil asume.

Nüüd on maailm kasvavate imperialistlikkude kokkupõrgete ja proletaarsete revolutsioonide tormide uude ajajärku astunud.

Ja nüüd, meie suure juhi ja õpetaja surma kümnendal aastapäeval, töötame meie kõik oma jõud, kõik oma vere Lenini asja võidu eest anda, kommunismi võidu eest terves maailmas. (*Tormilikud, kauakestvad kiuduavaldused.*)

Võib jõukaks lugeda

A. Agranovski

Huvitav, kes selle algataja oli, kes eeskujuna näitas ja siia, Siberi küladesse, esimese jalgratta tõi, aga tõsiasi on see, et kõikides kolhoosides, kus meie käisime, on jalgratas kodanikuõiguse saanud. Neid on kolhoosnikkudel olemas juba kümneid, aga tahavad neid saada veel sajad ja sajad.

Praegu jalgratastel ei sõideta, väljas on 44-kraadiline pakane, suvel olnud aga, nagu räägitakse, mõnes kolhoosis isegi jalgrattaniikkude brigaadid.

70 perest koosnevas kolhoosis „Tšervonnõi prapor“ on 13 „valmis“ jalgrattaniikki ja 10 kolhoosnikku ning kolm naiskolhoosnikku, kes jalgrattad „tellinud“.

Kolhoosnikud, kellel juba jalgrattad muudetud, on kõik endised kehvikud, enamuses lihtkolhoosnikud. Nende seas on üks naisterahvas, endine taluteenija, nimega Varvara. Tal on kaks last, mees on juba kaks aastat punaväes, ja, õigust öelda, temale kingituseks ostiski naine jalgratta, kuigi ka ta ise väga hästi jalgrattaga toime sai ja sellel terve suve läbi põllule sõitis, kus ta vihusidujal töötas.

Noh, ja kellel jalgratas, sellel on ka kaabu. Mustad, hallid, vildist, pehmed, pika nõoriga ja pandlaga, — et tuul minema ei viiks. Nägime järeleuuritud kolhoosides ka trobikonna mitmevärvilisi kaelasidemeid ja, ühe kolhoosniku tabava tüteluse järele, „külgehaagitavate kraedega“ triiksärke.

Kõiki neid fakte, kõike seda nägime omaenda silmaga, ja selle kinnituseks toome läbiuuritud kolhooside täpsed aadressid. Lääne Siber, Ljubinski raioon, Ljubinski jaam, kolhoosid, „Krasnõi sibirjäk“, „Krasnaja poljana“, „Stroitelj sotsialisma“, „Tšervonnõi prapor“. Moskvast 4000 klm.

Tsaariajal Siberis statistikat ei olnud. Ainus organisatsioon, kes mõnesugusel määral põllumajandusliku statistikaga tegemist võis teha — semstvo —, nagu teada, Siberis puudus. Väga puudulikud on samuti nõukogudevõimu esimeste aastate statistilised andmed.

Kolhoosnikkude praeguste eelarvete võrdlemiseks sõjaeelsete ja kolhoosieelsete eelarvetega tuli kasutada peasjalikult kolhoosnikkude isiklikku järelepärimist, ainult

osaliselt tarvitades külanõukogudes alles hoidunud külvimaksu nimekirju ja Siberi piirkonna statistilise osakonna mõnesuguseid materjale.

Ljubinski külanõukogus, kus 1926. aastal kõigest 488 majapidamist oli, oli 1925. a. juuni ja 1926. a. augusti vahel 300 maa rendileandmise juhtumit registreeritud.

Külanõukogus alalhoidunud üleskirjutuste järgi otsustades olid maa rendileandmise põhjused järgmised: 232 juhtumil — „majapidamise jõuetus“, 31 juhtumil — „hobuse puudumine“, 10 juhtumil — „maaharimise vahendite puudumine“, 5 juhtumil — „tööjõu puudus“, 11 juhtumil — „seemne puudumine“, 2 juhtumil — „väljaspoole tööleminek“, 9 juhtumil — ei ole põhjusi ära näidatud.

Pole raske taibata, et kõik need põhjused, kui mitmekesiselt neid asjaajaja ka üles ei kirjutatud, on ühte tüüpi: maa anti rendile puuduse pärast, vaesuse pärast.

Kolhoosi „Krasnõi sibirjak“ kolhoosnik Nikolai Kusmitsh Sagumenko tuletab meelde, et ta kogu oma 6-tiinuse maatüki kolmeks aastaks rendile andis — kolm rubla tiinu eest. Külanõukogus on mõnesugused rendiandmed alal hoidunud: 6 tiinu renditakse aastaks 6 rbl. eest rahas ja puud nisujahu; 9 tiinu renditakse kaheks aastaks välja 16 rbl. eest ja 2 puuda nisujahu; 5 tiinu antakse aastaks rendile 1 puuda rukkijahu eest; 10 tiinu — kolmeks aastaks „heinategemise eest“, kuipalju seda heina niita oli, pole ära näidatud...

Enamus meie poolt järeleuuritud kolhoosnikkudest on — endistest Kaluuga, Pensa, Tshernigovi, Novgorodi kubermangudest sisserändajad. Neid on Siberis kümned ja sajad tuhanded. Niisugune objektide valik vastas kõige enam järeleuurimise sihile. Siberisse sisserännanud olid enamuses täiesti kehvikud, siia muinasjutulise õnne, nisukookide järele kihutas neid kõige väljapääsmatum puudus.

Kulaku küüsi sattus kehvik mitte ainult maad rendile andes, vaid ka siis, kui kehvik katset tegi kuidagi ise talu pidada. Siis esines kulak juba „majapidamise“ osaniku osas.

Siberi piirkonnakomitee 1927. a. avaldatud materjalides leidsime niisuguse majapidamise kirjelduse, tõsi küll, mitte Ljubinski, vaid Rodinski raioonis, kuid see asja ei muuda.

Ühinevad jõukas ja kehvik heinaniiduks ja viljakoristamiseks. Kokkupanekuks annavad: kulak — ühe täisealise, 4 hobust, niidumasina rehaga, viljaniidumasina ja veovankri; kehvik — kolm täisealist töö-

list, ühe alaealise, ühe hobuse. Saavad pärast ühist tööd: kulak — vilja 12¹/₂ tiinult ja 9 koormat heinu; kehvik — ühe koorma heinu ja vilja ühelt tiinult...

1926. aastal, kui Ljubinski raioonis üldse ainult mõni protsent kollektiviseeritud majapidamisi oli, tuli seal 100 tiinu üksikmajapidamise külvipinna peale 10,3 sahka, 0,84 külvimasinat, 2¹/₂ viljaniidumasinat, 0,76 peksumasinat. Pole raske taibata, et seegi vilets inventar peajasjalikult küla jõuka osa käes oli.

Ljubinski raioonis oli samal 1926. a. 8,3 prots. majapidamisi hoopis põlluta, 10,1 prots. — ilma kariloomadeta, 28,3 protsendil kogu majapidamistest olivähem kui pool tiinu külvipinda inimese kohta ja 32 protsendil oli külvipinda ¹/₂ tiinust kuni 1 tiinuni. Samal 1926. a. viis sama Siberi piirkonna statistiline osakond läbi üheaegse järeleuurimise 839 mitmesugustest sotsiaalsetest rühmadest pärit majapidamise kohta, nende turusidemete väljaselgitamiseks. Ühe talumajapidamise tururingkäik väljendus järgmistes arvudes: põlluta majapidamine müüb ja annab ringkäiku aasta kestel 809 rbl. 60 kop. eest igasuguseidprodukte, ostab aga turult ja saab vastu 159 rbl. 60 kop. eest (põlluta majapidamise sissetulek koosneb, muidugi, peajasjalikult kõrvalteenistusest väljaspool raha ja produktide näol, mida turul kas vahetatakse või ära müüakse). Endine „sõdurinaise“ Varvara Abramenko aga, kes kaks aastat meheta maja pidanud, ostab kollektiviseerimise ajal oma isiklikust sissetulekust mehele 1.200-rublase jalgratta kingituseks! Varvara mees on — Kauge-ida armee suurtükiväelane. Kui ta koju sõidab, leiab ta ees peale jalgratta järgmise, naise poolt kolhoosis kogutud, varanduse — kingitused temale: palitu, jope, kaherealise harmooniku, vildid, mütsi ja saapad. Majapidamises on lehm, on mullikas, on pörsas — ühe tappis Varvara juba ära...

— Nüüd ootan Grigorit, — sõidan temaga Omski aknakardinaid ja sisseseadet ostma. Lugejal on vist juba ammu küsimus tekkinud: kas pole siin jutt Siberi kõige jõukamatest kolhoosidest?

Olime küllalt ettevaatlikud järeleuurimise objektide valikul. Ljubinski raioon pole kaugeltki Lääne-Siberi eeslinna raioon, — käesoleval aastal sai ta isegi ikalduse all kannatada. Mis puutub väljavallitud kolhoosidesse, siis andsid — peale „Krasnõi sibirjak'i“, kus tööpäeva peale 16 kg vilja tuleb, mille üle aga me seni midagi pole rääkinud, — teised kolm kolhoosi

tööpäeva eest: „Tshervonnõi paharj“ — 6,6 kg, „Stroitelj sotsialisma“ — 6 kg, „Krasnaja poljana“ — 6,5 kg. Ei, selles artiklis on jutt ainult endistest kehvikutest, ainult Lääne-Siberis täitsa tüübilistest **keskmistest** kolhoosidest.

Seda on näha ka Iga üksiku endise kehviku eelarve hoolsal vaatlemisel. Võtame näiteks Anastasia Maksimovna Schmakova eelarve, kes alles 1925. a. 17 tiinu maad 4 puuda jahu eest rendile andis. Rendi-leeping 1927. a. on alal.

Tol aastal külis Schmakova poolteist tiinu täis, sai 30 puuda vilja, 1928. a. sai 36 puuda, 1929. a. — 45 puuda.

1930. a. — Schmakova kolhoosi astumise aastal — saadi: 62 puuda vilja, 15 puuda kartuleid, 40 r. eest loomatoitu, 222 r. rahas.

1931. a.: 72 puuda vilja, 42 puuda kartuleid, 100 r. eest loomatoitu, 348 r. rahas.

1932. a.: 97 puuda vilja, 30 puuda kartuleid, 150 r. eest loomatoitu ja 588 r. rahas.

1933. a.: 154 puuda vilja, 120 puuda kartuleid, 40 puuda juurvilja, 200 rubla eest loomatoitu ja 780 rbl. sularahas. Peres on 5 inimest, töövõimelisi — 2, tööpäevi — 400. Schmakoval on 1 lehm, 1 mullikas, 4 lammast, 24 kana. Schmakoval käib raiooni ajaleht „Leninski Putj“ ja keskhäälkandja „Krestj. Gaseta“, ajakiri „Talunaine“.

Niisugune on meie poolt järeleuuritud endise kehviku harilik sissetulek, ükskõik keda neist võtta. Varem oli neil vaevalt üks hobusekronu, „pukkidele“ seatud voodi ja paremal juhtumil — nurk võõras saunas.

Kaunike osa kolhoosnikke, kelle sissetulekuid meie uurisime, elab veel mullannides. Korruga jalule tõusta oli raske, sest esimeste kolhoosis olemise aastate sissetulekud (enamuse aga neist on 1930—1931: a. saadik kolhoosis) läksid peaasjalikult kas koduloomade või riietuse muretsemiseks, sest, nagu ütleb kolhoosnik Ivan Jevdokimovitsh Kudrjäschev (kolhoos „Krasnõi sibirjäk'ist“), kolhoosi astudes oli temal ainult särgikaelus, särk ise aga puudus.

Uut maja, ja muidugi juba viiesinalist, ehitab sellepärast Ivan Kudrjäschev „Krasnõi sibirjäk'ist“; ehitavad ka Nastasja Schmakova „Stroitelj sotsialisma'st“, 7 kolhoosnikku „Krasnaja poljana'st“; kolhoosis „Tshervonnõi prapor“ aga, kus Varvara Abramenko elab, kus samuti käesoleval aastal uute majade ehitamist alustati, on 11 kolhoosnikku juba materjali kokku vedanud.

Et äärmiselt objektiivne olla, läksime kogu aeg mööda kolhoos „Krasnõi sibirjäk'ist“, kus käesoleval aastal tööpäeva eest puud nisu anti. Aga see pole ka

mitte „õige“. Jutt pole ju mõnest imekolhoosist: „Krasnõi sibirjäk“ tänapäev on — maa kõikide kolhooside homnepäev, sest tema saavutused pole juhuslikud, vaid peituvad kolhoosi ehitustöö aluses endas.

Sellepärast arvame, et vaja on lühidalt selle kolhoosi kas või ühestki kolhoosnikust jutustada. Jutustada aga tahame samast Ivan Kudrjäschevist, kel 1931. a. kolhoosi astudes vaid särgi kaelus oli, aga särki ennast polnud.

Siberisse sõitis ta lõuendiga, raha ei olnud. Lõuend oli aga varsti ära söödud, ja tuli sulaseks minna. Ühes temaga sõitis Kaluugast veel paar omaküla meest; kavatsesid ühte hoida ja teest kinni pidada, aga kaotasid ruttu üksteise silmist.

— Ja kadunud oli mu siht ja ülesanne, — jutustab Ivan Jevdokimovitsh. — Läksin mööda Siberit hulkuma: viitsin päeva siin, öö seal, nagu väljasaadetu. Oma naist ei näinud siis terve aasta otsa, paargi aastat, ja alles nüüd olen jälle noor, olen naisega koos. Nii see välja tulebki: aastate järele olen vana, aja järele noor.

Jutuajamine sünnib kooliruumis. Sinna kogusid meiega juttu ajama endised kehvikud Mõsnikov, Sagumenko, Sulimov, Kusnetsov, Komendant — kõige vanem taat kolhoosis — ja palju teisi. Kudrjäschevi kogutud vara me loetlema ei hakka. Ütleme ainult, et „Krasnõi sibirjäk'is“ igas kolmandas majas on — kaherealine harmoonik; et pole pea ainustki peret, kus puuduks jahipüss, üks või kaks taskukella, teemasin, seinakõrgune peegel. Aga kuulame, mida räägib Ivan Jevdokimõtsh:

— Minu varandus on suur — niisugust pole me varem iial näinudki, rääkimata selle omamisest; aga see pole kõige tähtsam. Peasi, lapsed, seisab selles, et kui hommikul ärkan, siis ei tarvitse mõelda, kust tööd otsida. Töö on minu jaoks terveks aastaks ette teada. Olen ise terve kolhoosi peremees.

Ivan Jevdokimõtsh Kudrjäschev, kes terve eluaeg õnne otsides ringi luusis, leidis selle lõpuks. Oma naisele ostis ta sel aastal oma tööpäeva kuueistkümmne kilogrammi eest erilise, isikliku kingituse — siidisalli, oma kolhoosile aga hääletas ta, ühe 179 teise majaperemehega, summad kivist rehetoa ja kivist klubiruumi ehitamiseks välja eraldada.

— Ega midagi — teeb kolhoosi esimees lõppkokkuvõtte peale seda, kui Kudrjäschev oma „eluloo“ oli lõpetanud, — tuleb välja, et Ivan Kudrjäschevi võib juba jõukaks lugeda...

Valge Eesti elupäevad

Jaauarikuu kroonika

1. — Värisedes kõlkuval troonil hulkade „vapustuste“ ja „ärevuse“, s. o. kõigi kurnatute viha ja tõusva klassiteadvuse ees, reklaamib Päts kõige mustemat faschistlikku reaktisiooni avalikkuse ees 1. jaanuaril „Kajas“ järgmiselt: „Meie ei astu uuel aastal mitte uude vabariiki, vaid meie tahame uuel aastal senist riigikorda, mis meile palju head on annud, ainult parandatud kujul ja rahva otsekohele osavõtul edasi ehitada ilma vapustusteta, ilma ärevuseta.“ Kui see ainult nii läheks!

2. — Narva töölisagulid muutuvad tööpuuduse tagajärjel viletsuse ja meeleheite pesadeks. Kasvab kohutavalt prostitutsioon. Aasta jooksul registreeriti avalikkuse naistena 300 tatarlast, kelledest 200 on sunnitud end Tallinnas müüma.

3. — „Päevalehe“ järgi oli 2. jaanuaril Tallinna tööbörssil registreeritud 3877 töötut.

— Faschistide konverents Tallinnas aasta vahetusel lõppes skandaalse vägistusega „Astooria“ võõrastemajas. Vägistamise peakangelane oli — jumalaluslane, Hitumaa Suuremõisa Kärda faschistide osakonna juht pastor Boris Aareandi.

4. — „Pvl.“ teatel „palkas“ Harjumaal, Anija valla Kõrve talu omanik Hindrek Päll, kelle 2 poega on ülikooli haridusega, 1921. a. omale karjapoisiks 11 aasta vanuse kehvikute lapse Jaan Pesuri. Pesur teenis hallparunit 6 aastat karjasena ja 7 aastat tööpoisina, saades kõige selle aja eest palgaks ainult 20-kroonise ülikonna. Koolis ei lastud poissi käia päevagi, mispärasi ta praegu on kirjaoskamatu.

Nüüd oli see kulaklik nahanülgija Raasiku jaoskonna rahukohtuniku ees, kes hallparunit sulase ja karjapoisiks kasuks 13-aastase teenistuse eest tervelt 320 krooni (umb. 100 rbl.!) mõistis. Selle ülekohtuga kulak muidugi ei leppinud ja kaebas edasi, sest mis vabariik see on, kus orja ilma palgata kurnata ei saa.

— 1932. a. veeti „Pvl.“ teatel Eestist välja 246 782, 1933. a. aga 182 534 tonni võid. Langus aasta võiekspordis tõuseb seega 26 protsendile.

5. — Sagenevad faschistide kallaletungid töötute koosolekule, mida sotsfaschistlikud juhid kõigiti soodustavad. „Pvl.“ teatel võitsid „vabadussõjalasid“ töötute väiksearvulise koosoleku Tartus sotsidelt üle. Ataake oodatakse ka Tallinnas, kus tööbörssil 4. jaanuari teate järgi oli registreeritud 3921 töötut. — Teised ju kõikaid kaasa võtta ei saa.

9. — „Postimees“ lõõb hüsteeriliselt hädakella, sest hädaohus olevat valge Eesti edaspidine sõjariistu seadmine, naabritega sõjaliste lepingute sõlmimine, tegelikud ettevalmistused sõjaks, sõjaväimü ülespühumine jne. Mispärast? Aga sellepärast, et NSV Liit kavatsenud Balti riikidele pakkuda iseseisvuse garantiit Hitleri valitsuse sõjasulaste itta-tungimise vastu.

Muidugi, kuidas tohib N. Liit oma rahupoliitikaga ning sinna pista, kus Hitleri agendid eesti faschistidega koos sõda valmistavad!

— „Postimehes“ vaidlevad 2 künanärijat kirjandusest. Mustasajaline Hindrey kirjutanud valgeseajalise R. Sirge kohta, et see olevat „sotsiaaldemokraatlikult leerist bolshevistikku kallakuga“. Sellest haununa tõendab R. Sirge, et temasse „ei mahu partei dogmad“, et kirjaniku ülesanded olevat „ühiskondlikud ülesanded, koos rahva ühise südamega“. Kui kirjanik sellest S. seletuse järgi õieti aru saab, siis pääseb ta „kultuurkapitali summade“ manu, millest igale kirjanikule ta teenete järgi mõõdab faschistlik riigivanem. — Raha muidugi ei haise, aga seesuguse kirjaniku „hing“ seda enam.

12. — Riigikogus võeti vastu 1934/35. a. riigieelarve 65 miljoni krooni ulatuses. Võrreldes eelmise aasta eelarvega, suurenevad sõjaministeeriumi kulud ligi miljon krooni võrd ja vähenevad samapalju haridusministeeriumi väljaminekud. Kroonikursi madalust silmas pidades on uus eelarve umbes 30% madalam kui 1933/34. aasta eelarve.

— „Päevaleht“ tunneb huvi Soome faschistide interventsiiooni plaanidest NSV Liidu vastu. Juhul, kui Jaapan tungiks NSV Liidu kallale idast, tungiksid läänest saksa faschistide toetusel NSV Liidu kallale soome faschistid — ning haaraksid oma kätte Karjala ja Ingeri; Eesti, Läti ja Leedu jääksid aga saksa faschismi otsekoheste sõjategevuse baasiks.

— „Pvl.“ teatab: tuhanded soome lihunikud olevat end vabatahtlikult üles annud Austria proletariaadi ülestõusu mahasurumiseks.

14. — Määratu kisa: mineval aastal Eesti sõjalavae müümisel on Peruu valitsuse summadest 340 000 kulddollarit vaheltsahkerdajate tasku läinud, kelle hulka kuuluvad eesrinnas mõned ministrid, faschistlik peastaabi ülem kindral Tõrvand jt.

Hull lugu küll, et — mitte kõik saagiahned röövikud osa ei saanud, siis poleks igatahes skandaali tulnud.

15. — Majandusminister oma eelarvekõnes seletas, et 10 aasta jooksul on v. Eesti tõusikud tööstustööstelt väljakurnatud hiiglasumma 100 miljoni krooni ulatusel paigutanud ei tea kuhu väljamaa pankadesse. — Nähtavasti on liig vähe usku Eesti oma pankadesse.

— Ajalehete teatel kinnitati moratorium 420 hallparuni talu kohta, kelle võlg tõuseb 1 280 000 kroonini.

19. — Hallparunite häälekandja „Kaja“ tänab jumalat, et linnade rahutut elementi on korda läinud omavalitsuse valimistel faschistlikule teele juhtida. „Kaja“ nõuab uuel erakonnalt, et see rahulikult ja vapustusteta „tõõle hakkaks“, sest seda nõudvat „praegune tõsine aeg“.

— Vabfaschistide häälekandja „Võitluse“ järgi tahavad faschistid, uued linnade omavalitsuste pemehed, tööpuudust kohe „mitte varanduse“ konfiskeerimisega, vaid ausa töö ja korraliku majapidamisega lahendada hakata. Töötavate kurnamise kõvendamiseks on seega mitmesuguste kodanluse kliikede vahel liigutav üksmeel.

— Riigi sotsiaalkomisjonis on arutusel tööraamatu sisseseadmise eelnõu. Tööraamatuse märgib iga palgaorjapidaja oma tööliste elukombed ja ilmavaate.

— Eesti tüttervenduse Tallinna osakond nõuab „alaväärtuslikkude rahvakihtide steriliseerimist“ ning „kõrgesti arenenud valmiste kultuuri esindajate“ riiklikku toetamist. — Kuidas võibki Eesti... Hitlerist maha jääda!

22. — Pärnus tungisid vabfaschistid töötute kongressile. „Rüseelemise ja käsitöe arvete õiendamise“ pärast lõpetas poliitsei kongressi ning ei annud uue pidamiseks enam luba. — Vabsid olid oma ülesanded täitnud.

— Taitu rahukohtunik mõistab 1 kuuks vangitõõle töötut, keda kahtlustatakse 10 krooni varguses. Oma viimases sõnas ütleb kohtualune: „Võtke parem täna kohe kinni, mul pole kuhugi minna. Perekonnal pole süüa ja mul ka mitte. Ma olen otsusega väga rahul.“

— 22. jaanuaril valinud vabfaschistid Tallinnas faschistliku töötutekomitee. See sündinud täielikus terrori korras; teisiti mõtlejad pektud välja.

23. — V. Eestis elutsevad vene valgekaardlased organiseerivad omale eesti vabfaschistide keskel vene sektiooni. Organisaatoriks olevat endine poliitkovnik Sokolov.

24. — „Vaba Maa“ juhtkirjanik võidiseb — vabside ridadesse kogunud „rahtu töötü“ elementide pärast, kes pealt küll mustad, aga seest läbipunased olevat ning oma juhtidel üle pea ähvardavad kasvada. Leht soovitab itaalia fashismi eeskujul vabfashistide juhtidele — kui veel paras aeg — kõvendada võitlust marksistlikkude voolude vastu. — „Vaba Maa“ Laamaid ise on oma hambad punaste kallal juba hellaks ja haigeks näinud.

25. — Tallinna üle 2000 töötust merimehest pagati hädaabitöödele 12. Nad pandi käsikoppadega sadamasaudu süvendama.

— 24/25. jaanuari öösel kuulutati valges Eestis välja möödunud aasta oktoobris vastuvõetud fashistlik põhiseadus. — Nii siis: „paragrahvid“ on; vaja veel kaagimeistreid.

27. — 26. jaanuaril vallandati Kreenholmi kudemiseosakonnast 100 töölisl. Töölised nõuavad lahtilaskmise asemel telgede arvu vähendamist ühel kangrul 3-lt kahele.

— Kindral Lebedevi arreteerimine lööb laineid. Lebedev arreteeriti Riias ja toodi vahi all ülekuulamiseks Tallinna. Tema juurest leitud 75.000 dollarit sõjalaevade müügist saadud vaheltkasu. Prokuratuuri ülesandel vabastati aga Lebedev Tallinnas kohe vahi alt ja seletati avalikult, et mingit raha pole ta juurest leitud. Lehtede teatel saanud Lebedev laevademüügi operatsioonist ainult „reamehe osa“, kuna suur osa, 320.000 dollarit, voolanud valitsevate kindralite ja ministrite tasku.

— 2 Tallinnast kojusõitvat hallparunit peksid suruks 2 kehvikut, kes juhuslikult nende reele olid istunud. Mõrtsukatele määrati karistuseks ainult 1 aasta vangistust. — Samal ajal mõistis Rakvere-Paide rahukogu õigeks suurialu omaniku — hallparuni, kes vihahoos tappis ühe naise. Kohus motiveeris õigeksmõistmist sellega, et vihahoos määratsev hallparun ei olevat vastutav oma tegude eest.

31. — Maa- ja linnaomavalitsuste valmistel said „vabadussõjalased“ ehk vabfashistid — linnades 30–50% maal kuni 15% hääli. Kõigest terrorist hoolimata viisid Tallinnas kehvikud 2 esindajat linna volikokku.

Veebruarikuu kroonika

1. — Riigivanema valimised peetavat 22. ja 23. aprillil.

— Riigikogu valimiste peakomitee olla otsustanud määrata riigikogu valimised 29–30. aprillile.

— Eestis olla riigimetsa järel vaid 720 000 hekt.; rajelankide arv iga aastaga väheneb.

2. — Kindral Tõrvand tagandati ametist ühenduses sõjalaevade „Vambola“ ja „Lennuki“ müügilooja; kindral võetavat kohtulikule vastutusele. Nähtavasti suurt peavalu see talle ei tee, sest sõbrad vabsid ju alles elavad.

— Majandusministeerium olla välja töötanud seaduse kapitalide väljaveo takistamiseks. — Esialgu aga „põgenevad rotid laevast“.

— Või eksport jaanuaris on läinud aastaga võrreldes vähenenud 3,8%.

3. — Eesti-Läti sõjaline liit pikendati ja koven-dati eriliste punktide juurdelisamisega.

— Ühenduses sõjalaevade müügilooja nõutakse ka sõjapeakontrolööri Keldri tagandamist. Tema temagi suu sarvest olnud.

— Käesoleval aastal kavatsetakse lõplikult türmid maksvusele panna progressiivne karistusviis. Uus vangistusseadus on sihitud poliitvangide vastu, keda kõvendatud korraga tahetakse kiiremalt välja suretada.

4. — Riigimetsa tööliste töötasu on väiksem kui hädaabitöölistel.

— Ühistegelise liidu korraldusel peeti Tallinnas piimanduse päeva, kus otsustati või toodang tõsta kriisiteelsele tasemele. — Paber ju kuulab sõna.

5. — Tallinnas peeti üleriiklikku asunikudekongressi, kus otsustati toetada Laidoneri kandidatuuri riigivanema kohale.

— Tartus pidasid sotsid üleriiklikku kongressi. Läbirääkimistel oli kokkupuude parema ja „pahema“ tiiva vahel. Keskkomitee tegevust arvustati tõravalt, sotside tuusad olid sunnitud kongressi enne lõppu katkestama. — „Pahempoolsed“ püüavad oma kõlksudega tõrrahvast edasi mürgitada.

— 1500 hallparuni kongress Tallinnas. Koosoli-jaist suurem hulk „Põhja leegionärid“, s. o. hallparunlikud fashistid, kes toetavad Laidoneri kandidatuuri presidendi kohale. Poliitiliseks loosungiks kuulutati: „Eesti on ja peab jääma talupoja riigiks“.

8. — Teedeministeerium kaalub raudteede uut ümberkorraldamise kava. Tahetakse raudteed eripõhikirja alusele viia, sest vastasel korral ähvardavat eesti raudteid pankrott. — See on uus manööver riigi ja rahva rõõvimiseks.

— Provokaator riigikogulige Tamson mõisteti 2 kuuks vangl. — Ei „vea“!

— 7. veebruaril lõpetasid 700 hädaabitöölisl töö Tallinna kollektori ehitamisel ja kuulutasid välja streigi. Töölised nõuavad palgaolude parandamist ja töönormide ümberkorraldamist. Nagu teada, kärbiti hädaabitöölilste palku ligi poole võrd.

9. — Hädaabitöödel Eestis töötab 4562 töölisl.

11. — Jaan Tõnisson ähvardab — Gandhi jüngriks hakata! — Mis siis — Karlis Tõnisson („paljasjalgne“) saab kohase paarimehe.

13. — „Päevalehe“ järgi olla kõrged sisseveetollid võimaldanud kodumaa tööstusele arengu, tekkida uuedabrikud jne, kuid siiski ei andvat nad soovivat tõusu tööstuses, millist neist loodeti. — Vaja siis veelgi suuremaid rõõvtolle.

14. — Öhu- ja gaasikaitse liit tahab ehitada 10 lennukit, milleks on ettenähtud 59 000 krooni.

15. — Tartus algas sõjakohtus „salakuulajate“ protsess — järjekordne punaste kaagitamine.

18. — Vabariigi valitsus kinnitas uue asundamise kava, mille järgi loodakse sajad asundustalud. Asutatakse laptkohti, mille külge hallparunite orja tahetakse siduda, et nad maalt plehku ei paneks.

21. — Sõjakohus mõistis Tartus „salakuulajad“ Pleschenkovi — 12 a. sunnitööle, Kolbasovi — 3 a. parandusmaija, Savinkovi 1 a. parandusmaija, kuus kaebelust mõisteti igaüks 1½ a. vangl. — Eesti riik võib jälle „rahu“ puhata.

24. — Riigivanemaks kandideerivad Larka, Laidoner, Päts ja Rei: — kaks kindralit ja kaks suurkapitalist.

27. — Üleriikline rahvalugemine toimetatakse 1. märtsil.

— Võrreldes vabside kihutuskiirjandust tuleridal.

28. — Vabariigi valitsus kinnitas lisaelarve 1934-36 krooni suuruses, millest hallparunitele taskuraha makstakse — võile juurdemaksu näol.

Vastutav toimetaja: H. Põggelmann.

Tehniline toimetaja: N. Karotamm.

Väljaanne № 30. Ladumisele antud 3. III. 1934. Trükkimiseks alla kirjutatud 20. III. 1934. Paber 74 × 105 3/2 trükkpöognat. Ühes trükkpöognas 85.680 trükitahte. Üldse 299.880 trükitahte. Lengorliit № 5997. Tiraash 1000 eksempl. Töö № 5053. „KÜLVAJA“ trükikoda, Leningrad, Dersshinski uulits № 49.

Trükiparandusi:

			On trükitud	Peab olema	
Lhk. 18,	2. veerg,	13. rida	ülevalt	loomalikult	loomalikult
" 18,	2. "	14. "	" "	kasutades	kasutades,
" 23,	1. "	6. rida	alt	tähtsamatel	tähtsamatel
" 27,	1. "	25. "	ülevalt	talupoega	talupoega
" 28,	pealkirjas			revolutsiooniliku.	revolutsiooniliku
" 28,	2. veerg,	7. rida	ülevalt	väikeko-	"väikeko-
" 33,	4. reas pealkirjas			kongressile.	kongressile
" 36,	2. veerg,	27. rida	ülevalt	nõukogudevõimuga;	nõukogudevõimuga.
" 40,	2. "	23. "	alt	vtisaastaku	viisaastaku
" 46,	1. "	8. "	ülevalt	läks.	läks."
" 51,	1. "	2. "	" "	kontrollima	kontrollima"
" 52,	2. "	14. "	alt	kolhoosid,	kolhoosid
" 53,	2. "	16. "	ülevalt	ol ivähem	oli vähem
" 54,	2. "	8. "	alt	ühe	ühes

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 2 (161)

Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна). Журнал на эстонском языке.

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, Апраксин пер., № 2.
Välismaatööliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põikkuulits № 2.

Hind 1 rubl.

